

Mateo Jesúsnoa Yoikĩ Keneni

Jesucristo ãfe xinifãfe anefo

(Lc. 3.23-38)

1 ¹Ë mato yoinõ a taeyoi ipaonifo Jesucristo ãfe xinifo. Jesucristo ãfe xini David. Nã David ãfe xini Abraham. Nãfo Jesucristo ãfe xinifo taeyoi iyopaonifo.

²Nã Abraham ãfe fake Isaaca ini. Isaaca ãfe fake Jacobo ini. Jacobo fake Judá ini. ãfe extofori ini. ³Judapa fake Fares fe Zara ini. ãto afa Tamar ini. Fares ãfe fake Esrom ini. Esrom ãfe fake Aram ini. ⁴Aram ãfe fake Aminadab ini. Aminadab ãfe fake Naasón ini. Naasón ãfe fake Salmón ini. ⁵Salmón fake Booz ini. Booz ãfe afa Rahab ini. Booz ãfe fake Obed ini. Obed ãfe afa Rut ini. Obed ãfe fake Isaí ini. ⁶Isaí ãfe fake xanifo David ini. Xanifo David ãfe fake Salomón ini. Salomón ãfe ãfa fene fetsaya iyopaoni, Urías.

⁷Salomón ãfe fake Roboam ini. Roboam ãfe fake Abías ini. Abías ãfe fake Asa ini. ⁸Asa ãfe fake Josafat ini. Josafat ãfe fake Joram ini. Joram ãfe fake Ozías ini. ⁹Ozías ãfe fake Jotam ini. Jotam ãfe fake Acaz ini. Acaz ãfe fake Ezequías ini. ¹⁰Ezequías ãfe fake Manasés ini. Manasés ãfe fake Amón ini. Amón ãfe fake Josías ini. ¹¹Josías ãfe fake Jeconías ini; ãfe extofori ini. Mã Jeconías rama xanifo ikaino, Babilonia anoxõ xanifãfe ãfe sorarofõ nĩchini israelifo ato ifitanõfo anã ato

yonomaxikakĩ. Mã sorarofãfe ato ifitanaifono israelifo Babilonia ano fonifo. Jeconíasri iyonifo. Jeconías ãfe extofori kainifo.

¹²Nãskata Babilonia anoax fake fetsafori kainifo. Jeconías ãfe fake Salatiel ini. Salatiel ãfe fake Zorobabel ini. ¹³Zorobabel ãfe fake Abiud ini. Abiud ãfe fake Eliaquim ini. Eliaquim ãfe fake Azor ini. ¹⁴Azor ãfe fake Sadoc ini. Sadoc ãfe fake Aquim ini. Aquim ãfe fake Eliud ini. ¹⁵Eliud ãfe fake Eleazar ini. Eleazar ãfe fake Matán ini. Matán ãfe fake Jacobo ini. ¹⁶Jacobo ãfe fake José ini. Nã José ãfe ãfi ini, María. Nã María fake ini, Jesús. Jesús ãfe ane fetsa Cristo ini.

¹⁷Abraham ãfe fenafo ichapa ini, nã David kaintitã catorce inifo Abraham ãfe fenafo. Askatari nã David ãfe fenafo ichapa ini. Nãskano David ãfe kaifo yora fetsafãfe Babilonia ano ato iyonifo ato yonomaxikakĩ. Babilonia ano ikanax David ãfe fenafo catorce inifo. Askatari David ãfe fenafo Babilonia anoax anã fenifo ãto mai ano. Mã fenixakakĩ David ãfe fena fetsafori kainifo catorce inifo. Askatari Cristo kaini.

María Jesucristo kãini

(Lc. 2.1-7)

¹⁸Ë mato yoinõ ea nikakapo afeskax Jesucristo kãinimakĩ. José fe María yoinãyonifo fianãxikakĩ. Fianãyofafomano Niospa Yõshi Sharapa María fake

nanemani. ¹⁹José Nios Ifofasharaköiax sharaköi ini. Nāskaxō José María yōapainima yorafāfe ferotaifi. Fomāxopaoni. Nāskaxō tsoa yoixoma José María enepaini. ²⁰Nāskano José āfe namapa ōini Niospa āfe ājirinī yoiaito. Yoikī iskafani: “José, rateyamafe María fe fianāxiki. Na fake nanea Niospa Yōshi Sharaōxō akaki. ²¹María fake feronāfake fii kiki. Mī anekī Jesús faxikai. Nāato ato ifipakenakaki. Nāskaxō afe yorafa ōto chaka soaxoxii kiki ato nimapakexakī,” ixō ājirinī José yoini.

²²⁻²³Chanīmaköi nāskaköi nā Nios yoimisto yoini keskaraköi. Iskafakī kirika keneyoni Niospa shināmanaino:

Kēro xotofake feronāfake fe imisma fake onixii. Fake feronāfake fixō anekī Emanuel faxii, ixō yoini. (Akka nōko mekapa Emanuel fakī, “Nios nofe ika,” ixō nō yoimis.)

²⁴Mā ājirinī yoiano José moinakafani. Nā ājirinī yoia keskakakī, José María fini. Mā fixō āfe pexe ano iyonī. ²⁵Mā afe fianāx afe chotanānima āfe fake kāiyonō. Mā fake kāiano anekī Jesús fani.

**Feronāfakefo fishi tāpikōimiffo
a xini oaikirinoax mai fetsa anoax
Jesús ōipai fenifo**

2 ¹Herodes xanīfo ikano Jesús kāini Belén pexe rasi anoax, Judea mai anoax. Nāskano a xini oaikirinoax mai fetsa anoax feronāfakefo fishi tāpikōimiffo fenifo Jerusalén ano. ²Nokotoshikaxō yōkanifo: “¿Fanīmē a rama kāia judeofāfe āto xanīfo ikai? Mā nō ōia āfe fishi oaito. Nāskakē nō oa Jerusalén ano xanīfo ōiyoi. Nō akiki inimai nō oa, ‘Mī nōko xanīfoköi,’ ixō yoipakī,” fanifo.

³Askafaifono fetsafāfe yoiaito nikakī Herodes shināchakaköini xanīfo iki kiki ixō. Askatari keyoköi Jerusalén anoafāferi shināchakaköinifo. ⁴⁻⁵Akka Herodes judeo inima. Nāskaxō ato kenamani a ato Nios

kīfixomis āfe xanīfofo fenōfo ato yōkaxiki. Askatari a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamiffo ato kenamani ato yōkaxiki. “¿Faniāx Cristo kāixiimē?” ato faito kemanifo iskafakakī: “Belén anoax iki, Judea mai anoax,” fanifo. “Niospa meka yoimisto nānori kirika keneyoni a inōpokoai yoikī Niospa shināmanaino. Iskafakī keneni:

⁶Belén, Judá mai anoax pishtaköi.

Akka pexe rasi fetsafo efaokōifo. Askafiax Belén sharafinaköia ixii māmāi israeliffo āto xanīfo finaköia kāixiaino Belén anoax. Nāskakē āfe inakōifo israeliffo āto xanīfoköi ixii, ixō kirikaki keneni Niospa meka yoimisto Niospa shināmanaino,” fanifo.

⁷Nāskakē Herodes a fishi tāpimiffo ato yōkani onexō tsōa nikayamanō: “¿Afetīa fishi mā ōitamē?” ato fani.

⁸Nāskaxō ato nīchini Belén ano. Herodes tāpipaikī, “Belén ano fotakāfe a fake tāpikakī. Mā fichixō ea yoifexikakī ēri akiki inimaikanō,” ato fani āa ato pārakī.

⁹Ato askafaino foniffo. Fokakī fishi rekē kaino chīfafainifo. Nāskax fishi nēteni nā fake yome ano. ¹⁰Nā fishi anā ōikanax inimaköinifo. ¹¹Nāskakanax pexe mēra ikifaikaxō fake yome fichiniffo afa María yafi. Mā fichikaxō ratokonō mai chachipakefōfānifo, a fakeki inimakakī. Nāskakaxō āto kafa fēpekaxō afama mīshti sharakōiffo Jesús inānifo. Oro minikāta, pirofomāri mininifo a nō koofatiro pirofomāri afas sharaköi. Askatari pirofomā fetsari āfe ane mīra inānifo. ¹²Nāskakē namakē Niospa ato yoiano anā Herodes ano foniffo. Fai fētsa foniffo āto mai ari.

**María feta José Jesús
ichokiniffo Egipto mai ari**

¹³Askata a fishi tāpimiffo mā foaifono, José namakē, Niospa āfe ājirinī yoini:

“Moinākafafe. Mī āfi feta mī fake yome ichokitāfe Egipto mai ari. Nāri ikiyoxiki nā ē mato yoiaino mā anā onō. Herodes na fake yome fenai kiki retepaikī,” Niospa ājirinī José fani namakē.

¹⁴Nāskata moinākafata, nā fakishi fonifo María fe José āto fake Jesús iyoi fokani Egipto ano. ¹⁵Egipto ano José fe María ipaonifo mā Herodes naano fexixakakī. Nāskakē Egipto ano iyopaonifo. Niospa meka yoimisto nānorikōi kirika keneyoni Niospa shināmanaino iskafakī: “Ēfe fake ē kena Egipto anoa,” ixō Niospa meka yoimisto kirika keneni.

Fakefo retenōfo Herodes ato manamani

¹⁶Fishi tāpimisfo Herodes fomākani. Fai fētsa foafono nikai, Herodes ōitifishkikōini. Fishi tāpimisfāfe taeyoi Herodes yoiyonifo ato yōkaito iskafakakī: “Afetīama nō nā fishi ōikī taefati, mā xini rafe aka,” fanifo. Nāskakē Herodes sorarofō ato manamani fake feronāfake xini rafe akafo, yome mīstifoya ato retenōfo, Belén anoafo retekāta, a Belén pasotai ikafori ato retenōfo. ¹⁷⁻¹⁸Nāskara taeyoi Jeremías Niospa shināmanaino kirika keneyoni a inōpokoai yoikī. Iskafakī keneni:

Ramā anoxō nikanifo fāsikōi oiaifono. Raquel oiaito nikanifo āfe fake manoi, mā āfe fake nano.

Oiyayamafe fafiaifono nishpanima, ixō Jeremías keneni.

Nā Jeremías yoini keskara mā askakōia.

¹⁹Mā Herodes naano Niospa ājirinī afianā José yoini namakē iskafakī:

²⁰“Moinākafafe. Mī āfi feta mī fake iyotaxiki Israel mai ano. A fake yomefo retepaimisfo mā naafoki,” fani.

²¹Nāskafaino moinākafani José. Āfe āfiri mōini āfe fake yafi. Nāskakanax

Israel ano anā fonifo. ²²Mā fōkakī nikanifo ato yoiaifono Herodes fake Arquelao mā xanīfokē Judea anoax. Nikai José rateni Judea ano kapai. Nāskaito anā ājirinī José yoini namakē iskafakī: “Galilea mai ano katāfe,” fani. Nāskafaino fonifo Galilea ano āfe āfi fe Jesús iyokani. ²³Nāskax nokonifo Nazarete pexe rasi ano. Nāno inifo. Nānori taeyoikōi Niospa meka yoimīsāfe yoiyonifo, “Cristo Nazarete ano imis,” fakakī, a inōpokoai yoikakī. Nāskakōini.

Juan Maotista tsōa istomaxō ato yoini

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

3 ¹Jesús Nazarete ano ikano Juan ato maotisafapani tsōa istoma ixō Judea mai anoxō. Nānoxō Niospa meka ato yoipaoni. ²Nānoxō ato yoipaoni iskafakī: “Yorafāfe, anā Nios shinākāfe. Māto chaka xatekōikāfe, a mā chakafamīs shināmakikāfe. Niospa meka nikakōikāfe. Mā chaima nōko Ifo Nios oi kiki nōko xanīfo finakōia ixii kiki,” ixō Juan ato yoipaoni fāsikōi.

³Isaías kirika kenekī yoiyoni a inōpokoai yoikī Niospa shināmanaino. Iskafakī yoini:

Tsōa istoma anoxō yorafo yoixii akiki feaifono. Iskafaki ato yoixii: “Mā nōko Ifo oi kiki. Nāskakē itipinīsharakāfe. Āfe fai sharafaxokāfe. Māto chaka xatekāfe,” ixō ato yoiaito nikaxikani,

ixō Isaías kirika keneyoni Juanoa yoikī.

⁴Akka Juan āfe rapati kamīcho fichi kishi faxō safepaoni. Āfe sitorari fichi koiro safepaoni. Nāskaxō tseo pipaoni, fonari apaoni. ⁵Nāskano Jerusalén anoafo yafi Judea anoafo fenifo Juan nikai fekani. A faka Jordán chaima ikafori fenifo. ⁶Mā fēkaxō Juan yoinifo a afara chakafamisfo. Nāskaxō āto chaka xatepaiyaifono Juan ato maotisafapani faka Jordán anoxō.

⁷Nāskaifono fariseofo xanīfo metsamafo feaifono, saduceofo xanīfo metsamafori fenifo Juan ano. Ichapakōi fenifo, “Nokori Juan nashimanōra,” ikanax. Juan ato ōikī ato iskafani: “¿Afeskaī mā ea ano oimē? ¿Ē mato maotisafapanō mā oimē? ¿Tsōa mato yoiāmē? Mā shināiraka nō chiifā mēra katiroira ixō nāskax mā maotisapaimē, nō chiifā mēra kayamanōra ikax. Maa, mākaī afaa tāpiama, askax mā maotisatiroma. Mā Nios Ifofaima. Mā oa shano keskara māto ōiti chakakōi. Nāskaxō mā Satanás ifofaa. Nāskakē kaxpa ē mato maotisafatiroma māmāi Satanás fisti shināito. Āa fētsa mato pāratiro nō maotisanō nō chiifā mēra kaimakai Nios nikayamafix ixō mato pārano mā chiifā mēra katiro fetsa afaa tāpiamato mato pārano. Askara Niospa mato ifitiroma mākaīroko shināito, ēroko mato maotisafaano. ⁸Māto chaka xatekāfe, Nios shinākāfe. Mā Nios shināito ē mato maotisafapakai. ⁹Ē mato anā yoinō nikakapo. Mā shināitiro: ‘Nā Abraham nōko xini ipaoni, ōiti sharayaxō Nios shināpaoni.’ Akka mā shinākī: ‘Nōmāi Abraham fenaxō nō shara shināi,’ ixō mā shinākī mā shināsharaima. Askara shināyamakāfe. Akka māto ōitinī mā chaka shināfi mā chanī. Nikasharakōikāfe, ē mato yoinō. Na tokiri Niospa onifaxō nīchikē mā ōitiro Abraham āfe fena inō. Nāskakanax Abraham fakefo itirofo na tokiri ōikī Nios shinākanax. Akka mākaī anori shināima mā mā chanī: ‘Abraham shināpaoni keskara nō shināira,’ ikax. Askara shināyamafi Satanás fisti ifofafiai. ¹⁰Akka fana fimiyaomato ifāfe reratiro. Āfe tapori tsekaxō koofatiro anā niyamanō. Nāskarifikā mā Nios nikakaspaito a omiskōipakenakafo mēra Niospa mato potaxii mā chaka xateaxma mā isharayamaito. ¹¹Nāskakē ē mato maotisafai māto chaka mā xatepaiyaito Nios Ifofapaikī. Akka nā ea keskarama mā chaima oi kiki, nā sharafinakōia. Aato

afama mīshti fatiro, ē atiroma keskara. Akka ē afaama. Mā Nios chanīmara faino aato āfe Yōshi Shara mato mēra naneyoi. Akka tsōa Nios chanīmara fayamaito, Niospa mato omiskōimaxii. ¹²Akka yōra āfe tarepa aros fanaxō mā pachiano topitiro. Nāskaxō katotiro a sharafo fixō a chakafo potaxō koofatiro. Nāskarifikā a chipo oaito a chanīmara faafo yafi a nikakaspamisfo ato paxkanāfaiyoi. Nāskaxō a chanīmara faifo a ika ano ato iyoxii afe isharapaxexanōfo. Akka nā nikakaspamisfo chiifā mēra ato potano anoax omiskōipakenakafo. Chiifā mēranoax omiskōi xatenakafoma,” ixō Juan ato yoini.

Juan Jesús maotisafani faka Jordán anoxō
(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

¹³Askata Galilea anoax Jesús kani faka Jordán ari Juan maotisafanō. ¹⁴Akiki nokoaino Juan Jesús iskafani: “Jesús, ¿afeskakī ē mia maotisafatiromē? Akka mīroko ea atironō,” fani.

¹⁵Askafaino Jesús kemani iskafakī: “Epa Niospa noko yoia keskara keyokōi nō nikakōitiro. Nāskakē ea mīa maotisafatiro,” fani.

Jesús askafaino, Juan Jesús maotisafani. ¹⁶Nāskata Jesús faka mēranoax fininākfānaino nai fepekemetani. Ariax Niospa Yōshi Shara akiki ftoni, oa rifi keskara Jesús ōiaino. ¹⁷Askaino nai mēraxō Āpa yoiatio nikani iskafaito: “Mī ēfe Fakekōi ē mia noikōi. Ē mikiki inimasharakōi,” ikaito nikanifo.

Satanás chakata Jesús afara chakafamapaini

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

4 ¹Nāskaino Niospa Yōshi Sharapa Jesús iyonī tsōa istoma anoxō Satanás afara chakafamapainō.

²Mā cuarenta nia oxax Jesús fonāikōini afaa pishta piyamax. ³Nāno Satanás akiki nokoni. Mā akiki nokoxō ifofamapaini. Askatari chakafamapaini. Iskafakī yoini: “Mī Niospa Fakemākī na tokirifo pāa fapo,” fani.

⁴Askafaito Jesús kemani: “Maa, na mī ea yoiai keskara ē akima. A nō piyai fisti nō shināima nipaikī. Akka Epa Niospa āfe meka fisti shara nō shinātiro. Nāskara Niospa meka yoimisto keneni,” Jesús fani.

⁵Jesús askafaino Satanás iyonī Jerusalén ano a Nios kifiti pexefā māmākīa. ⁶Nānoxō yoini iskafakī: “Mī Niospa Fakekōiaxroko mī niriāx ichopakekafanikai. Mī ichopakekafanax mī afeskaimakai. Nā Niospa meka kirikaki keneaki iskai: ‘Niospa āfe ājirifo yoixii mia kexenō.’ Askatari kirika keneano iskaki: ‘Mī āto mifiki pakeaito mia achixikani kiki mī tokiriki pakenōma,’ kirika kenea iskaki,” Satanás Jesús fani.

⁷Askafaito anā Jesús kemani: “Akka na kirika keneano yoinifo iskafakī Niospa meka: ‘Nōa nō meka fetsafaxō nō yoitiro: “Ē afara afeskarafaito, ea Niospa kexei,” ixō nō shinātiro. Akka, “Niospa ea amapaiyai keskara nā fisti ē atiroki Niospa ea kexenō,” ixō shinākāfe,’ ikaki na kirika keneano,” Jesús fani.

⁸Askata Satanás Jesús iyonī māchifā mánānē. Arixō ōimani nā maifo tii sharafinakōia. ⁹“Ōipo. Mī ea ratokonō mai chachixō, ‘Mī ēfe ifoki,’ mī ea faito na maitio keyokōi ē mia inātiro mī āfe ifo inō,” fani.

¹⁰Askafaito Jesús kemani: “Satanás. Emakinoax katāfe. Ē mia ifofaimakai. Na kirika kenea ano Niospa meka yoimisto iskafani: ‘Nā nōko Ifo Nios fisti nō ratokonō mai chachixō nō yoitirokī, nā fistimāi nōko Ifokē,’” fani.

¹¹Askafaino Satanás Jesús makinoax kaino Niospa āfe ājirifo akiki fotonifo pimaxikakī.

Galilea anoxō Jesús ato yoikī taefani

(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

¹²Akka mā Juan sorarofāfe karaxa mēra ikimana nikata Jesús Galilea mai ano anā oni. ¹³Nazarete anoax Capernaúm ano nokoni ano ixiki. Nā Galilea ia kesemē Capernaúm ini. Nānori yora fetsafori osia ini. Zabulonōfo fe Neftalifo ano ikafo ini. ¹⁴⁻¹⁶Isaías kirika kenekī yoini keskakōi Jesús nāno ipaoni. Isaías kirika kenekī iskafani:

Zabulonōfo fe Neftalifo āto mai ano ikafo ia Galilea ano. Faka Jordán okiri chai poketa nāno judeofoma fakish mēra ika keskara, Niospa meka nikakatsaxakakima. Fakish mēra ika keskara ifiakaxō, oa koshi penai keskara ōixikani. Fakish mēra ipafikeranaxakakī atoki penarisatani, ixō Isaías a inōpokoai yoikī Jesúsnoa keneni. Nāskarifiai omiskōipakenakafo mēra ikeranafo. Askafikeranafono atoki Jesús nokoaitia nā Ifofafo tii ato nimapakenaka.

¹⁷Anoxō Jesús ato yoikī taefakī iskafani: “Mā chaima nōko Ifo Nios xanīfo finakōia oi kiki. Nāskakē shināmītsayanā mātō chaka xatekāfe. Afaa chakafatamaroko Niospa meka nikakōikāfe,” ixō Jesús ato yoini.

Jesús cuatro feronāfake kenani tarafanāfānē foe fimisfono āfe inakōi inōfo

(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

¹⁸Ato yoita Jesús Galilea ia kesemē kani. Kakī fichini Simón yafi onefetsa Andrés. Simón āfe ane fetsa Pedro ipaoni. Nā rafeta tarafanāfānē fimisfo inifo, āto tarafanāfā faka naki

poteaifāfe. ¹⁹“Efe fokāfe. Māfi tarafanāfānē fimiskī. Mā foe ichapa rasi tarafanāfānē fiai keskari fakī iskaratīari mā ekeki yora ichapa efexii ē āto Ifo inō,” ixō Jesús ato yoini. ²⁰Ato askafaino tarafanāfā fafaikani afe fonifo.

²¹Askata ori chaimashta kaxō Zebedeo fake raferi fichini, Santiago yafi Juan. Nā rafeta āto apa feta kanōa nakixō tarafanāfā itipinī fanifo, kishifakākī. Nā raferi, “Efe fokāfe,” Jesús ato fani. ²²Ato askafaino āto apa kanōa ano nīchifainifo Jesús fe fokakī.

Jesús yora ichapafo tāpimani

(Lc. 6.17-19)

²³Mā askafaxō afe foafono nā Galilea anoafō kafāsakī Niospa meka ato yoini. Judeofāfe ichanāti pexe mēraxō Jesús ato Niospa meka shara yoisharakī iskafani: “Itipinīsharakāfe. Nios nonoax māto xanīfo ipai kikī,” ixō ato yoifofāsafani. Askatari a isinī ikaifo fetsa fetsatapafo ato sharafāpani. ²⁴Askafaano nikakaxō Siria mai anoafō isinī ikaifo akiki efenifo ato sharafapanō. Isinī ikaifo fetsa fetsatapafo akiki efenifo. A yōshi chaka āto mēra naneaforti ato sharafani. A nīsoaifori efeta, a finimismaforti efeta, a chatofori efenifo. Ato keyokōi sharafapani. ²⁵Askafaito yorafā rasichi chīfafainifo. Atiri Galilea anoax fonifo, atiri Decápolis anoax fonifo, atiri Jerusalén anoax fonifo, atiri Judea anoax fonifo, atiri faka Jordán okirinoax fekāta Jesús chīfafainifo.

Machi mánānēxō Jesús ato yoini

(Lc. 6.20-23)

5 ¹⁻²Yorafā rasi akiki feaifono ōi Jesús ato paxafāni kaax, machi pochinī tsaoni. Tsaono āfe meka tāpipaimisfo akiki fenifo. Āfe meka nikai fekanī. Akiki feafono ato yoikī iskafani:

³“Fētsa āto shinā mēraxō shinākī iskafax: ‘Ēakai ē isharatiroma. Ē Nios yopakōi,’ ikaito Niospa inimamaxii māmāi Nios Ifo sharafaino āfe fakekōi inō.

⁴“Fetsa shināmitsakōīfaiino chipo Niospa noikī inimamaxii.

⁵“Fetsa kakapaimisma imisno Niospa inimamasharaxii. ‘Keyokōi maitio atonā ixii,’ ixō Niospa yoiyoni keskara atonāri ixii.

⁶“Fētsa Niospa meka noikōikī Niospa ato imapaiyai keskara shara ipaikōikani, nā keskarafo Niospa ato inimamaxii.

⁷“Fētsa fetsafori noikī ato sharafaito Niospa tāpia. Nāskakē ari Niospa noikī axosharapakenaka inimamakī.

⁸“Fētsa Nios shināsharakī, āfe ōiti mēra afaa chaka shinātama Nios fisti shinākī chipo Nios ōixii. Nāskax inimakōixii.

⁹“Akka noikaspa faatanāifono fētsafāfe ato raenā faano, nāfo Niospa ato yoikī iskafaxii: ‘Mā ēfe fakefo,’ ixō ato yoiaino inimakōixikani.

¹⁰“Fētsa Nios Ifofasharapaiyaino, fetsafāfe ato omiskōimafiaifono, Epa Niospa kexesharakōiano nāskakē inimakōixii.

¹¹⁻¹²“Mā ea Ifofakē fetsafāfe mato īchakani, mato omiskōimayanā askatari matoōnoa meka chaka yoikani meka fetsa fetsatapafo. Nā mato chakafaifo keskafakīri māto xinifāfe nā Niospa meka ato yoixomisfori ato chakafapaonifo. Nāskakē inimasharakāfe eōxō matori chakafakani kiki. Mā askaito Niospa afara sharafo mato mekexona nai mēranoa mātonā inō,” ixō Jesús afe imisfo ato yoini.

“Mā tashi keskarata askatari mā pena keskara,” ixō a Ifofafo Jesús ato yoini

(Mr. 9.50; Lc. 14.34-35)

¹³Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Māfi nono mai anoax tashi keskarakī. Nāskakē shinākāfe. Tashi sharakē nō meetiro. Akka tashi sharayamakekai nō

shara meetiroma. Nāskarakai tsoa pishta fichipaima. Mā paispakē anā nō pitiroma. Nāskakē nō potatiro. Nāskarifiiai mā tashi keskara. Mā nono mai ano isharaino yorafāfe mato ōikani inimatirofo. Askafixō mā Nios anā Ifofasharayamaito matoōxō tsōakai tāpitirofoma Niospa meka shara. Mā tashi paispa keskarakē mato potatirofo. Iskafakī yoitirofo: ‘Mā chakafoki nonoax fotakāfe. Mākai afaama,’ ixō yoitirofo.

¹⁴“Nāskatari mā oa luz peekai keskarakī. Akka pexe rasi māchi keya mǎnǎnēnoax onetiroma. Chai ixō penakōi nō ōitiro. Nāskarifiiai matoōxō yorafāfe xafakīa eōnoa nikatirofo.

¹⁵Nāskafakīri tsōakai fakishaino ōipaifikī luz fepotiroma. Tapo kamaki luz ōtaxō kēsho fepotiroma.

Askatamaroko tapo kamaki fomākīa nō ōtaxō tsāotiro a pexe mēra ikafāfe ōisharanōfo. ¹⁶Nāskarifiiai isharakāfe. Mā askaito mato ōikakī tāpitirofo mā eōnoax xafakīa isharakē. Askata māto Epa Nios nai mēra ikano aōnoa yoikī iskafaxikani: ‘iAicho! Na yorafo Niosnoax isharakōimisfo. Āto Nios sharakōi,’ ixō yoixikani,” Jesús ato fani yoikī.

**Jesús ato yoini a Niospa shināmanaino
Moisés keneniōnoa nikasharakōinōfo**

¹⁷Anā Jesús ato yoini: “Mā shināiraka iskafakī: ‘A Moisés Niospa shināmanaino keneni, askatari a Niospa meka yoimis fetsafāferi kirika kenenifo afo Jesús noko nikamakaspai,’ ixō mā shināiraka. Anori shināyamakāfe. Ēkai Moisés feta a Niospa meka yoimis fetsafāfe kenenifo keskara ē potayoi onima. Askatamaroko nā kenenifo keskara ē ato tāpimaxii ē fotoni nai mēranoax. ¹⁸Akka ē mato xafakīa yoi. Ea nikasharakāfe. Nai fe mai keyoyoamano a Moisés yoini keskara

tsōa fetsafatiroma. Askatari afaa nō potatiroma. Akka mā keyokōi mitokomeano, mai fe nai keyoxii. Mā afama mishtifo keyoano nō anā Moisés mekari nō yopaxima. ¹⁹Akka fētsa Moisés meka nikasharayamaxō fetsafori ato meka chaka tāpimanaino nikakaspamisfo a Moisés keneni keskara. Nā feronāfake Epa Nios ika ariax anā afaa itiroma. Nāskafekē fētsa Niospa meka nikasharataifakī fetsafori Niospa meka xafakīa yoiax Epa Nios ika anoax afe xanīfo itiroki. ²⁰Askano nā fariseofo fe a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfo, ‘Nōfi sharakōi,’ ifiamisxakakī Niospa yoini keskara keyokōi nikafoma. Akka a Moisés yoikī keneni keskara nikakōikanaxma tsoa Epa Nios ika ari nokotirofoma,” ixō Jesús ato yoini.

**“Ōitifishkiyamakāfe,” ixō Jesús ato yoini
(Lc. 12.57-59)**

²¹Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Mā mā nikamiskī a Moisés nōko xinifo ato yoipaoni keskara. Iskafakī ato yoini: ‘Tsoa reteyamakāfe. Mā fetsa retekē xanīfofo ano mato iyotirofo matori kopikiri retematirofo,’ ixō nōko xinifāfe yoinifo. ²²Mēstekōi anori yoifinikē ē mato meka fetsari mēstekōi yoinō. Ea nikasharakāfe. Fētsa fetsa īchaito mī xanīfofo ari iyotiro a omiskōimanō. Askatari fētsa fetsa chakafai iskafakī: ‘Mī afaa tāpiama. Mī tatimakōi,’ faito Niospa a omiskōipakenakafo mēra chiifā mēra potatiro anoax omiskōipakevanō.

²³⁻²⁴“Nāskakē mā Nios kifiti pexefā mēraxō mā kifipaikī mā iskafaki shināino: ‘Ooa, ē fetsa chakafaa ē raefama,’ ixō shinākī, anā Nios kifixoma nā mā Nios ināpaifāinafai fetsa ano koshi fotakāfe. Akikī nokoxō yoisharafe anā mikiki raenō. Nāskaxō anā mā Epa Nios kifitiro.

²⁵“Mā fetsa nimiano matoki oxō matō iskafatiro: ‘Mī ea nimia. ¿Afetia mī ea kopifaimē? Mī ea kopifayamaito ē mia xanīfo ano iyoikai,’ matō faito, xanīfo ano kayoxoma koshi raefakāfe. Akka mā askafayamaino xanīfo ano matō iyotiro. Mā matō iyoano xanīfāfe policia yoitiro iskafakī: ‘Na feronāfāke fetsa nimiakī kopifaamaki, karaxa mēra ikimafe,’ fatiro. ²⁶Ē matō paraima. Fētsa matō karaxa mēra ikimanano mā fena tseketiroma. Akka nā mā nimia kopifafāia mā tseketiro,” ixō Jesús ato yoini.

**“Māto āfikōima chotapaiyamakāfe,”
Jesús ato fani**

²⁷Anā Jesús ato yoini: “Mā mā nikamis a nōko xini Moisés yoini keskara. Iskafakī ato yoini: ‘Māto āfima chotayamakāfe. Askatari kēromāri māto fenema chotamayamakāfe,’ ixō ato yoini. ²⁸Nāskara chanīma. Nāskakē ēri matō yoi, fētsa āfe āfima ōikī āfe shinā mēraxō shināi: ‘Ē na kēro chotapai,’ ixō shinākī āfe shinā mēraxō chotai.

²⁹“Akka māto fēro ōikī mā chakafatiro. Nāskakē afara chaka ōiyamakāfe afara chakafaxikakima, nā nōko fero tsekaxō nō ōitiroma keskafakī. Mā māto chaka xateyamax omiskōipakenakafo mēra mā katiro. Akka mā māto chaka xateax mā Nios ika ari kaax mā afe ipaxatiro. Askara shara. ³⁰Nāskarifakī māto mēke kayakai aōxori matō afara chakafamakē, mextemekāfe. Mā askafax shara mā itiroki. Nāskarifakī māto chaka xatekāfe nā mā mextemea keskaraxō. Akka mā māto chaka xateyamax, nā omiskōipakenakafo mēra mā katiro. Akka mā māto chaka xateax, Nios ari mā kaax afe mā ipaxatiro. Askara shara,” ixō Jesús ato yoini.

**Feronāfake āfe āfi fe
enēnātirofoōnoa Jesús ato yoini
(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)**

³¹Anā Jesús ato yoini: “Nāskatari Moisés nōko xinifo yoini iskafakī: ‘Fētsa

āfe āfi potaxikī a potayoxoma iskafatiro kirika kenexō: “Ē anā mia fipaima. Ē mia eneikai,” ixō kenexotiro,’ ixō Moisés ato yoini. ³²Akka anori Moisés yoifinikē anā meka fetsari ē matō yoinō. Tsōa āfe āfi chotayamafiano, feronāfake āfe āfi eneano nā kēro feronāfāke fetsa fe chotanāi chakanai. Askatari feronāfake fētsa nā kēro fīax chakanai āfe āfikōima chotai,” ixō Jesús ato yoini.

**“A mā yoiyomis keskara akāfe,”
ixō Jesús ato yoini**

³³Askata anā Jesús ato yoini: “Mā mā nikamis a Moisés nōko xinifo yoini keskara. Ato iskafakī yoipaoni: ‘A mā Nios yoiyomis keskara axosharakāfe. A mā yoiyomis keskara Epa Niospa mā nikakī akka mā ayamano nā chakakōi itiro,’ ixō Moisés nōko xinifo yoini. ³⁴Akka nānori ato yoifinikē, ēri matō yoisharanō. Nikakapo. Mā fetsafo yoiyomis keskara axosharakāfe. Iskafakī yoiyamakāfe: ‘A ē matō yoiyoa keskara ē axii. Ē matō yoiyoa keskara ē ayamaino Epa Niospa ea omiskōimatiro,’ ixō yoiyamakāfe. Askatari, ‘A ē matō yoia keskara ē akēma keyokōi nai mēraxō ea omiskōimatiro,’ ixō yoiyamakāfe. Akka nai mēranoax Epa Nios xanīfo finakōia iki. Nāskakē anori nō yoitiro. ³⁵Askatari, ‘A ē matō yoiyoa keskara ē ayamaino nono mai anoāfāfe ea omiskōimatiro,’ ixō anori yoiyamakāfe. Keyokōi mai ano Epa Niosnā. Askatari, ‘A ē matō yoiyoa keskara ē ayamaino a Jerusaleni anoāfāfe ea omiskōimatiro,’ ixō anori yoiyamakāfe. Nā Jerusaleni nōko xanīfo finakōi Niosnā. ³⁶Askatari, ‘A ē matō yoiyoa keskara ē ayamaino ēfe māpo ea omiskōimatiro,’ ixō yoiyamakāfe. Akka nōa nōko māpo shināxō nōko foo nō fetsafatiroma oxo inō, askatari fiso inō. Epa Nios fistichi askafatiro. ³⁷Akka fetsafo parayamakāfe. ‘Ē mia axōikai,’ ixō axokāfe.

Askatari, 'Ē mia axōima,' ixō axoyamakāfe. 'A ē yoioya keskara ē ayamaino afaa ranā ea omiskōimatiro,' ixō anori yoiyamakāfe. Mā askara yoikī mā chakafai," ato fani.

"Tsoa kopiyamakāfe," Jesús ato fani
(Lc. 6.29-30)

³⁸Anā Jesús ato yoini iskafakī: "Mā mā nikamiski a nōko xinifo Moisés yoini. Iskafakī ato yoini: 'Fētsa mato fero tsēkaito, kopikiri mā fero tsēkatiro. Askatari mato piti tēkeaito, pitiri mā tēketiro,' ixō Moisés yoini. ³⁹Akka nōko xinifo anori yoifinifono, ē mato meka fetsa yoinō. Ea nikakapo ē mato yoinō. Fētsa mato chakafayanā mato tapasaito, 'Takai fetsari ea afe,' fakāfe mato tāpinōfo mā ato kopiyamaito. ⁴⁰Fētsa mia xanīfo ano iyoxō mia rapati fiapaiyaito, ināfe fotanō. Mī chōpari ināfe. ⁴¹Xanīfo iyamakī soraronō, 'Ea pisha chaima foxōikafe,' mato fafiaito, mā chai foxotiro. ⁴²Akka fētsa mato afarafo yōkaito inākāfe. 'Ea ināyope,' mato faito ināfe fishkoyamakāfe," ixō Jesús ato fani.

"Mato noikaspafiaifono māroko ato noikāfe," Jesús ato fani
(Lc. 6.27-28, 32-36)

⁴³Anā Jesús ato yoini iskafakī: "Askatari mā mā nikamis a nōko xinifo yoipaonifo keskara. Iskafakī ato yoipaonifo: 'Māto kaifo noikāfe. Akka a mato noikaspaifo ato kopikiri noikaspakāfe,' ixō nōko xinifo yoipaonifo. ⁴⁴Anori yoifinifono, akka ē mato yoi a mato noikaspaifo ato kopikima ato noikāfe. Askatari ato axosharakāfe. Askatari a mato omiskōimamiso Epa Nios ato kifixokāfe. ⁴⁵Mā askafai Niospa fake mā iki. Akka Niospa xini onifani yora chakafoya, yora sharafo ato chaxanō. Askatari oiri imani nā yora sharafoya a yora chakafori ato onifaxoni. Nāskakē māri a mato chakafaifo a mato sharafaifo keyokōi ato noikāfe. Nāskax mā Niospa

fake ikikai. ⁴⁶Akka a mato noiaifos mā ato noia fetsafo noiyamata askarakai sharama. Akka yora chakafo a ato paraxō kori ichapa ato fiamisfori aska famis. Mā askaino Nios matoki inimaima. ⁴⁷Mato fe yorafos mā noia askarakai afaama. Akka a Nios Ifoafaomari nāskarifiakani aa ranāri noinākani. ⁴⁸Nāskakē Epa Nios nai mēraxō yorafo noiai keskafakī māri yorafo keyokōi noikāfe. A Epa Niospa shināsharamis keskafakī māri askafakāfe," ixō Jesús ato yoini.

"Afaamaisfori ato noikī afara ato ināsharakāfe," Jesús ato fani

6 ¹Anā Jesús ato yoini iskafakī: "Mā fetsafo sharafaino, 'Nā feronāfake sharakōi ea fanōfora,' ixō anori shināyamakāfe yorafāfe ferotaifi. Mā askaino yorafāfe, 'Sharara,' mato fafiaifono, akka Epa Nioskai matoki inimatiroma. Nāskaxō mato afaa inātiroma. ²Nā āa keparanāmisfo keskara iyamakāfe. Afāfe nōko kaifāfe ichanāti pexe mēraxō afaamaisfo afara ato ināmisfo, 'Sharara noko fanōfora,' ikaxō. Askatari fofāsakakī afaamaisfo ato afara ināfofāsafamiso, 'Noko yoisharanōfora,' ikaxō. Akka askafiaifono Niospa ato afaa ināxima. ³A afara yopaifo mā afara inākī tsoa yoiyamakāfe tsōa tāpiyamanō. ⁴Akka tsōa oiyamaino a afaamaisfo mā ato ināino Epa Nios matoki inimani. Nāskaxō mato afara axosharatiro," ixō Jesús ato yoini.

**"Epa Nios kifikī iskafakāfe,"
ixō Jesús ato fani**
(Lc. 11.2-4)

⁵Anā Jesús ato yoini iskafakī: "Mā Epa Nios kifiaitīa a chanīmisfāfe kifimiso keskara iyamakāfe. Akka afāfe nōko kaifāfe ichanāti pexe mēraxō yorafāfe ferotaifi Epa Nios kifimiso: 'Noko oinōfora,' ikaxō. Epa Nios shinātamaroko ato oīmapaikani. Yorafāfe ato oīaifono

askamisfo. Akka Epa Nios atoki inimaima. Nāskakē ato afara shara ināxiima. ⁶Akka māri ato keskara iyamakāfe. Mā Nios kīfikī tsōa mato ōiyamaino nānoxō Epa Nios kīfikāfe. Māto pexe kene mēra ikixō tsōa mato ōiyamaino nānoxō Epa Nios kīfikāfe. Akka yorafāfe mato ōiyamafaiino Epa Nios fistichi mato nikatiro. Nāskakē matoki inimai. Nāskaxō afara shara mato ināxii.

⁷“Akka a Nios chanīmara faafāfema kīfimisfo keskayamakāfe. Nāfāfe mēxotaima nā meka fisti yoiri famisfo. ‘Nō na meka fisti yoirifaito noko Epa Niospa nikai,’ ixō shināmisfo. Askafiaifonokai Niospa a keskara meka nikapaima. ⁸Akka māri ato keskara iyamakāfe. Mā Epa Niospa tāpiakī mā afara yopaito, mā yōkayoamano. ⁹Akka mā kīfikī iskatifiro:

Epa Niosi, mī fisti sharafinakōia. Mī nai mēra ika. Nō mia noikōi. ¹⁰Nai mēra mefe ikafo mī ato yoiaito mia nikakōimisfo. Akka nono mai anoxori nā mī noko amapaiyai keskara nō atiro. Na nono mai ano ikafāfe keyokōichi mia Ifofanōfo. ¹¹Nā pena tii a nō piāi noko ināfafāife nō afaa yopayamanō. ¹²Nō afara chakafaito nōko chaka noko soaxōfe nā noko chakafāife nō ato raefai keskafakī. ¹³Nokoki Satanās chaka omayamafe, askakimaroko nomakinoa pōtafe nō nikayamanō, ixō kīfikī iskatifakāfe.

¹⁴“Akka fetsafāfe mato chakafaifono mā ato raefai keskafakī Epa Nios nai mēranoato mā fetsafo raefai keskafakī matori chaka soaxotiro. ¹⁵Akka mā fetsafo raefayamaito Epa Niospari mato chaka soaxotiroma,” ixō Jesús ato yoini.

Foni tenemisfoōna Jesús ato yoini

¹⁶Anā Jesús ato yoini iskatifakī: “Ē mato yoyonō. Mā foni tenei oa shināmitsai keskara māto femānā iyamakāfe a āa keparanāmisfo ikaifo keskai. Afāfe foni tenekani āto femānā shināmitsai keskara

ikani yorafāfe ato ōikani. Askatari foaromekanima yorafāfe ato ōinōfo. Nāskakē Epa Niosnoa shinākanima. Askaifono Epa Nios atoki inimaima. Nāskakē ato afaa ināima. Akka māri foni tenei ato keskara iyamakāfe. ¹⁷⁻¹⁸Akka mā foni tenei mā Nios shināyanā mā fechokometiro. Askatari fōxti mā foaromesharatiro. Nāskakē Epa Nios fistichi tāpitiro yorafāfe tāpiafomano. Mā askaito yorafāfe tāpitirofoma mā foni teneaito. Akka Epa Nios fistichi tāpitiro. Nāskakē Epa Nios matoki inimatiro. Askatari mato afara shara ināxii,” ixō Jesús ato yoini.

“Epa Nios ika anoxō afara sharakōifo mato mekexona,” ixō Jesús ato yoini
(Lc. 12.33-34)

¹⁹Anā Jesús ato yoini iskatifakī: “Nono mai anoxō afama mīshti ichapa mekeyamakāfe. Mato nakaxa piaino mā fenotiroki. Askatari chakanai fetsetiro. Askatari yometsofo māto pexe mēra ikixō māto afama mīshtifo keyokōi mato fiano mā fenotiro. ²⁰Akka afama mīshti noitama Nios noikāfe. Nā mato yoini keskara akāfe. Mā akiki nokoaito nā mato afara sharakōi mekexona mato ināxii. Akka ono nai mēraxō afama mīshti mato mekexona, a nakaxa mato piatiroma. Askatari chakanaima. Askatari anā māto pexe mēra ikiax tsoa yometsofiroma. ²¹Akka māto afama mīshtifo noikī mā shināfafāini. Nā māto afama mīshtifo mā shināfafāinai keskafakī Niosri shināfafāikāfe, a noikī yonoxosharakāfe,” ixō Jesús ato yoini.

“Nōko ōiti sharakē nō shināsharakōitiro. Akka nōko ōiti chakakē nō shināsharatiroma,” ixō Jesús ato yoini
(Lc. 11.34-36)

²²Anā Jesús ato yoini iskatifakī: “Anā ě mato meka fetsari yoinō mā tāpikōinō.

Akka nōko fero rafeta nā rāparinī chai chaxai keskarakē, nōko yora shara itiro. Nāskarifiāi nōko fero sharano nō xafakīa ōisharatiro. Nāskatari nō isharakōitiro. ²³Akka nōko fero chakakē nō ōisharatiroma. Fakishkōi itiro. Nāskarifiakī nōko ōiti mēraxō nō chaka shinākī nō afara chakafamis nō itiro. Akka ōisharakāfe. Mā Epa Nios shināi xafakīa ifiaxō āfe meka kachikiri faxō mā anā xafakīa shinātiroma. Fakish keskara mā itiro,” ixō Jesús ato yoini.

“Nōko afama mīshti noisharatama nō Nios noisharakōitiro,” Jesús ato fani
(Lc. 16.13)

²⁴Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Tsōa āfe ifo rafe yonosharaxotiroma. Fetsa noikaspata, fetsa noisharatiro, nā yoiāi keskarakōi axotiro, akka a fētsa amapaiyai keskara axotiroma noikaspatiro. Nāskarifiakī mā kori fisti shinākī mā Nios shinātiroma. Nāskatari Epa Nios fisti shinākī mā kori noitiro,” ixō Jesús ato yoini.

“Epa Niospa āfe fakefo kexesharamis,”
ixō Jesús ato yoini
(Lc. 12.22-31)

²⁵Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Anā ē mato yoisharanō. Ea nikasharakāfe. Shināchakayamakāfe. Nō afaa piyamata, afaari nō ayaima iyamakāfe. Askatari afaari nō safeima ixō shināchakayamakāfe. Akka a nō piāitokai noko imasharatiroma. Askatari a nō safeatori nōko yora noko imasharaxotiroma. ²⁶Akka shinākapo. Peyafāfe afaa fanamifoma. Afaari topimifoma. Askaxori afaa mekemifoma. Nāskafekē Epa Niospa ato pimamis. Akka nā peyafō afaayamafoiakē Epa Nios nai mēra ikato ato pimamis. Akka Niospa mato noikī nā peyafō finōmainifōfā mato kexesharakōimis. ²⁷Nāskakē, ōafeskakī

mā shināchakaimē? A nō shināchakaitokai pena fisti noko anā nimatiroma. Nāskakē afaa shināchakayamakāfe.

²⁸“Askatari iskakī shināyamakāfe: ‘Ooa. ōFaniā ē rapati fitiromē safexiki?’ ixō anori shināyamakāfe. Akka shinākapo afeskax charofo foaikamakī. Nā charofāfe yonokanima. Askatari xapo toro atirofoma rapati faxikakī. ²⁹Nāskafīax charofo sharamīshti foaikani. Nāskarari xanīfo Salomón rapati sharafinakōia safexixō nā charofo finōama. ³⁰Akka Niospa nafefo sharashtafo onifani. Sharafiano nō sepakī xateano natiro. Nāskaxō nō koofatiro. Akka Niospa nafefo finōmainifōfā mato noikī mato rapati safematiro mato kexesharaxō. Akka mā shināchakakī mā Nios chanīmara fasharaima. ³¹Nāskakē shināchakayamakāfe. Shinākī iskafayamakāfe: ‘Ooa. Ē fonāiki a ē piāi keyoano, a ē ayairi keyoano koriyaxomari ē afaa safeima,’ ixō anori shināchakayamakāfe. ³²Akka nā Nios Ifofaiāfema iskara shināmisfo. A piāi fisti shinākata, a safepaiyaifori shināmisfo. Akka Epa Niospa mā mato tāpia afarafo mā yopaito. ³³Nāskakē Nios mātō xanīfoōnoa shinākāfe. A Niospa mato amapaiyai keskara nāskara fisti shinākōikāfe. Mā askafaito afara fetsa mā yopaito Epa Niospa mato ināxii. ³⁴Nāskakē shināchakayamakāfe. Yoi iskayamakāfe: ‘Ooa. Ē tāpiama penama afara chaka afeskara afiaino. Ē nā keskara tenetiroma,’ ixō shināyamakāfe. Shinākī iskafakāfe: ‘Epa Niospa na penata ea kexesharamis keskafakī penamari ea kexesharai,’ ixō nānori shinākāfe,” ixō Jesús ato yoini.

“Fetsafo mekakakī chakafayamakāfe,”
ixō Jesús ato yoini
(Lc. 6.37-38, 41-42)

7 ¹Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Mēxotaima fetsafo mekakayamakāfe iskafakī yoiikī: ‘Naato

afara chakafakī Niospa omiskōimapainō, fakī. Akka mā ato askafayamaino Niospari mato mekafatiroma iskafakī yoiki: ‘Na yorafo chakafo,’ mato fatiroma. ²Akka māri nāato akai keskafakī afara mā chakafaito, matori Niospa omiskōimaxii. Akka mā fetsafo afara ināsharakēma Niospa matori afaa ichapa ināxima, mā ato afara ināsharakōikēma. ³Āfeskakī ifi pasta pishta fetsa feronaki ikano mā ōimē, māroko ifi pasta efapa feostamefixō? ⁴Akka, ĩmā shināimamē a mā ifi pasta efapa feostamea? Akka, āfeskakī mā fetsa iskafaimē?: ‘Yamā, ē mia fixonō a mī ifi pasta pishta fero naki ika,’ fakī, mākōi mā kakamepaimis. Mākai afaa tāpiama. ⁵Nāskax mā chanīkōi mā ato parapaimis. Akka ē mato yoinō ea nikakapo. Akka māto fero mēranoa a ifi pastafā mā feostamea tsekayokāfe. Nāskaxō ōisharakī, a fetsafo ifi pasta pishta feronaki ika mā tsekaxotiro. Nāskarifikakī mato chaka xateyamaxō mā fetsafo chaka xatematiroma. Akka māto chaka xatexō fetsafo mā chaka xatematiroma.

⁶“Ē meka fetsari mato yoinō mā tāpinō. Paxta pōfe nō nami shara ināpaifiaino noko keyotiro mifikī. Askatari kochi nō afara shara ināino peama peamakī chakana fatiro. Nāskari fakī yorafāfe Niospa meka shara nikakaspakī chakafatirofo, Epa Nios chakafakī mekafakakī. Askaifono Epa Niospa meka shara anā ato yoipaiyamakāfe,” ixō Jesús ato yoini.

“Nō Epa Nios afara yōkaito noko inātiro,”
ixō Jesús ato yoini
(Lc. 6.31; 11.9-13)

⁷⁻⁸Anā Jesús ato yoini iskafakī:
“Nāskakē ē mato yoi, afara fichipaikī Epa Nios yōkakāfe mato ināi kiki. Fena fena kakīma manakāfe nā Epa Niospa

mato ināitīa. Nāskakē Epa Nios kīfifafāikāfe mā kīfiaiito mato ināi kiki. Akka nā yōkai Epa Niospa afara shara ināxii. Nāskarifikakī fētsa afara shara fenaito Epa Niospa fichimatiroma. Nāskarifikakī fētsa Epa Nios kīfiaiito ināsharakōixii.

⁹“Akka māto fake mato yoa yōkaito, ĩmā tokiri inātiro? Maa. Mākai māto fake mā askafatiroma. ¹⁰Askatari, ĩmāto fāke mato foe yōkaito mā rono inātiro? Maa. Mākai māto fake mā askafatiroma. ¹¹Akka mā chakafixō māto fakefo kexesharaxō afara sharafo mā ato inātiro. Nāskarifikakī Epa Nios nai mēranoato mā afara yōkaito mato kexesharakatsaxakī afara sharafo mato ināsharaxii nā nai mēraxō mato mekexona.

¹²“Nā mā fichipaiyai keskafakī fetsafāfe mato axosharaifono, nāskarifikakī māri fetsafo axosharakāfe. Moisés feta a Niospa meka yoimifāfe nānori yoinifo kīrika kenekakī,” ixō Jesús ato yoini.

Fepoti pishtaōnoa Jesús ato yoini
(Lc. 13.24)

¹³Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Meka fetsa ē mato yoinō. Nikakapo. Fepoti rafe iskarakī: Fepoti fetsa pishtakī nā fepoti pishta ikikāfe. Akka nā fepoti fetsa efapa. Nā fepoti efapato fai efapa kaa. Nāskakē nā fai efapato yora ichapa fomifso a omiskōipakenakafo mēra. ¹⁴Akka fepoti pishta ano fai kaa, pishta fekax. Nā fai Nios ano nokoa nā fai atso pishtakōi. Nāskakē ichapama aō fomifso,” ixō Jesús ato yoini.

Ifi āfe fimioxō nō tāpitiro afe keskaramākī
(Lc. 6.43-44)

¹⁵Anā Jesús ato yoini iskafakī:
“Ōisharakāfe, a chanīaifāfe mato paratirofokī: ‘Nō Niospa meka yoimis,’

ixō mato paratirofo. Afāfe Niospa meka yoimismofaki. Akka afofi ovejafo keskarafa fikanax akka āto shinā mēra poomā pōfēfo keskarakōifo. Nāskakē ato fishtayamakāfe. ¹⁶Akka mā tāpitiro afaa afeskafakanimākai. Akka ifi āfe fimioxō nō tāpitiro afe keskaramākī. Xopa foaikī moxaya foaitiroma. Askatari kachafi moxaya foaitiroma. Nāskaxō nō tāpitiro moxayafo oikī xopakairokokē. Nāskarīfakī nō tāpitiro kachafimāi moxayakē. ¹⁷Akka ifi shara fimi sharaya itiro. Akka ifi chaka fimi chakaya itiro. ¹⁸Nāskakē Ifi shara fimi chakaya itiroma. Ifi chakari fimi sharaya itiroma. ¹⁹Akka ififo fimi sharaya iyamaito ifāfe reraxō koofatiro. ²⁰Nāskakē a ato tāpimamisfoōnoa mā ato tāpitiro sharafa iyamakani chakafo itirofo,” ixō Jesús ato yoini.

**“Akka keyokōi fotirofoma
Epa Nios ika ano. Fisti rasi fotirofo,”
ixō Jesús ato yoini
(Lc. 13.25-27)**

²¹Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Akka yora ichapato yoimis iskafakakī: ‘Jesús, mī ēfe Ifokōi,’ famisfo. Nāskafikaxō atirito ea Ifofamismofoma. Nāskakē ēfe Epa Nios ika ari nokotirofoma. Ēfe Epa nai mēra ikato nā ato amapaiyai keskara akatsaxakakī nāfo ēfe Epa ari nokotirofo afe ipaxakakī. ²²Akka mā mai keyoaino nā onifanifo tii keyokōi Niospa ichanāfaxii. Nā nikakaspamismo tii omiskōipakenakafo mēra ato potaxii. Nāskakē yora ichapāfāfe ea yoikani iskafakakī: ‘Ifo, shināpo. Nō mī aneōxō nō yorafo yoimis. Mī aneōxori nō a niafaka chakafo yorafo mēra nanea nō ato makinoa potamis. Mī aneōxori nō afama mishti famis yorafāfe atiroma keskafakī. Noko shināfe, Ifo,’ ixō ea yoixikani. ²³Askaifono ē ato xafakīa yoixii iskafakī: ‘Mākai efe yorāma. Māfi

ato pāramiski. Afara chaka fisti mā famiski. Emakinoax fotakāfe,’ ē ato faxii,” ixō Jesús ato yoini.

**Pexe rafeōnoa Jesús ato yoini
(Mr. 1.22; Lc. 6.47-49)**

²⁴Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Akka nā ea nikaito nā ē yoiai keskara aki, nā yōra pexe fakī tāpixō mai chai pōkixō mai teikī pexe kishi nīchitiro keskafakī. ²⁵Akka oi ikaino, pexe nāmā faka faitiro. Askatari nēfefakī pexe afeskafatiroma. Nāskakē pexe paketiroma mā mai teikōikimāi pexe kishi niano. ²⁶Akka nā ē yoiaito ea nikafikī a ē yoiai keskara nikaima, askara yora nā yora tatimato pexe fakī mashi ano pexe fatiro keskarakōi. ²⁷Akka oi ikaino faka faitiro. Askatari nēfefakī pexe potatiro. Nāskax pexe chakanatiro. Nāskarīfakī fētsa ēfe meka nikafikī ea nikaima afofi fenoī fetsekani. Nāskakē omiskōipakenakafo,” ixō Jesús ato yoini.

²⁸⁻²⁹Nāskata mā Jesús mekai xateano yorafāfe nikakaxō, “iKee! Nikakapo. Nato tāpikī finakōia, a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamismo keskarama, meka sharakōi nato yoi,” fanifo.

**Jesús yora rashkishiai sharafani
(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)**

8 ¹Askata Jesús ato yoikī xateta māchi keya ariax tisirimepakeaito yorafāfe chīfafainifo afe fōkakī. ²Jesús kaino feronāfāfe isinī iki rashkishi fetseax Jesúsiki oni. Akikī oxō ratokonō mai chachipakefōfā yoini iskafakī: “Ifo, ea sharafapaikī mī ea sharafatiro,” fani. ³Askafaino Jesús āfe mēkemā ramāyanā yoini iskafakī: “Ē mia sharafanō. Iskaratīa mī sharaikai,” faino, a rashkishi fetseai koshikōi sharatani. ⁴Mā sharano Jesús nīchini iskafakī yoianā:

“Mī tsoa yoiki. Akka nã ato Nios kīfixomis ispatāfe. Nāskaxō ovejanã fake foxō inãfe mia retexonō Moisés yoini keskafakī. Nāskaxō keyokōichi tãpinōfo a mī isinī imis mã mī sharano,” ixō Jesús yoini.

**Jesús sharafani romanō xanīfãfe
ãfe ina yonaito
(Lc. 7.1-10)**

⁵Askafãfãini Capernaúm ano kani. Nãno akiki soraro xanīfo nokoni a yonoxomis sharafamapai. ⁶Nokoxō yoini: “Ifo, a ea yonoxomis isinī iki. Ĕfe pexe ano rakax omiskōiferoikima,” fani.

⁷Askafaino, “Ĕ kanōkī sharafaxikī,” fani.

⁸“Ifo, ĕkai afama. Akka mī tsoa keskarama. Mī finakōiakī ĕfe pexe ano kayamafe. Mī mekapa a ea yonoxomis ea sharafaxōfe nonoxō. ⁹Akka eari ĕfe xanīfãfe yonomamis. Ĕri sorarofō yonomatiro. ‘Katãfe,’ ĕfaino karisatiro. Askatari, ‘Ĕkeki ofe,’ ĕfaino ekeki orisatiro. Nāskakē a ea yonoxomis afara ea axōfe ĕfaino ea axotiro. Akka mī afama mīshti fatiroki. Mī mekapa a ea yonoxomis ea sharafaxōfe,” ixō yoini.

¹⁰Askafaito nikakī a afe foafo Jesús ato yoini: “Kee, nikakapo. Na feronãfake israeliyamafixō ea chanīmara fakī finakōi fetsafo keskarama. Akka Israel anoafãfe ea iskafamisfoma chanīmara fakakī. ¹¹Ĕ mato xafakīa yoinō. Na maitio ano ikafo Nios chanīmara fakanax nõko xinifo Abrahamnō Isaacnō Jacobonō ichanãxikani Nios yorafo ixikakī. ¹²Akka atiri nõko kaifo nã israelifo Niospa afe yorafo ato imapaifiaino chanīmara fakanima. Nāskakanax Nios ika ano nokotirofoma. Niospa ato fakishifã mēra potaxii. Anoax eaiyanã fasi omiskōixikani,” ixō Jesús ato yoini.

¹³Nāskata Jesús yoini soraro xanīfo: “Mī pexe ano katãfe. Mī ea chanīmara

faino a mia yonoxomis mã sharaki,” fani.

**Jesús Pedro rayos sharafani
(Mr. 1.29-31; Lc. 4.38-39)**

¹⁴Askata Jesús Pedro pexe ano kani. Nãno Pedro ĕfe rayos yōxafo yonai oxati kamaki raka ini. ¹⁵Jesús õikī ĕfe mēkemã ramãni. Ramãino ĕfe yona matsirisatani. Mã Jesús sharafaano anã yonanima. Mã sharaxō fininãkafãta Jesús pimani.

**A isinī ikaifo Jesús ato sharafani
(Mr. 1.32-34; Lc. 4.40-41)**

¹⁶Nāskano mã xini kaino a isinī ikaifo Jesúski efenifo ato Jesús sharafapanō. Atiri a niafaka chakafo ato mēra nanea Jesús ĕfe mekapa ato makinoya pōtapakeni. Keyokōi Jesús ato sharafapani. ¹⁷Nãnori Niospa meka yoimisto Isaías a inōpokoai yoikī kirika kenekī iskafani: “Nō isinī imisno Cristo mã noko sharafaa. Askatari nã noko pãefaifo nomakinoya mã noko potaxona,” ixō Isaías kirika keneni keskara Jesús ani.

**A afe fopaimisfoñoa Jesús ato yoini
(Lc. 9.57-62)**

¹⁸Askata Jesús õini yorafã rasi akiki feaifãfe. Askaifono aõxō tãpimisfo yoini iskafakī: “Okiri nõ ãmãfã pokefainō fokãfe,” ato fani. ¹⁹Akka Jesús kayoamano a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tãpimamis akiki oxō yoikī iskafani: “Maestro, ĕri mefe kapai nã mī kai ari ĕri mefe kafãsaxiki,” faito, ²⁰Jesús kemani: “Akka maxoteneroa kiniya, peyaforti naayafo akka ĕkai pexe yama,” fani.

²¹Askatari a afe kafãsamis fetsa iskafakī yoini: “Maestro, ea nĩchiyofe ĕfe epa naito ĕ maifayotanō. Chipa mia Ifofaxiki,” faito, Jesús kemani:

22“Iskaratīa ea Ifofafe. Akka nā ea Ifofaafāfema yora nakē maifatirofo,” ixō Jesús yoini.

**Jesús nefe yafi iamāfā poo
iki meseniaito nishpa fani**
(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

23Nāskata Jesús kanōanāfānē naneinīkafāni aōxō tāpimisfori afe naneinīfōfānifo. 24Īamāfā pokefainaifono atoki nēfēfā nokoni. Jesús kanōanāfā xaki mēra rakax oxano nefeyanā ĩamāfā poo ini. Kanōanāfā faka fospikōini. 25Askaino aōxō tāpimisfāfe mōinifo iskafayanā: “Īfo, mā nō āsaikai! iNō āsayamanō moife!” fanifo.

26Askafaifono, Jesús ato yoini: “¿Afeskai mā rateimē? Mā ea chanīmara fasharama. Nāskakē mā ratei,” ato fani. Ato askafata, fininākfāta fāsikōi, “iNēfe, nishpafe!” fata, “Īamā, nishpafe!” fani. Askafaino anā ĩamāfā feroinima. 27Askafaito ōikani yoinānifo: “Īkee! ¿Na feronāfake afe keskaramē na nefe feta ĩamāfānē ato yoiaito nikaifo?” ikanax yoinānifo.

**Feronāfake rafeta Gadara mai anoxō
niafaka chakafo nanea- fono Jesús
ato makinoo potani**
(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

28Askata Jesús okiri ĩamāfā aōxō tāpimisfo feta pokefainax Gadara mai ano nokonifo. Nāno feronāfake rafe niafaka yōshi chaka nanekanax Jesúski nokonifo kinīfā mēranoax. Nā rafe mesekōi ipaonifo. Nāskakē yorafāfe a ikafo ano tsōa ato finōtiroma ipaoni atoki mesekakī. Nā maiyafō ano nā rafe ipaonifo. 29Nāskakē Jesús fichikanax fāsikōi fiisiyanā yoinifo: “Mīfi Niospa Fakeki. Akka, ĩmī noko afeskafaiyoamē? ¿Mī noko omiskōimaniyoamē?” Jesús fanifo.

30Askafaifono chaimaxō kōchifā rasichi pinifo. 31Nāskakē niafaka chakafāfe Jesús iskafanifo: “Mī nā feronāfake rafe makinoo mī noko potaimākai kochifo mēra noko nīchife,” faifono, 32“Fotakāfe,” Jesús ato fani. Nāskax niafakafo feronāfake rafe makinoax tsekekanax kochifo mēra ikinifo. Nāskakē kochi rasi ichoax ĩamāfā mēra keyopakeni. Nāskax āsai fetseti.

33Askaito ōikani a kochifo kexemisfo ichonifo. Mā pexefo tii ano nokokaxō ato yoinifo: “Nā feronāfake rafe nā niafaka naneafo rafe mā Jesús ato makinoo niafaka pōta. Askatari nōko kochifo mēra ikimanano keyokōi nāfoya nōko kochifo ĩamāfā mēra keyopakeax āsai fetsea,” ato fanifo. 34Ato yoiainifo nikananax keyokōi nā pexefo tii anoax Jesúski fenifo. Akiki nokokaxō yoinifo: “Na nōko mai anoax katāfe,” fanifo.

Jesús yora finimisma sharafani
(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

9 1Askata Jesús kanōanāfā mēra nanekaini. Īamāfā okiri pokefaini kaax āfe mai ano nokoni. 2Nāno ikano a feronāfake finimisma yorafāfe akiki efenifo āfe ratatinī rataxaxō Jesús sharafanō ikaxō. Jesús ōini shināifāfe iskakakī na finimisma Jesús sharafai kiki ikaxō. Nāskakē a finimisma Jesús iskafani: “Efe yorashta, inimafe. Iskaratīa mē mia chaka soaxonaki,” fani.

3Askafaino a Moisés yoikī kirika keni kenikara ato tāpimamisfāfe atirito nikakaxō āto shinā mēraxō shinānifo iskafakakī: “Natokai ato chaka soaxotiroma. Nios fistichi ato chaka soaxotirokī. Akka nato noko feparapai, ‘Ē Niosra’ noko fapai,” ixō āto shinā mēraxō shinānifo. 4Askafaifono Jesús tāpixon a shināifo keskara ato yoini:

“¿Afeskakī māto shinā mēraxō mā chaka shināimē? ⁵⁻⁶Ēfi Cristokī ē yorafo ato chaka soaxotiro. Akka, ¿ē afaa fatiromē? Mē mia chaka soaxona ē fatirotaka. Askatari ē mia sharafaa ē fatirotaka,” ato fani. “Akka ē mato tāpimanō ē Niosxō mato chaka soaxotiro nono mai anoxō.” Nāskata Jesús a feronāfake finimisma yoini: “Fininākfata mī rakati fifaini mī pexe ano katāfe,” Jesús fani.

⁷Jesús askafaino a finimisma fininākfata āfe pexe ano kani. ⁸Askaito ōikani yorafo ratei fetsenifo. “iKee, ōikapo! Nios tsoa keskarama. Fāsi sharakōi. Nō ōimisma keskara mā noko rama ōimana. Niospa Yōshi Sharaōxō na feronāfake finimisma Jesús āfe mekapa mā sharafaa. Askatari āfe chakari mā soaxona,” ikanax yoinānifo.

Jesús Mateo ifini aōxō tāpimis inō
(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹Jesús nānoax kakī feronāfake fisti fichini, āfe ane Mateo, * āfe xanīfo kori fixōi tsaokē. Nāskaito Jesús yoini: “Efe kofe ē mia tāpimanō,” faino Mateo fininākfā Jesús fe kani.

¹⁰Nāskafaito Mateo Jesús iyoni āfe pexe anoxō pikikakī. Askatari a yora chakafori afe inifo a xanīfo kori fixomisfo. Nāfāfe āa chanīxō kori finōmainīfōfā fimisfo inifo. Askatari a yora fetsafo chakafamisfori fekanax akairi mīsa ano Jesús fe tsaonifo a feta pixikakī. Jesúsxō tāpimisfori nāno ato fe tsaonifo ato feta pixikakī. ¹¹Askaito ōikakī fariseofāfe Jesúsxō tāpimisfo yōkanifo: “¿Afeskakī māto maestro nā ato kori fixomisfo feta piimē, a yora fetsa chakafo fetari pii?” fanifo.

¹²⁻¹³Askafaiāfāfe nikakī Jesús ato yoini: “A sharafāfe notoro fenakanima. Akka

nā isinī ikaifāfe notoro fenakani. Nāskafakīri yorafāfe yoimisfo iskakakī: ‘Ēkai afaa chakafamisma. Nāskakē ē afaa yopaima ēfe chaka ea soaxonō,’ imisfo. Nāskakē ē ato chaka soaxotiroma. Akka fetsafāfe yoikī iskafafono: ‘Ē afara chakafamis. Nāskakē a ē imis keskara ē anā ipaima,’ ikaifono ē ato chaka soaxotiro. Akka nā nō sharakōi ikaifoōnoax ē onima. Akka ē oni a yora chakafo āto chaka ato soaxoxiki. Akka ē mato yoipai mā tāpinō a Niospa ato shināmanaino iskafakī kenenifo: ‘Mā yoināfo retexō ea ināxiki mā koamis māto chaka soapaikī, askara ē fichipaima. Akka ē fichipai fetsafo mā ato noikī mā ato sharafaxōaito,’ ixō kenenifo.

“Akka ē onima a yora sharafōnoax. Askatamaroko a yora chakafoōnoax ē oni ato chaka soaxoxiki,” ixō Jesús ato yoini.

Nā foni tenemisfōfāfe Jesús yōkanifo
(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

¹⁴Juan āfe inafō fēkaxō Jesús yoinifo iskafakakī: “Fariseofāfe foni tenekī feyafamisfo Nios shinākakī. Nōri askafamis foni tenekī Nios shinākī. Akka, ¿afeskakī mīōxō tāpimisfāfe foni tenekanimamē?” fanifo.

¹⁵Askafaiāfāfe Jesús ato kemani: “Feronāfake āfiyaino, yorafo ano fisti ichanākaxō afara fetsa fetsatapafo afeta pitirofo inimayanā, aicho fakakī akiki inimakakī. Nā kēromā āfe fene ano ato fe ikano tsōa foni tenetirofoma inimakakī. Akka mā fene rēteafono afe yorafāfe shinākakī foni tenetiro,” ixō Jesús ato yoini.

¹⁶“Tsōa sama fenaya sama xini kishi fatiroma. Nō askafaino sama fena samama chakanatiro. Nāskatari sama

* 9.9 Mateo ane rafeya ipaoni. Āfe ane fetsa Leví.

fena fe sama xini isharatiroma. Nāskakēri nā ē mato yoiai keskara mā nikakōixō a mā ipaoni keskara anā mā itiroma māmāi ea nikakōiax. A mā ipaoni keskara shināmakita nāskax māto yora fena keskara shara itiro.

¹⁷Nāskarifikāi tsōa māmā fata koiro pisha xini mēra nanetiroma nā māmānō faraxakaino toxamāiyanō. Nāskakē nā māmā fata fe koiro pisha chakanatirofo. Akka nā māto xinifāfe mato yoimisfo keskara fe nā ē mato yoiai keskara ōsinātiroma. Nā ē mato yoiai keskara Niospa meka sharakōi. Akka a māto xinifāfe mato yoimisfo anori shināx mā isharatiroma. Niospa mekaya meka chaka ōsinātiroma. Nāskakē mā nikapaifi mā shināsharatiroma. Nāskarifikāi tsōa māmā fata koiro pisha xini mēra nanetiroma nā māmānō faraxakaino toxamāiyanō. Nāskakē nā māmā fata fe koiro pisha chakanatirofo. Akka nā māto xinifāfe mato yoimisfo keskara fe nā ē mato yoiai keskara ōsinātiroma. Nā ē mato yoiai keskara Niospa meka sharakōi. Akka a māto xinifāfe mato yoimisfo anori shināx mā isharatiroma. Niospa mekaya meka chaka ōsinātiroma. Nāskakē mā nikapaifi mā shināsharatiroma,” ixō Jesús ato yoini.

Jairo fake xotofake mā nakē Jesús otofani. Askatari kēromāri Jesús rapati mēeax sharani
(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

¹⁸Nānori Jesús ato yoiaino judeofāfe xanifo nokoni. Jesúski nokoxō xanifāfe a nāmā ratokonō mai chachipakefofā yoini: “Ēfe fake xotofake rama naa. Akka mī kaxō mī mēkemā mī ramāino anā ototiro,” xanifāfe Jesús fani.

¹⁹Askafaino Jesús finināfata aōxō tāpimisfo fe kani xanifo acho. ²⁰Askatari nānori kēro imi nesemisma ini, doce

xinia amis imi nesekima. Nā kēromā Jesús kaito acho kaxō a kachikirixori āfe tari kexa ramākani. ²¹“Ē āfe tari mēeax ē sharatiroma,” ixō āfe shinā mēraxō shināni. ²²Akka Jesús ifiakekafāta nā kēro fichini. Fichita yoini: “Yōxashta, rateyamafe. Mī ea chanīmara faax mā mī sharaki,” Jesús faino nā kēro imi nesisatani.

²³Askata mā Jesús nokoax xanifāfe pexe mēra ikikaini. Anoxō Jesús ōia yorafāfe āto xāiti manenifo, yora fetsafo oiakani sheesaifono. ²⁴Askafono Jesús ato iskafani: “Nonoax fōtakāfe. Na fakekai naamaki. Oxaki,” ato faito Jesús ōsanifo. ²⁵Ato kāimata xotofake mētsoinifofānaino koshikōi fininākfani. ²⁶Nāskata Jesús nā xotofake naa otoakē nikakanax pexefo tii chanifofāsanifo.

Fēxo rafe Jesús sharafani

²⁷Nāskata Jesús xanifāfe pexe anoax kaino fēxo rafetari chīfafainifo iskafayanā fāsikōi: “Mī nōko xini David fenaki, noko noife,” fanifo.

²⁸Askafaino Jesús pexe fetsa mēra ikikaini. Nāno afe ikiafono Jesús ato yōkani: “¿Mā chanīmara faimē a ē mato sharafatiro?” ato faito, “Ēje, Ifo, nō mia chanīmara fai,” fanifo. ²⁹Nāskata ato fero ramākayanā ato yoini: “Ea chanīmara faaxfi mā sharaikai,” ato fani. ³⁰Ato askafaino ōisharanifo. Nāskakē Jesús ato yoisharani: “Ea nikakapo. A ē mato sharafaa tsoa yoiyamakāfe,” ato fani. ³¹Akka ato anori yoifekē nā Jesús sharafaa nā ano ikafo ato yoifofāsanifo nā rafeta.

Feronāfake mekamisma Jesús sharafani

³²Nā fēxo rafe imisfo pexe mēranoax tsekefainaino fetsafāfe feronāfake mekamisma Jesúski efenifo Jesús sharafanō. Niafaka chaka a mēra naneano mekamisma ini. ³³Jesús mā

feronáfake makinoa niafaka chaka potano nã feronáfake mekamisma mekani. Nãskakê nã ano ikafo rateyanã yoinãnifo: “iKee, òikapo! Na nõko mai Israel anoxõ Jesús akai keskara tsõa õimisma,” ikanax yoinãnifo.

³⁴Askafaifono fariseofãfe yoinifo: “Nato nãfaka xanifoõxõ niafaka potai,” ikanax yoinãnifo chakafakĩ mekafakani.

Jesús yorafo shinãkõini

³⁵Nãskakê Jesús pexefo tii judeofo ikafo ano kafãsani. Judeofãfe ichanãti pexe mëraxõ Jesús Niospa meka shara ato yoisharani iskafakĩ: “Isharakãfe. Nios mãto xanifokõi ipai kiki,” ixõ ato yoifofãsafani. Nãskaxõ a isinĩ ikaifo fetsa fetsatapafõ ato sharafani. ³⁶Yorafã rasi akiki feaifono òikĩ Jesús ato shinãkõini fekaxteiaifãfe òikĩ, nã ovejafõ ifomaiskanax tsõa ato kexeyamano fofãsatirofo keskara ato òikĩ. ³⁷Nãskaxõ a aõxõ tãpimisfo ato yoini iskafakĩ: “Yora ichapafãfe ea nikayamafiaifono ichapatoma ea yonoxokani eõnoa ato yoikakĩ. Nãskakê mã Epa Nios kifikãfe a yonoxomisfo katonõ eõnoa ato yoinõfo. ³⁸Akka Epa Nios kifikãfe yorafo nĩchinõ èfe meka ato yoitanõfo ea Ifofanõfo,” ixõ Jesús ato yoini.

Jesús aõxõ tãpimisfo doce feronáfake ifini
(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

10 ¹Askata Jesús aõxõ tãpimisfo kenani: “Ekeki fekãfe,” ato faino, akiki foaifono ato yoini aõxõ yorafo sharafanõfo, a niafaka chakafo yorafo mëra nanea ato makinoa potanõfo, a isinĩ ikaifo fetsa fetsatapafõ aõxõ sharafanõfo.

²Nã feronáfake docefãfe ãto anefo iskarakĩ: fetsa Simón. Nã Simón ãfe ane fetsa Pedro. ãfe exto Andrés. Fetsafori ãto ane Santiago, ãfe exto Juan, nã rafe Zebedeo fake ini. ³Felipe, Bartolomé,

Tomás, Mateo, nã Mateo Roma anoxõ xanifo kori fixomis ini. Askatari Santiago fetsa, Alfeopa fake, Tadeori ini. ⁴Simón fetsa nãato ãfe kaifo feta romanõfo potapaini anã israelifo yonomayamanõfo. Askatari Judas Iscarioteri ifini, nãato Jesús chakafakĩ ato achimani Jesús retenõfo. Nã tii Jesús ifini aõxõ tãpimiskõi inõfo.

Jesús aõxõ tãpimisfo nĩchini Nios Xanifoõnoa ato yoitanõfo

(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

⁵Nãskata Jesús aõxõ tãpimisfo nĩchini ato iskafakĩ yoianã: “Nã nõko kaifomafãfe ãto mai ano foyamakani. Askatari nã samãritanõfo ikafo anoriri foyamakani. ⁶Akka nã nõko kaifo israelifo ato mëra fotakãfe. Nãfo oveja fenoafõ keskarafokĩ. ⁷Fokaxõ ato yoikĩ iskafatakãfe: ‘Mã chaima nõko Ifo Nios oi kiki nõko xanifo finakõia ixii,’ ixõ ato yoitakãfe. ⁸A isinĩ ikaifo èfe sharaõxõ ato sharafatakãfe. Askatari naafono ato otofatakãfe. A rashkishii fetseaifori ato sharafatakãfe. A niafaka chakafori ãto mëra naneafo ato makinoa põtatakãfe. Akka èfe shara kaxpa è mato minia afaa è mato yõkama. Nãskari fakĩ, ato kaxpa sharafatakãfe.

⁹⁻¹⁰“Akka mã kakĩ afaa mã fokiki. Mãto kori foyamata, mãto rapati fetsa foyamata, mãto sapato fetsa foyamata, mãto forosa foyamata, mãto mēsteti foyamata fakãki, eõxõ èfe meka mã ato tãpimani kaikai. Nãskakê mã afara yopaito mato inãtirofo mã pinõ a mato nikamisfãfe.

¹¹“Mã pexe rasi ano nokoxõ nã feronáfãke Nios Ifofasharakõia fenakãfe. A keskara fichixõ ãfe pexe ano iyoxõ Niospa meka ato yoisharaxikakĩ nã mã kaitĩa. ¹²Nã pexe mëra ikixõ ato yoikĩ iskafakãfe: ‘Aicho. Nõ mato õiyoa,’ ato fakãfe. ¹³Akka mato ifisharaino, mã

tāpitiro nā pexe ifāfe afe yorafo
 ikisharamis. Nā mā yoiāi keskafakī Epa
 Niospa axosharai tanaima shara inō.
 Akka a mato ifisharayamaifo, afāfe afe
 yorafo ikisharamisfoma. Nāskakē nā mā
 yoiāi keskafakī Epa Niospa ato
 axosharaima. ¹⁴Akka pexe fetsa mēraxō
 mato ifikaspaifono, a pexe mēranoax
 mā tseketiro. Askatari pexe rasi
 mēraxori mato askafaifono, mā anoax
 katiro. Mā anoax tsekekaikī māto
 taekinoā mā mapo taa taa atiro ato
 ōimākī. Mā askafaino tāpitirofo Nios
 atoki inimayamaino. ¹⁵Ē mato paraima
 yoi. Nā pexe rasi Sodoma anoāfo feta
 Gomorra anoāfāfe afara chakakōi
 fapaonifo. Nāskakē Niospa nā ato
 omiskōimanaitia ato omiskōimaxii.
 Akka nā mato nikakaspaifo nāfo ato
 omiskōimaki finakōixii,” ixō Jesús ato
 yoini.

**“Mato omiskōimakani kiki,”
 ixō Jesús ato yoini**

¹⁶Anā Jesús ato yoini iskafakī:
 “Ōikapo. Ē mato nīchikai nā yora
 chakafo mēra. Akka nā yora chakafāfe
 nā poomānā ovejafo pipaitiro
 keskafakani kiki mato. Mato askafaifono
 nā poomā onāyakōi keskara ikāfe eōxō
 tāpisharakāfe. Nā rīfi afaa chaka
 shināmisma keskafakī māri askara
 shinākāfe. ¹⁷Ōisharakaki. Nā yora
 chakafāfe mato achikaxō āto xanīfofo
 ano mato iyotirofoki. Nāskakaxō āto
 ichanāti pexe mēraxō mato
 koshatirofoki. ¹⁸Nāskakaxō xanīfofo ano
 mato iyotirofo eōxō. Akka anoxō na
 meka shara eōnoā mā ato yoixii.
 Askatari judeofomari māto kaifomāfori
 na meka shara eōnoā mā ato yoixii.
¹⁹Akka mato achikaxō xanīfofo ano
 mato ināifono shināchakayamakāfe
 afeskaxō mā ato yoisharaimākai.
 Xanīfofo ano mato iyofaifono Epa

Niospa mato shināmanaino mā ato
 yoisharaxii. ²⁰Akka mā ato yoi mā
 mekaime Epa Niospa Yōshi Shara mekai
 mā ato yoiaino.

²¹“Nāskatari yorafāfe āto extofo ato
 achimaxikani, yora fetsafāfe ato
 retenōfo. Askatari ato apafāferi āto
 fakefo ato achimakani fetsafāfe ato
 retenōfo. Fakefāferi āto apa yafi āto
 afakī ōitifishkikakī ato achimakani
 fetsafāfe ato retenōfo. ²²Mā ea
 chanīmara fakē nāskakē eōxō mato
 yorafāfe noikaspakani. Akka mato
 noikaspafiaifono mā eōnoax omiskōifiki
 mā ēfe meka nikasharakōiaito ē mato
 kexesharakōixii Epa Nios fe mā
 isharapakexanō. ²³Akka pexe rasi anoxō
 mato omiskōimanaifono, pexe rasi fetsa
 ano ichotakāfe. Akka ē mato
 yoisharanō. Ea nikasharakāfe. Mā
 israelifāfe pexe rasi anoxō keyokōi mā
 ato yoioamano, ē orisaxii.

²⁴“Akka a aōxō tāpimisfāfe a ato
 tāpimamis finōtirofoma. Askatari a
 yonoxomisfāfe āfe patoro finōtirofoma.
²⁵Akka a aōxō tāpimisfo a ato
 tāpimamis keskara ikani. Askatari a
 yonoxomisfo āto patoro keskara itirofo.
 Nāskax māri ea keskara ixii. Nāskakē nā
 ea chakafamisfo keskafakī matori
 chakafakakī finakōixikani. Nāfāfe ea
 noikaspakakī ea yoimisfo iskafakakī: ‘Mī
 niafaka yōshi chakafāfe xanīfo. Mī
 Beelzebū,’ ixō ea yoimisfo. Ē māto
 Ifokē ea askafamisfo. Akka matori
 askafakakī finakōixikani,” ixō Jesús ato
 yoini.

**Akka Nios fistiki nō mesetiro
 (Lc. 12.2-7)**

²⁶Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Akka
 mato omiskōimafiaifono, atoki
 rateyamakāfe. Akka nā afara one
 yoifimisfono Niospa ato xafakia
 kāimaxoxii, afarari fomāpaimisfono,

nāfori Niospa ato xafakīa kāimaxoxii.

²⁷Akka nā ē mato yoimis yorafāfe ato ferotaifi xafakīa ato yoisharakāfe.

²⁸Akka mato retapaifiaifono rateyamakāfe. Afāfe mato retefitirofono, akka mātō fero mēsho afeska fatirofoma. Atoki ratetamaroko, Nios fistiki mesekāfe. Nāato noko retexō nōko fero mēsho nā omiskōipakenakafo mēra potatiro.

²⁹“Nāskakē a yora chakafo retemitsamisfoki atoki rateyamakāfe. Epa Niospa mato kexesharai kiki. Shinākapo. Peya mīshti afaayamafekē Epa Niospa afo shināki. Ato namapaiyamaino tsōakai nā peya mīshtifo retetiroma. ³⁰Akka ē mato yoi, Epa Niospa mātō foo fisti rasi mato tāpikakōia. ³¹Nāskakē rateyamakāfe. Nā peya mīshtifo kexesharamis keskakafī, matori Epa Niospa kexesharakī finakōiakī,” ixō Jesús ato yoini.

**“Akka atiri yorafāfe, ‘Jesús ēfe Ifora’
ea famisfo yorafāfe ferotaifi. Akka
atirifāferi, ‘Jesús ēfe Ifomara’ ea famisfo,”
ixō Jesús ato yoini**

(Lc. 12.8-9)

³²Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Yora fetsafāfe ferotaifi, ‘Jesús ēfe Ifora’ ea faifāfe ēri ēfe Epa Nios nai mēra ika anoxō, ‘Nafo efe yoraki’ ē ato faxii.

³³Akka nā yora fetsafāfe ferotaifi, ‘Jesús ēfe Ifomara’ ea faifāfe ēri, ‘Nafo efe yorafomara’ ē ato faxii ēfe Epa Nios arixō,” ixō Jesús ato yoini.

**“Akka atirifāfe ea chanīmara faifono,
atirifāferi ea chanīmara fakanima,” ixō
Jesús ato yoini**

(Lc. 12.51-53; 14.26-27)

³⁴Anā Jesús ato yoini iskafakī: “¿Mā shināimē maitio anoax keyokōi yorāfo eōnoax inimanōfo ē oni? Maa. Anorima. Akka nā ē mato yoiai keskara tsōa

anoris shinākanima. Akka nā ea chanīmara faifāfe shara shināifono akka nā ea chanīmara faafāfema afara fetsa chakafo shinākani. ³⁵Akka āfe apa ea chanīmara faino āfe fāke ea chanīmara fakaspakī āfe apaki ōitifishkitiro.

Askatari āfe āfari ea chanīmara faino āfe fake xotofāke ea chanīmara fakaspakī āfe afaki ōitifishkitiro.

Askatari āfe fāfafa yōxafāfe ea chanīmara faino, āfe fāfafa naetāfa ea chanīmara fakaspakī, āfe fāfafa yōxafoki ōitifishkitiro. Akka ē nai mēranoax matoki oyamanikē askakeranafoma.

³⁶Eōxō nānorifos shinākanima. Akka fetsafāfe ea chanīmara faifono eōxō ato fe yorakōifo noikaspatirofo.

³⁷“Fētsa āfe apa yafī āfe afa noikī finakōixō akka ea noikī finayamax, ea Ifofamis itiro. Askatari fētsari āfe fake feronāfake yafī āfe fake xotofake noikōixō, akka ea noikī finayamax ea Ifofamis itiro. ³⁸Akka fētsa yoitiro iskafakī: ‘Ea omiskōimafiaifono ēfe Ifo ē potatiroma,’ ixō yoitiro. Akka fētsari yoikī iskafatiro: ‘Ea omiskōimanaifono ē Jesús Ifofaima,’ ea askafax efe nīpaxatiroma. ³⁹Akka fētsa iskafakī shināi: ‘Ē Jesús Ifofaito ea omiskōimakanira,’ ixō shinākī, ēfe meka kachikiri faax, nā keskara yora naax omiskōipakenaka. Akka fetsa eōnoax omiskōifikī ea potaxma nā keskara yora naax efe isharapakenaka,” ixō Jesús ato yoini.

**Akka fetsafāfe ato sharafaxōaino,
Niospa afara shara ināxii
(Mr. 9.41)**

⁴⁰Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Akka fetsafāfe mato nikakōikakī eari nikakōikani. Askatari fetsafāfe ea nikakōikakī ēfe Epa Niosri nikakōikani nāatomāi ea nono mai ano ea nīchinino.

⁴¹Akka fētsa shinākī iskafatiro: “Nāatofi

Niospa meka yoimiski. Nāskakē ē āfe meka nikasharai,' ixō yoitiro. Akka nā Niospa meka yoimis afara shara ināi keskafakī ari Niospa ināsharaxii. Nāskakē fētsari shināki iskatifiro: 'Nā feronāfake sharaki Niospa meka nikasharamiski. Nāskakē āfe meka ē nikakōi,' ixō shināino, nā Niospa meka yoimis afara shara ināi keskafakī ari afara shara ināsharaxii. ⁴²Fētsa ea chanīmara faxō ea Ifofakī, aato shināi iskatifiro: 'Ē Jesús Ifofamis. Nāskakē afara shara ē axōi,' ixō shināki afara shara axotiro. Nāskakē ē yoinō, ea nikakapo. Faka pishta mā fetsa ayamakē Niospa matori afara shara ināsharaxii," ixō Jesús ato yoini.

Juan aōxō tāpimisfo Jesúski nīchini
(Lc. 7.18-35)

11 ¹Askata Jesús aōxō tāpimisfo doce ato tāpimaxō ato nīchini yorafo Niospa meka shara ato tāpimatanōfo. Jesús mā ato yoikī keyoax ari kani, fetsafo tāpimanikai a pexe rasi chaimashta ikafo ano.

²⁻³Askatari Juan Maotista karaxa mēra ixō nikani Jesús Apa Niosxō yorafo sharafaito. Nāskakē tāpisharapaini. Nāskaxō karaxa mēraxō aōxō tāpimisfo nīchini Jesús ano. Mā ato nīchia fōkaxō yōkanifo: "¿Mīmē Cristo nā Epa Niospa nokoki nīchiai, askayamai fetsa nokoki oiraka nā nō manai?" ixō yōkatanōfo Juan ato nīchini.

⁴⁻⁵Mā Jesús ano nokokaxō yōkanifo. Askafaifono Jesús ato kemani: "Fokaxō Juan yoitakāfe a mā ōyanā a mā nikaforti. Yoitakāfe, mā fēxōfāfe sharakaxō ōisharakani kiki, askatari nā chatofori mā sharakanax niafoki, a rashkishiaifori mā sharafokī, a pastofāferi mā nikasharakani kiki, a namisfori mā otoafokī, a afaamaisfāferi Niospa meka shara nikakani kiki

afeskaxō Epa Niospa noko ifitromakī." ⁶Nāskaxō ato yoini: "Akka a ea chanīmara fasharakōia afara fetsa shinātama ekeki inimakōitiro," Jesús ato fani, Juan ina rafe.

Jesús ato yoini Juanoa

⁷Nā a Juan ato nīchia rafe mā foaifono Jesús yorafo yoikī taefani Juanoa. "¿Afeskakī tsōa istoma anoa Juan ōifokani fonifomē? Juankai nā nēfe tafa pei taka taka akai keskarama. Nāskarifiakī mā mā tāpia Juankai ōiti ranāyama. ⁸Akka, ūtsōa ōikai mā kamismē? Ōitsai, feronāfake rapati sharakōi safekē ōikai mā kamisraka. Akka mā mā tāpia a rapati sharakōi safemisfo xanifofōfāfe āto pexe anoxō rapati sharakōi safetirofo. ⁹Akka, ūtsōa ōikai mā kamismē? Nā Niospa meka yoimis ōikai mā kamisraka. Akka chanīma, nā Juan Niospa meka yoimis finakōia, fetsafo keskarama. ¹⁰Akka nā Juanoa yoikī Isafas kirika keneni iskafakī:

Mī nai ariax mai ano oyoamano, nā ēfe meka yoimis ē nīchi taefakī mītonoa ato yoiaino itipinī sharakaxō mia nikakōinōfo, ixō keneni. ¹¹Akka ē mato yoi ē mato paraima. Tsōakai Juan finōama. Juan yoimis keskara meka shara noko tsōa yoimisma. Juanki Nios inimakōimim. Akka fetsafāferi afaayamafikaxō ea Ifofaifono Nios atoki inimakōirikai. Nāskakē Juan Maotista finakōifiano fetsafāfe finōkōiafo Niospa ato ōimis. ¹²"Nā Juan ato matotisa fapanitīa Niospa meka nikanixakakī, iskaratīari yorafo Nios ika ano ikipaikōikani. Iskakī shināmisfo; 'Nios xanīfo ariax ēri āfe yora ipai afe nīpaxakī. Afaa pishtakai ea nēfetiroma ē āfe yora inō,' ixō shināmisfo. ¹³Akka Juan oniyamano taeyoi nā Niospa meka

yoimisfo feta Moisésri keneni iskafakī:
 ‘Nā noko ifimis nōko Xanīfo
 finasharakōi oxii,’ ixō kenenifo. Akka nā
 Niospa meka yoimisfāfe kenenifo
 keskara nānorikōi Juan ato yoini.
¹⁴Niospa meka yoimisto keneni iskafakī:
 ‘Ē matoki Elías nīchixii,’ ixō Niospa
 yoini. Akka mā āfe meka chanīmara
 fapaikī mā tāpitiro nā Juan Elías
 keskarari. ¹⁵Mā ea nikatirokī ea
 nikakāfe. Ēfe meka māto shinā mēra
 nanekāfe,” ato fani.

¹⁶Nāskaxō anā ato yoini: “Iskaratīa na
 niyoafo afe keskarafomāki ē mato yoinō
 mā tāpinō. Nā fakefo āto kaxeti anoax
 kaxekakī āto yamafo kenatirofo tai tai
 iyanā. Akka mā āto yamafo nokokanax
 a ato yamafāfe fichipaiyai fo keskai tsoa
 kaxesharayamaino ato yoitirofo
 iskafakakī: ¹⁷‘Nō nōko xāiti maneaino
 akka mā mairamisma. Askatari
 shināmitsayanā nō fanāikaino mā
 oiamisma,’ ixō ato yoitirofo. Akka māri
 nāskariai mā tsoaki inimamisma.
¹⁸⁻¹⁹Nāskafakīri Juan yafi ea mā
 mekafei. Juankai pikī finapaimisma nā
 ōiai pishta pimis, askatari fimi ene pae
 pishta ayamisma. Nāskakē aōnoa mā
 yoia iskafakī: ‘Nā Juan niafaka yōshi
 chakaya,’ mā famis. Akka ē yorakōi ē
 Niospa Fakekōi piyanā ē ayasharamis.
 Akka mā ea iskafakī yoimis: ‘Jesús
 ichapakōi piimis, askatari pae ayamis,’
 mā ea famis. ‘Nāskax yora chakafo fe
 rafemis, a romanō xanīfo kori fixomisfo
 ferī rafemis,’ mā ea famis. Akka ē shara
 imis ea Niospa ea shināmanaino. Juanri
 shara imis Niospa shināmanaino.
 Yorafāfe noko ōikī tāpitirofo,” ixō Jesús
 ato yoini.

Pexe rasi anoxō Jesús nikakaspanifo
(Lc. 10.13-15)

²⁰⁻²¹Askata anori ato yoita Jesús nā
 pexe rasi anoafo ato yōani iskafakī:

“Ooa, Corazin anoafāfe Betsaida anoafo
 fe, mā omiskōi finakōixii. Akka Tiro
 anoxō Sidón anoxori nā ē mato ōimana
 keskara, ē ato ōimanano āto chaka
 xatekaxō Epa Nios Ifofakeranafo. ‘Ooa,
 nō afara chakafamiskī iskaratīa nō anā
 Nios Ifofai,’ iyanā rāfikaxō āto rapati
 chapo safekaxō chii māpo raish
 akeranafo fetsafāfe ato ōinōfo. ²²Akka
 Niospa Tiro anoafo yafi Sidón anoafori
 ato omiskōimafiakī ato
 omiskōimasharaima, akka matoroko
 omiskōimakī finakōixii. ²³Akka, ĩnō
 Capernaúm anoax nō nai mēra kai Epa
 Nios ari ixō mā shināimē? Maa. Nā
 omiskōipakenakafo mēra ē mato potaxii.
 Akka yōra atiroma keskara afara shara ē
 mato ispafiano māto chaka māka
 xateama. Akka nā ē mato ōimana
 keskara Sodoma anoafo ē ato
 ōimamiskē āto chaka xatekeranafo.
 Nāskakē keyokeranafoma. Askatari āto
 pexefā rasi keyokeranama. ²⁴Ē mato
 yoinō. Afetiara Epa Niospa nā
 chanīmara faafoma ato omiskōimani.
 Nā Sodoma ano ipaonifo omiskōixikani.
 Akka māfi omiskōi finakōixii,” ixō Jesús
 ato yoini.

**“Ekeki fekāfe ē mato shināmasharanō,”
 ixō Jesús ato yoini**
(Lc. 10.21-22)

²⁵Ato askafata Jesús Apa kīfini iskafakī:
 “Epa, ē mia aicho fai. Keyokōi nai
 mēranoafoya nono mai anoafo mī āto Ifo.
 Mī sharafinakōi. Akka atirifāfe kirika kene
 tāpifikaxō mia Ifofakaxoma. Iskafakī
 shināmisfo: ‘Tsoa fetsakai noko keskarama.
 Nō tāpikōia,’ ixō shināmisfo. Akka nāfo mī
 meka mī ato tāpimanimā. Akka nā kirika
 kene tāpikaxoma, mia Ifofaifono nāfo mī
 meka shara mī ato tāpimani, ²⁶nā mī
 fichipaiyai keskafakī,” ixō Jesús yoini.

²⁷Askata anā Jesús ato yoini iskafakī:
 “Epa Niospa a tāpia keskara eari

keyokōi tāpimani, ěmāi āfe Fakekē. Akka tsōakai ea tāpiama, ěfe Epa fistichi ea tāpikōia. Nāskarifikāi tsōa ěfe Epa tāpiama, akka eres fisti ě tāpikōia. Akka nā fetsafori ě ato tāpimanaino nāfāferi Epa Nios tāpitirofo. ²⁸Akka mā shināchakakōikī ea kifikāfe. Nāskaxō mā ea chanīmara fasharayanā mā ea nikasharaito a mato fekaxtefai ě mato potaxotiro anā mā shināchakayamanō. ²⁹Akka ea shinākōikī eōxō mā tāpisharakōitiro. ě mato noikī fenāmāshta ě mato yonomamis tenemasharayanā. Nāskaxō mā anā shināchakatiroma. ³⁰Akka a ě mato amapaiyai keskara anā feaxma. Nāskakē anā mato ōiti fekaxtetiroma,” Jesús ato fani.

Nā judeofāfe pena tenetitīa Jesúsxō tāpimisfāfe aros keskara metesfenifo

(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

12 ¹Askata judeofāfe āto pena tenetitīa Jesús aōxō tāpimisfo fe tarepa kani. Aōxō tāpimisfāfe fonāikakī aros keskara meteskaxō pii fonifo. ²Fariseofāfe ōikakī Jesús yoinifo: “Ōipo, Jesús. Iskaratīa nōko pena teneti. Akka Moisés noko yoini na pena tenetitīa tsōa pishta yonotiroma. Akka mī inafāfe yonokani na aros keskara meteskakī,” ixō yoinifo.

³Ato askafaifono Jesús ato kemani: “Akka, ěa nōko xini Davidōnoa kirika kenenifo keskara mā ōimismē David afaa afeska fanimē āfe inafō feta fonāikōikī? ⁴Nāskaxō Nios kīfiti pexefā mēra ikikaixō a mēranoa pāa ato pikīni fonāikōikī ano afaayamano. Akka nā pāa nā judeofo ato Nios kīfixomisfonā ini. Nāskakē fetsafāfe nā pāa tsōa pitiroma ini. Nānori Niospa Moisés yoifinino akka fonāikōikī David pini a afe rafeafo feta. ⁵Akka, ěa Moisés keneni keskarari mā tāpiamamē?

Iskafakī yoini: ‘Nios kīfiti pexefā mēra a ato Nios kīfixomisfāfe yonotiromo nā pena tenetitīa. Nāskakē afaa chakafakanima,’ ixō Moisés keneni. ⁶Nios kīfiti pexefā sharafiano akka ě na pexefā finōkōia. ⁷⁻⁸Epa Niospa shināmanaino Niospa meka yoimisto Oseas kirika keneni iskafakī: ‘Mā yoināfo inafō retexō ea ināxikī, mā koofamis ea shinākī nā shara. Askafiano fetsafo noikī, mā ato sharafaxōaito ě ōimis nā sharafinakōia,’ ixō kirika keneni Niospa shināmanaino. Niospa noko yoimis keskara mā tāpisharaxō, mā ato yoikī chakafakeranama. Nāskakē ě mato yoi iskafakī, ěfe Epa Niospa ea nāmā nīchini xanīfofinakōi ě inō. Nāskakē ě yoitiro afaa nō atiromakī pena tenetitīa. ě mato yoi na ěfe inafāfe akaifo keskara shara,” ixō ato yoini.

Feronāfake mēke yōshiya Jesús sharafani
(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹Nāskata Jesús nānoax kaax judeofāfe āto ichanāti peke mēra ikitoshini. ¹⁰Nāno feronāfake āfe mēke yōshia ini. Nāskakē fariseofāfe Jesús yōkanifo afara chakafaito yōaxikakī. Iskafakī yōkanifo: “Maestro, pena tenetitīa, ěnō yora sharafatiromē?” ixō yōkanifo.

¹¹Askafaifono Jesús ato kemani iskafakī: “Mā ovejayaxō mato oveja kini mēra pakeano, ěmā pena tenetitīa mā ifirisafatiromamē?” ato fani. ¹²“Akka yorafo sharafinakōiafo, oveja keskarafo. Nāskakē yorafo nō shinākī pena tenetitīa nō ato sharafatiromo. Nāskaxō nō afaa chakafaima. Na pena tenetitīa yorafo nō sharafakī Epa Niospa ōia shara,” ixō Jesús ato yoini.

¹³Nāskata a feronāfake mēke yōshiya Jesús yoini iskafakī: “Mēshafe,” faino, nā feronāfake mēke yōshiya mēshatanaino āfe mēke sharatani. Nā takai fetsa keskara shara ini. ¹⁴Nāskata

fariseofo mā tsekekanax yoinānifo:
 “¿Afeskaxō nō Jesús ato achimatiromē
 retenōfo?” ikanax yoinānifo.

**Epa Niospa shināmanaino Isafas keneni
 Jesúsnoa a inōpokoai yoikī**

¹⁵Jesús nānoax kani mā tāpiax
 retepaiyafono. Nāskakē anoax kaino
 yorafā rasichi chīfafainifo. Akka a isinī
 ikaiifo Jesús ato sharafapani. ¹⁶Akka ato
 sharafaxō ato yoini: “Ē Niospa Fakekī tsoa
 yoyimakāfe,” ato fani. ¹⁷Nāskarakōi Isafas
 kirika keneni Niospa shināmanaino
 Jesúsnoa. ¹⁸Iskafakī keneni:

Ōikapo. Nakīa ea yonoxomis ē
 katonī. Ē aō noikōi. Ē akiki inimakōi. Ēfe
 Yōshi Shara ē afe rafemamis. Nā
 maifotio ano ikafāfe āfe meka
 nikasharaifono ē āto chaka soaxotiro efe
 yora inōfo. ¹⁹Nakai yora fetsafo fe
 feratenāxima. Meka mitsisipato ato
 yoima. ²⁰Akka tafa kerexma ē xatexima.
 Askatari chii ketesharayamaito ē
 nokafaxima. Askatamaroko ē ketefaxii.
 Nāskarifikā yorafāfe ēfe meka
 nikapaifikakī nikasharayamaifono ē ato
 potaima. Ato potatamaroko ē ato
 axosharai ea Ifo sharafanōfo. ²¹Nāskakē
 keyokōi maitio ano ikafāfe yoixikani
 iskafakakī: “Nā fistichi noko ifitiro nō
 aōnoax Epa Nios fe nīpaxanō,” ixō
 yoixikani.

Nāskara Isafas yoikī kirikaki keneni.
 Nāskarakōi nō ōi Isafas keneni.

**Yora fetsafāfe, “Jesús niafakaōxō
 ato sharafaira,” fanifo**

(Mr. 3.20-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

²²Askata Jesúski feronāfake fēxo efenifo.
 Askatari mekamisma ini. A mēra niafaka
 chaka naneano Jesús sharafanō akiki
 efenifo. Nāskakē Jesús a fēxo ōimasharani,
 askatari mekamasharani anā mekanō.

²³Askafaito ōikani yoinānifo: “iKee!
 Ōikapo. Jesús afama mīshti shara fatiro.

Akka, ¿namē David āfe fena nā Epa Niospa
 katonī, nāmē na nō manai?” ikax
 yoinānifo.

²⁴Askafaiāfe nikakaxō fariseofāfe yoinifo:
 “Maa. Natokai Epa Niosxō niafaka chaka
 potatiroma. Akka nā niafaka chakafāfe āto
 xanīfo nā Beelzebūxō ato makinoa niafaka
 chaka potai,” ikax yoinānifo.

²⁵Askafafono Jesús tāpini a shināifo
 keskara. Nāskaxō ato yoini: “Yorafo
 paxkanākanax āa ranā retenāi keyotirofo.
 Askatari pexe rasi anoax āa ranā retenāi
 keyotirofo. Nāskax isharatirofoma āa ranā
 retenāitirofo. ²⁶Nāskarifikā Satanās āfe
 niafaka chakafo potaxō anā afaa afeska
 fatiroma. ²⁷Akka mā ea iskafai: ‘Nato
 niafaka xanīfoōxō niafaka chakafo ato
 makinoa potai,’ mā ea fai. Akka ea
 yoikapo, ¿tsōāōxō mātō inafāfe niafaka
 chakafo potafomakī? Akka, ‘Niosxō nōko
 inafāfe niafaka chakafo potafo,’ ixō mā ea
 yoitiro. Nāskakē mā tāpitiro ēri Niosxō
 niafaka chakafo potaino. ²⁸Akka ē niafaka
 chakafo Niospa Yōshi Sharaōxō ato
 makinoa potaino mā tāpitiro a Niospa
 matoki nīchiai mā nokoano. Nāskakē
 yorafāfe ea Ifo sharafaxii.

²⁹“Ē anā mato yoinō, nikasharakāfe. Akka,
 ¿afeskaxō yorafāfe feronāfake mitsisipakōi
 āfe pexe kene mēranao āfe rapatifo
 fiatirofomē? Akka rapati fiakakī achixō
 metexkere akaxō āfe rapati fiatirofo.
 Askafakaxō fiaifonokai ato afeska fatiroma.

³⁰“Akka fetsa efe rafepaikima ea
 nikakaspatiro. Akka fētsa ēfe meka
 nikakaspai ea noikaspai. Nāskakē
 fetsafāferi ea Ifofaifono fichikaspakani.
 Askakimaroko emakinoa ato
 paxkanāfpai Epa Nios Ifofayamanōfo.

³¹“Nāskakē ē mato yoi. Fētsa afara
 fetsafo chakafakē Niospa āfe chaka
 soaxotiro. Askatari fētsa afara chaka
 yoiaino Niospa āfe chaka soaxotiro. Akka
 ēfe Yōshi Shara chakafakī mekafaito,
 Niospa āfe chaka soaxonakama. Āto chaka

neepakenaka. ³²Askatari fêtsa Niospa Fake yorakōi chakafaino Epa Niospa âfe chaka soaxotiro. Akka fêtsa Epa Niospa Yōshi Shara mekafakī chakafaino, Epa Niospa âfe chaka soaxonakama. Āto chaka neepakenaka. Nā naitiari âfe chaka aō neepakenaka,” ixō Jesús ato yoini.

Ifi âfe fimioxō nō tāpitiro afe keskaramākī
(Lc. 6.43-45)

³³Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Akka shinākapo. Ifi shara âfe fimi sharakōi itiro. Akka ifi chaka âfe fimiri chaka itiro. Ififo âfe fimioxō nō tāpitiro afe keskaramākī. ³⁴Akka māfi keyokōi chakakōi, nā rono pae keskarakōi mā. Nāskaxō meka shara mā yoitiroma māmāi chakakōixō. Nā mātō shināmā mā shināi keskafakī chakai mā mekamis. ³⁵Nāskarifikī yora sharapa meka shara yoitiro, âfe ōiti mēraxomāi shara shinākī. Akka yora chakapari meka chaka yoitiro, âfe ōiti mēraxomāi chaka shinākī. Nāskaxō nā âfe ōiti mēraxō shināi keskara yoitiro. ³⁶Akka ě mato yoinō. Fatora penata keyokōi Niospa ato ichanāfai tāpikōixō ato yoixiki fatofāfe chanīmara faafomākī, akka fatofāferi nikakaspakanimākī. Nāskatari nā shinātama chaka yoimisfori Niospa ato shināmaxii kiki. ³⁷Akka mā mātō mekaoxō mā Nios ispatiro mā isharamākī, askayamai mā isharamamākī. Nāskax isharax mā afe nīpanaka. Askatari mā meka chaka yoimisno nā omiskōipakenakafo mēra mato potaxii. Mātō mekapā mato omiskōimaxii,” ixō Jesús ato yoini.

Yora chakafāfe, “Tsōa atiroma keskara noko ispafe nō mia chanīmara fanō,”
ixō yōkanifo

(Mr. 8.12; Lc. 11.29-32)

³⁸Askata fariseofo feta a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfāfe

Jesús iskafanifo: “Maestro, nō ōipai tsōa atiroma keskara mī faito,” ixō yoinifo.

³⁹Askafafono Jesús ato kemani: “Māfi afara chaka shināyanā mā Nios kachikiri famis. Nāskakē, ‘A tsōa atiroma keskara noko ispafe,’ mā ea fai. Akka nā Jonás ini keskara nā fisti mā ōixii. ⁴⁰Akka nā Jonás ini keskai ěri askai. Jonás fafinōa xaki mēra tres nia ini. Nāskarifiāi ěri mai mēra maiax tres nia ixii. ⁴¹Akka fatora penata nā Niospa yorafo keyokōi ichanāfaitia ato yoixii fatofāfe chanīmara faafomākī, akka fatofāferi nikakaspakanimākai. Nāskakē nā Nínive anoafāfe mato yoixikani iskafakakī: ‘Jonáspa noko Niospa meka yoiaito nikaxō nōko chaka xatexō nō Niospa meka chanīmara fani. Akka mā Niospa Fake nikafikī mātō chaka mā xatemisma,’ ixō mato yoixikani. Akka ě Jonás finōfekēkai mā ea nikapaimisma. ⁴²Askatari okirinoax nā nafa kēro āto xanīfo ipaoni nōko xanīfo Salomón ōipai chai inoaxkōi oni. Afara sharafo tāpikōia nikaferani oni. ‘Afara shara ea tāpimanō,’ ikax akiki oni. Akka ě nā Salomón ě finōfekē, mākai ea nikapaima. Akka keyokōi mā mai keyoano Niospa noko yoixii fatofomākī sharafo fatoforimākī nikayospafo. Askatari nā kēromā mato yoixii iskafakī: ‘Māfi chakakōifokī. ¿Afeskakī mā Niospa Fake nikakaspamismē? Mātō xanīfo Salomón tāpikōia keskafakī nāto keyokōi tāpikōifiano. Akka ě Salomón nikaikai chaikōi ě kani. Akka mākai nā Jesús mato fe ifiakē mā nikakaspamis nāto tāpikōifekē,’ ixō mato yoixii,” ixō Jesús ato yoini.

Anā niafaka chaka yoraki nanetiro

(Lc. 11.24-26)

⁴³⁻⁴⁴Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Ē mato yoinō meka fetsafaxō. Niafaka chaka feronāfake makinoax tsekeax

kafāsatiro tsōa istoma ano fenafofāfofāitiro ano tsoaxō tenepaikī. Akka tsoa fichixoma niafaka chakata anā shinātiro: ‘A ē anoax tsekeita ano ē anā kapai,’ itiro. Mā nokoxō ōia nā feronāfake nā pexe xaka mātsomea keskara shara ini. ⁴⁵Nāskakē nā nīafaka afe niafaka siete efetiro nā chaka finakōiafo, nāfo nā feronāfake mēra iki fetsenō. Nāskakē nā feronāfake chaka finakōi itiro a iypaoni keskarama,” ixō Jesús ato yoini.

Jesús ōifekani āfe afanō āfe extonō fenifo
(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶Jesús yorafo yoiaino āfe afanō āfe extonō akiki fenifo afe mekapaikani, pexe emāiti nikaxō mananifo. ⁴⁷Fētsa yoini: “Mī efanō mī extonō emāiti niafo mefe mekapaikani,” fani. ⁴⁸Askafaino kemakī: “¿Fatomē ēfe efa keskarafo ēfe exto keskarafori?” ato fani.

⁴⁹Nāskata a aōxō tāpimisfo yoini mētoxō: “Nafō ēfe efafo keskarafo, ēfe exto keskarafori ē ato ōi. ⁵⁰Akka nā ēfe Epa nai mēra ikato ato amapaiyai keskara akaifo nāfofi ēfe extofo ēfe chikofori ēfe efafori,” ixō Jesús ato yoini.

Jesús ato yoini meka fetsafaxō fimi exe saamisnoa
(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

13 ¹Askata na pena fisti Jesús pexe mēranoax tsekekaini kaax, iamāfā kesemē tsaoni. ²Nāno tsoano yorafā rasi akiki fenifo, āfe meka nikai fekani. Akka Jesús kanōanāfā xaki mēra tsoaxō ato yoiaino nikanifo, iamāfā kesemēxō. ³Askata meka fetsafaxō afama mīshti Jesús ato yoini iskafakī: “Feronāfake fistichi fimi exe saafoni āfe nōxati mēra kēchōxō fokī. ⁴Fimi exe safoikaino ranāri fai nēxpakīa pakeaino a kachikirixori peyafāfe pini.

⁵Nāskata fimi exe ranāri makexfoki pakei fetseni mai shara anoma. Nāskakē samamakōi fimi exe foaipaini. ⁶Akka mā foaipaiyaito xinī namani, yosipanā, āfe tapokairoko mai mēra kasharakē. Foaikax, samama nani xinī tsaifaano. ⁷Ranāri fimi exefo moxafo mēra pakei fetseni. Moxafo mēranoax moxafoya foaipaiyaito moxafāfe namani. ⁸Akka fimi exe ranāri mai shara ano pakeni. Nāskax foaisharax fimi ichapayakōi ini. Fetsa cien fimiya ini, fetsari sesenta fimiya ini, fetsari treinta fimiya ini. ⁹Mā pachoyakī ea nikasharakōikāfe,” ato fani.

Meka fetsafaxō yorafo yoixō a aōxō tāpimisfo xafakīakōi ato yoini
(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

¹⁰Nāskata Jesúski a aōxō tāpimisfo fēkaxō yōkanifo: “¿Afeskakī meka fetsafaxō mī yorafo yoimē? Meka xafakīa mī ato yoimisma,” ixō yōkanifo.

¹¹Askafāife Jesús ato kemani: “Akka afeskaxō Epa Niospa afe yorafo ikināmakī ē mato fisti tāpimanō. ¹²Akka nā Niospa meka nikasharakōiafo āfe Yōshi Shara āto mēra naneano nāato ato tāpimasharakōixii kiki. Nāskaxō mā tāpikī finasharakōi. Akka nā nikasharayamaifāfe tāpisharakanamax nāfo fenokōixikani. ¹³Nāskakē meka fetsafaxō ē ato yoi. Akka ōifikakī tāpikanima. Askatari nikafikakī nikasharakanima. ¹⁴Nānori a Niospa meka yoimisto Isaías kirika keneni a inōpokoai yoikī. Iskafakī yoini:

Nikataifafiakī nikakanima. Ōifikakī tāpikanima. ¹⁵Nā yorafo āto mapo kerexkōifo. Askatari āto pachō fēstokōifo. Askatari āto fero fepoa keskarafo. Nāskaxō ēfe meka chanīmara fakanima. Nāskakē ē āto chaka soaxotiroma, ixō Niospa yoini keskara Isaías kirika keneni.

16“Akka mā kai ato keskarama. Ē mato yoia keskara mā nikasharamis. Ē mato tāpimanai keskara mā tāpisharakōia.

17Shinākapo. Mā ōimis keskara a Niospa meka ato yoimisfo feta a Nios Ifofamis fetsafāferi ōipaifīkākī ōipaonifoma. A ē mato yoimis keskara nikasharapaifīkākī nikapaonifoma,” ixō Jesús ato yoini.

Jesús meka fetsafaxō fimi exe saamisnoa ato yoini ato tāpimasharakōixiki

(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

18Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Nā ē mato meka fetsafaxō yoiai nā fimi exe saamisfoōnoa ē mato yoikai.

Nikasharakāfe tāpixikākī. 19Atiri fimi exe fai kesemē pakeaino peyafāfe pinifo. Nāskafakīri fētsa Nios Xanīfoōnoa nikafikī Niospa meka nikasharayamaito, nā Satanás chakata Niospa meka fiatiro.

20-21Akka atiri fimi exe makex mēra pakeax, foaipaiñaito xinī namani, āfe tapo mai mēra ikikēma. Nāskafakīri fētsa taefakī Niospa meka nikai inimayotiro. Akka afara chaka nokoaino anā inimatiroma, anā Nios Ifofayamaino Niospa meka anā āfe shinā mēra nanetiroma. 22Akka atiri fimi exe moxafo mēranoax foaikax yosinima.

Nāskari fakī fētsa Niospa meka nikasharamax, nāskaxō afara fetsa shinākī, āfe shinā mēraxō shināchakakōitiro. Nāskaxō kori ichapakōi noikī, ‘Ē kori ichapayax ē inimatiro,’ ixō shinākī Niospa meka anā shināima. Nāskakē Niospa meka nikafikī afara fetsafo shināino, afaa Niospa axotiroma. 23Akka atiri fimi exe mai shara anoax foaikax mā yosiax fimi ichapaya ini, āfe fimi cien ini, fetsari āfe fimi sesenta ini, fetsari āfe fimi treinta ini. Nāskafakīri fētsa Niospa meka nikakōikī Niospa meka nanexō nikasharakōitiro. Akka fētsa Niospa meka nikakōisharakī nā fimi exe cien

keskara itiro, fētsari nikasharakōi nā fimi exe sesenta keskara itiro, fētsari nikakōisharakī nā fimi exe treinta keskara itiro,” ixō Jesús ato yoini.

Meka fetsafaxō afara fetsa ato tāpimaxiki anā Jesús ato yoini

24Anā Jesús meka fetsafaxō afara fetsa ato tāpimaxii ato yoini iskafakī: “Ē mato yoinō nā Nios xanīfokōi ika anoax afe keskara ixikanimākai. Ifokōi faafo afe keskaramākī ē mato anā yoinō. Nā yorafāfe Nios Ifokōi faafāfe fimi exe shara fana keskarafo. 25Akka tare ifo āfe inafō fe oxano, a ato noikaspamis fakishi kaxō a fana shara ano fana chakafanafaini kani. 26Akka nā fana shara foaikī pei sharayakōi foaini. Askatari fana chakari foaini. 27Nāskata a tare ifokī āfe inafō fokaxō yoinifo: ‘Īfo, fana shara mī tarepa mī fanafiano, akka, ĩfanīax na fana chaka foaikamē?’ ixō yōkanifo.

28“Askafaifono nā tare ifāfe ato yoini: ‘Nā noko noikaspamisfāfe fanafo rakikīa,’ ato faito āfe inafāfe yoinifo: ‘ĪNa fana chaka nō tsekatiromē?’ fanifo. 29Akka a tare ifāfe ato yoini iskafakī: ‘Maa, fana chaka tsekapaikī fana sharari mā tsekatiro. 30Nāskanōki. Nā fana sharafoya yosiyonō nā fana shara āfe fimi topiaifotiā, ē mato yoixinō iskafakī: ‘Na fana chakafo xatekāfe. Xatexō mextexō koaxikakī. Nāskata nā fana sharafo ēfe tapas mēra ea faxoxikakī,’ ” ixō a tare ifāfe ato yoitiro keskafakī, nāskarīfakī Epa Niospa mato paxkanāfaxii ea Ifoafafo ē ato ifixii. Akka ea Ifofayamafo chiifā mēra ē ato nīchixii,” Jesús ato fani.

Mostaza exeōnoa yoikī meka fetsafaxō Jesús ato tāpimani

(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

31-32Askata anā Jesús meka fetsafaxō ato yoini iskafakī: “Afe keskaramākī

Nios xanifāfe noko ikinā ē mato yoinō. Nā fimi exe mostaza yōra āfe tarepa fanatiro. Akka nā mostaza exe pishtakōi. Akka mā yosiax efapakōi itiro fana fetsafo keskarama. Nāskakē peyafāfe āfe teshpafo ano naa faxō too fatiro. Nāskari fakī taefakī pishta mā Epa Nios Ifofayotiro. Nāskaxō fisti rasichi mā Ifofayotiro. Akka chipo ichapakōichi atirofo Nios Ifofakakī,” ixō ato yoini.

**Meka fetsafaxō pāa faraxika
keskaraōnoa Jesús ato yoini**
(Lc. 13.20-21)

³³Askata anā Jesús meka fetsafaxō ato yoini iskafakī: “Afe keskaramākī Nios xanifāfe noko ikinā ē mato yoinō. Nā kēromā pāa fakī levduraya arinā osixō kamosakano faraxitiro keskara. Nāskarifiakī nō ōitiro. Yorafāfe Niospa meka āto shinā mēra naneano nō ōiyamafiaino āto ōiti fetsafakanax Nios keskara shara itirofo,” ixō Jesús ato yoini.

**Afama mīshtikiri yoikī meka fetsafaxō
Jesús ato yoipaoni**
(Mr. 4.33-34)

³⁴Askatari Jesús nā yorafā rasi yoini meka fetsafaxō afara fetsa ato tāpimaxii. Akka meka fetsafaxō Jesús mēxotaima ato yoipaoni. ³⁵Akka nā Niospa meka yoimisto a inōpokoai yoikī kirika kenekī keskakōifakī Jesús nāskakōi fani. Iskafakī keneni Jesúsnoa yoikī:

Ē ato meka fetsafaxō yoixii.

Niospa keyokōi onifanitā nāskatari a nikamisfoma ē ato tāpimaxii, ixō Jesúsnoa yoikī keneni.

Jesús nā fana chakafoōnoa ato tāpimani

³⁶Askata yorafā rasi makinoax Jesús pexe mēra ikikaini. Mā pexe mēra kaano, aōxō tāpimisfāfe anā yōkanifo ato yoisharanō. “Ifo, meka fetsafaxō mī

noko yoia nā fana chakaōnoa nō tāpiama. Anā noko xafakīa yoife nō tāpisharanō,” ixō yoinifo.

³⁷Askafaifono Jesús ato kemani: “A fana shara fanamisfo keskara ēkīa,” ato fani. ³⁸“Akka a tare ē yoiai mā tāpitiro nā maitio ē yoi. Akka nā fimi exe shara ē yoiai nā Nios Ifofamisfo ē yoi. Akka nā fana chakafo ē yoiai nā Satanás ifofamisfo ē yoi. ³⁹Akka nā noko noikaspamisto fimi chakafana ē yoiai, a Satanás ē yoi. Akka nā fimi exe topiaifo ē yoiaito mā nikai, mā mai keyoaino ē yoi. Akka a fimi exe topimisfo ē yoiaito mā nikai, nā Niospa āfe ājirifo ē yoi. ⁴⁰Nā fana chakafo xatekaxō chīi koatirofo keskai, nāskarifiakiani nā omiskōiai nokoaitā omiskōixikani mā mai keyoaino. ⁴¹⁻⁴²Nāskarifikī ēfe ājirifo ē nīchixii a afara ato chakafamamisfoya a afara chaka tāpimisfori ato chii xoisai mēra ato potanōfo anoax oiayanā omiskōipakexanōfo. ⁴³Akka nā Niospa meka nikasharakōiaifo, Epa Nios ika anoax nā xini chaxai keskara shara ixikani. Mā pachoyakī ēfe meka nikasharakī mato shinā mēra nanekāfe,” ato fani.

**Afara sharakōi oneaōnoa yoikī meka
fetsafaxō Jesús ato tāpimani**

⁴⁴Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Ē mato yoinō nā Nios xanifokōi ika anoax afe keskara ixikanimākai. Feronāfāke tare ano yonokī orokī afara sharafinakōia fichixō nā fichia ano anā oneni. Nāskaxō āfe afama mīshti keyokōi ato minixō mā kori fixō nā mai fini nā afara sharakōi āfenā inō. Nāskarifiakī mā Nios Ifokōifapaikī mā fichikōipaitiro,” ixō Jesús ato yoini.

**Makex oxo fakkai fakkaisai
keskaraōnoa āfe ane perlaōnoa,
mekā fetsafaxō Jesús ato tāpimani**

⁴⁵⁻⁴⁶Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Ē mato yoinō nā Nios xanifokōi ika anoax afe keskara ixikanimākai. Yora fistichi

fenafofäfofäimis perla ato inäxii. Akka nã perla sharafinaköia mã fichixö äfe afama mishti keyoköi ato minixö kori fixö nã perla sharaköi fini. Nãskarifiakí nõ Epa Nios Ifofasharapaikí nõko afama mishtifo nõ shinãmakitiro Epa Niosmã sharafinaköikë,” ixö Jesús ato yoini.

**Anã meka fetsafaxö riniõnoa
Jesús ato täpimani**

⁴⁷Anã Jesús ato yoini iskafakí: “Ë mato yoinö nã Nios xanifoköi ika anoax afe keskara ixikanimãkai. Nã rini faka mëra potexö foe fetsa fetsatapafo fitirofo keskara ixikani. ⁴⁸Akka nã rini mã foe fospiköiano, nã rinipa fimisfäfe faka ketokonö rini ninifotirofo. Faka ketokonö tsoaxö foefo katotirofo. Nã sharafo fëta mëra nanekaxö nã chakafo potatirofo. ⁴⁹Nãskarifiaxii nõko mai keyoaino. Nãskatari Niospa äfe äjirifäfe noko paxkanã faxii nã chakafoya nã sharafo. ⁵⁰Akka nã chakafo nã chii xoisai mëra ato potaxii. Nãnoax oiayanã omisköipakenakafo,” ato fani.

**Afara fena sharaköi yafi afara shara
xiniõnoa Jesús ato yoini**

⁵¹Nãskaxö Jesús ato yökani: “¿Nã ë mato yoiai keskara mã mã nikaimë?” ato faito, “Ëje, a mã noko yoiai nõ nikai,” faifono anã Jesús ato yoini: ⁵²“Akka pexe ifäfe pexe xaki mëra äfe afara shara onekatsaxakí nã fena yafi nã xini ato ispatiro. Nãskarifiakí a Moisés yoikí kirika keneni keskara ato täpimamisfäfe mã Nios Ifoköi faifono, Nios xanifoõnoa ato yoitirofo. Akka meka xiniöxö meka fena sharari mã täpitiro,” ato fani.

**Jesús Nazarete anoxö nikakaspanifo
(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)**

⁵³Askata Jesús mã meka fetsafaxö ato yoikí keyoax nãnoax kani. ⁵⁴Mã kaax

äfe mai anoköi nokoni. A judeofäfe äto ichanãti pexe mëraxö ato yoikí taefani ano. Nãnoxö yorafäfe iskafanifo: “iKee, nikakapo! ¿Fanixö iskara täpixö yoimë askatari nã tsöa atiroma keskara fai? ¿Fanixö iskara täpiamë?” fanifo. ⁵⁵“Nã mãsa famisto fakeki. Äfe afa María. Äfe extofo mã nõ öimis. Santiago ikaino, José ikaino, Simón ikaino, Judas ikaino, nãfo äfe extofo,” fanifo. ⁵⁶“Äfe poifori nofe imisfo. Nöfi Jesús täpia. Nãkai afama. Akka, ¿afeskaxö afama mishti fatiromë?” ikax yoinänifo.

⁵⁷Nãskakë nikakaspanifo. Akka Jesús ato yoini iskafakí: “Keyoköi nã maitio anoxö Niospa meka yoimis nikatirofo. Akka nã äfe maiköi anoxö nikapaitirofoma. Nãskakë mã ea nikakaspamis,” ixö ato yoini.

⁵⁸Nãskakë anoxö afama mishti ato öimanima tsöakairoko nikaito.

**Juan Maotista nani
(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)**

14 ¹⁻²Nãskatari Galilea anoã nã xanifo Herodes ini. A Jesús afama mishti faito nikaxö äfe inafö yoini iskafakí: “Akka nã Juan Maotista ë ato textemayameã mã anã otoa. Mã otoxö tsöa atiroma keskara afama mishtifo fai,” ixö shinãni.

³⁻⁴Akka Herodes Juan reteyoamano Juan yöani iskafakí: “Xanifo Herodes, mã exto Felipe mã äfe äfi Herodías mã fã. Askara chakaköi,” nãskafani. Nãskakë Herodes akiki öitifishkini. Nãskaxö äfe soraröfo achimani karaxa mëra ikimaxii.

⁵Akka Herodes Juan reteaifi yorafoköi meseni yorafäfemã chanimara faifono Juanmã Niospa meka ato yoimiskë. Nãskakë Herodes shinãni iskafakí: “Ë Juan retekë eari yorafäfe retetirofo,” ixö shinãni. ⁶⁻⁷Akka Herodes äfe cumpleãno ikaino, yorafo ato ichanãfani.

Ichanāfono nā Herodías fake xomaya ares mairani yorafāfe ferotaifi ato inimamai. Nāskakē Herodes yoikī iskafani nā xomaya yorafāfe ferotaifi, “Mī afara fichipaiyai keskara ea yōkafe ē mia inānō,” ixō yoini. ⁸Nāskakē nā kēro xomayato āfe afa ano kaxō yōkani iskafakī: “¿Ē afaa Herodes yōkatiromē?” faito āfa yoini iskafakī: “Juan Maotista āfe mapo textexō ea sapakī rataxō ea fexōfe fafe,” fani.

⁹Askafaito nikai xanīfo Herodes shināmitsani. Shināmitsayanā āfe shinā mēraxō shināni iskafakī: “iOoa! Ē Juan ato textemapaima. Akka yorafāfe nikaifono mē na kēro xomaya yoia. Nāskakē ē Juan ato textemapaiyamafikī ē ato textemani,” ixō shināni. ¹⁰Nāskaxō xanīfāfe āfe sorarofō yoini: “Juan textexō āfe mapo ea fixotakāfe,” ixō yoini. ¹¹Ato askafaino fōkaxō sorarofāfe Juan textekaxō āfe mapo sapakī ratakaxō fenifo. Fēkaxō nā kēro xomaya inānifo. Nāatori āfe afa ināni.

¹²Nāskakē Juan inafō fēkaxō āfe yora fōkaxō maifanifo. Mā askafakaxō Jesúski nokokaxō yoinifo.

Jesús cinco mil feronāfakefo ato pimani
(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

¹³Askata Herodes sorarofō Juan textemana nikai Jesús ares fisti kani kanōanāfānē tsōa istoma ano. Mā Jesús ato makinoax kaa nikakani pexe rasi anoax yorafā rasi fāi fonifo. ¹⁴Mā kanōanāfā makinoax fotoxō akiki yorafā rasi foaito fichini. Ato ōikī ato shinākōini. Nāskaxō a isinī ikaifo ato sharafapani.

¹⁵Mā yātapakeaino aōxō tāpimisfo akiki nokokaxō yoinifo: “Mā yātapakei kiki nono afaamakī yorafo nīchife a piaifo fitanōfo pexe rasi anoafō,” ixō yoinifo.

¹⁶Askafaifono Jesús ato kemani: “Maa. Fokanima kiki. Māroko ato pimakāfe,”

ato faito, ¹⁷kemanifo: “Nō nono cinco pāaya, askatari foe rafes,” fanifo.

¹⁸Askafaifono Jesús ato yoini: “Ēa fixotakāfe,” ato fani.

¹⁹Nāskaxō yorafā rasi yoini fasi ano tsaonōfo. Askata foe rafe yafi cinco pāa tsomaxō nai foisinīfōfā Apa Nios kīfīni iskafakī: “Aicho, Epa, mīōxō ē ato pimai. Mī sharakōi,” fata, pāa kaxketa foe rafeya osixō aōxō tāpimisfo ināni a yorafo ato ināketsanōfo. ²⁰Nāskax pikanax māyākōinifo. Akka nā chetefafo doce fēta fospini. ²¹Nā piaifo cinco mil feronāfakefos ini. Kērofāferi fakefo feta pinifo.

Jesús iamāfā femākīa kani
(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

²²Mā cinco mil yorafo pimata Jesús aōxō tāpimisfo yoini iskafakī: “Kanōanāfānē nanekāfe, okiri iamāfā pokefaitaxikākī,” ixō ato yoini. Jesús kayoxoma yorafo nīchiaino aōxō tāpimisfo fonifo. ²³Mā yorafo nīchita, māchi keya ari arese kani arixō Apa Nios kīfikai. Mā fakishaino, ares fisti ano ini. ²⁴Akka a aōxō tāpimisfo kanōanāfānē mā chai foafono, nēfefaino iamāfā poikī ato katimafani. ²⁵Akka mā penaino Jesús ia femākīa atoki kaito tsōa tāpinima. ²⁶Nāskata tāpikanamax aōxō tāpimisfo Jesús iamāfā femākīa kaito fichikanax tai tai iyanā ratekōinifo, niyakara ikanax.

²⁷Askafono Jesús ato yoini: “Rateyamakāfe, ēki,” ato fani.

²⁸Ato askafaino Pedro kemani: “Ifo, mīmākī eari kenafe ēri iamāfā femākīa kanō mia ari,” Pedro fani.

²⁹“Ofe,” Jesús fani. Nāskakē Pedro kanōanāfā makinoax fotopakekafā iamāfā femākīa Jesús ari kani. ³⁰Kapaifi nefeaifo ōi nefe kerexkōi mei mesekōini. Nāskakē iamāfā mēra ikipakekafakī fāsikōi kenani: “iIfo, ea ifife!” fani.

³¹Askaito Jesús koshikōi āfe mēke achixō yoini: “Mīkai ea chanīmara fasharama. ¿Afeskakī mīa chanīmara faimamē?” ixō Jesús yoini.

³²Askata nā rafe kanōanāfā mēra naneinīfōfanaifono nefe nishpatani.

³³Nāskakē nā kanōanāfā mēra naneafāfe Jesús nāmā ratokonō mai chachipakefōfā yoinifo: “Chanīma, mīfi Niospa Fakeki,” ixō yoinifo.

**Jesús Genesaret anoafo a isinī
ikaifo ato sharafani
(Mr. 6.53-56)**

³⁴Akka ĩamāfā pokefaikani Genesaret mai ano nokonifo. ³⁵Nāskata nā ano ikafāfe yorafāfe Jesús tāpirisafanifo. Nāskakē nā chai ikafori ato yoinifo akairi tāpinōfo. Nāskakē a isinī ikaifo Jesúski efenifo. ³⁶Nāskakē Jesús yōkanifo: “¿Nō mia tari kexa maikiri pishta ramākatiromē nō sharaxiki?” fanifo. Nāskakē Jesús tari ramākanax sharai fetsenifo.

**Jesús ato yoini afeskai
yorafo chakafomakī
(Mr. 7.1-23)**

15 ¹Askata fariseofo fe a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfo Jerusalén anoax Jesúski fēkaxō yōkanifo: ²“¿Afskai na mīōxō tāpimisfo a nōko xinifo ipaonifo keskakanimamē? Akka a nōko xinifāfe yoinifo keskara tāpifikaxō pixikakī mechokomekeranafo,” ixō yoiaifāfe Jesús ato kemani:

³“Akka, ¿afeskakī mārī māto xinifo ipaonifo keskara mā tanapaimē? Nāskaxō a Niospa yoini keskara mā nikatama nā māto xinifāfe yoimisfo keskara mā nikamis. ⁴Akka Epa Niospa yoikī iskafani: ‘Māto epa yafi māto efa nikasharakāfe. Akka a āto apa yafi āto afa chakafaifo ato retemakāfe,’ ixō

Niospa yoini. ⁵⁻⁶Nānori Niospa yoifinikē māfi ato mēstekōi nofe yorafo mā ato tāpimamismakī. Akka mā ato yoimis iskafakī: ‘Māto epa yafi māto efa mā yoikī iskafatiro: ‘Epa, na kori ē mia inākerana. Nāskafixō mē kori keyoa ē Nios inākī. Nāskakē ē mia anā afaa inātiroma,’ ixō mā ato yoitiro. Nāskaxō māto epafo mā shināmākia keskara mā itiro,’ ixō mā ato yoimis parakī. Askafixō mā ato tāpimasharamisma. A kirikaki yoikī Niospa meka kenenifo anori mā yoimisma. Nā māto xinifo ipaonifo keskara fisti mā tanamis. A Niospa yoini keskara mā akima. ⁷Māfi keparanāmiski. Matoōnoa yoikī Niospa meka yoimisto Isaías kirika keneni chanīmākōi iskafakī:

⁸Nā yorafāfe eōnoa yoisharafikakī āto shinā mēraxō ea shinākōiafoma. ⁹Āa kaxpa ichanākanax fanāimisfo ea kīfiyanā. A ato tāpimanaifo yorafāfe shinā keskarafo. Akka askarakai Niospa shināma, ixō Isaías keneni, Niospa shināmanaino.”

¹⁰Nāskata Jesús yorafo kenaxō ato yoini iskafakī: “Ea nikasharakōikāfe tāpisharakōixikakī ē mato yoinō. ¹¹Na mā piaito choshta keskara mato imatiroma. Askatamaroko yorafāfe āto shinā mēraxō chaka shinākanani, askatari chakai mekaifono choshta keskara Niospa ato ōi,” Jesús ato fani.

¹²Askata aōxō tāpimisfo fōkaxō Jesús yōkanifo: “Ifo, ¿mī tāpīamamē fariseofo ōitifishkikani nā mī yoiaito nikakani?” ikaxō yoinifo.

¹³Askafaifono Jesús ato kemani meka fetsafaxō: “Tare ifāfe afara chakafo fanatiroma. Askatamaroko a chaka foaikaino tsekaxō potatiro. Nāskarifikakī ēfe Epa nā nai mēra ikato afarafo fanayamaxō, āfe tapo tsekaxō potaxii anā afaa inōma. ¹⁴Akka fariseofo

nikayamakāfe. Nā fēxo keskarafoki. Akka fēxo afe fēxo iyopai xato mēra paketiro. Nāskarifiakī nā fariseofāfe Niospa meka tāpikaxoma fetsafo tāpimatirofoma. Nāskakē ato fe Nios ari nokotirofoma,” ixō Jesús ato yoini.

¹⁵Ato askafaito Pedro Jesús yoini: “A na mī yoia keskara meka fetsafaxō noko yoisharafe nō tāpisharanō,” fani.

¹⁶Askafaito Jesús kemani: “¿Afeskakī mārī mā nikasharaimamē? ¹⁷Akka nō afara piano nōko ato mēranoax payokomeano nō aya safatiro. Nāatokai mato chakana fatiroma. ¹⁸Akka a mātō shināmā shināxō mā afara chaka yoiaino nāato mato chakana fatiro. ¹⁹Akka yorafāfe afara chakafakakī āto shinā mēraxō chaka shinātirofo, ato reteti-rofo, askatari āto āfima chotati-rofo, askatari kēro fetsa kaxefati-rofo, askatari yometso-tirofo, askatari chanīti-rofo, askatari ato īchatirofo. ²⁰Akka mechokomexoma mā piaino Epa Niospa choshta keskara mato ōima. Akka yorafāfe āa shinākaxō afara chakafati-rofo. Nāskakē Epa Niospa ato ōi choshta keskara,” ixō Jesús ato yoini.

**Xotofake judeoyamafixō Jesús
chanīmara fakōini
(Mr. 7.24-30)**

²¹Askata Jesús aōxō tāpimisfo fe kani nā pexe rasi Tiro fe Sidón chaimashta ano. ²²Askata kēro fisti Canaán mai ano ikatsaxakī judeo kaifoma Jesús ano kani. Kaxō fāsikōi yoikī kenani iskafakī: “Ifo, mī David fenakī, ea shināfe. Ēfe fake xotofakeshta niafaka chakata omiskōimamiski,” ixō yoini.

²³Askafaito nikafikī Jesús kemanima. Nāskakē āfe inafāfe fōkaxō yoinifo: “Ifo, na kēro yoife katanō. Nocho okī noko fekaxtefafei kiki. Fāsikōi fiisikī kiki,” fanifo.

²⁴Askafafono Jesús ato yoini: “Ēfe Epa Niospa ea nīchini judeofos ano,

nāfo oveja fenoa keskarafō. Akka yora fetsafo ano ea nīchinima,” ato askafani.

²⁵Akka nā kēro Jesús nāmā ratokonō mai chachipakefōfāyanā iskafakī yoini: “Ifo, Ēfe fake ea sharafaxope,” fani.

²⁶Askafaino Jesús kemani meka fetsafaxō: “A fakefāfe piā fīaxō nō paxta inā, askarakai sharama,” fani.

²⁷Jesús askafaito nā kēromā kemani: “Ēje, Ifo. Akka paxtafāfe pitirofo a ifāfe piā āfe potofō mīsa nāmā keyo pakeaito,” fani.

²⁸Askafaito Jesús yoini nā kēro: “Mī ea chanīmara fakōini fetsafo keskarama. Akka nā mī ea yoiā keskara Ē mia axonō,” ixō Jesús nā kēro yoini. Askafaino āfe fake xotofake shararisatani.

Jesús yora ichapa sharafani

²⁹Askata Jesús anoax aōxō tāpimisfo fe kaax īa Galilea kesemē nokoni. Nāskata machi keya māpefainax tsaoni. ³⁰Nāno yorafā rasi akiki fenifo. Nā isinī imisfo akiki efenifo Jesús ato sharafanō. Fetsa chāto ini, fetsari fēxo ini, fetsari mifi yōshia ini, fetsari mekamisma ini. Nāskakē fetsa fetsatapafo a isinī ikaifo Jesús keyokōi ato sharafani. ³¹Ato sharafaino ōikani yorafo yoinānifo: “¡Kee! Ōikapō. Iskarakai nō ōimisma. Nā mekamisfoma mā mekakani. A mifi yōshiafori mā sharafo. Nā chatofori mā nisharakani. Nā fēxofāferi mā ōisharakani. Jesús afama mīshti fatiro. Akka nōfi israelifokī nōko Nios fāsi sharakōi,” ikanax yoinānifo.

**Jesús cuatro mil feronāfakefo pimani
(Mr. 8.1-10)**

³²Askata Jesús aōxō tāpimisfo kenaxō yoini: “Ē na yorafo shinākōi, nono tres nia mā efe ikafono, nonoxori afaa pikanima. A piaifo mā keyoa. Akka afaa pimaxoma āto pexe ano Ē ato nīchiano

fonãikani afaa pikanaxma fai nẽxpakĩa paketiromo,” ixõ Jesús ato yoini.

³³Akka ato askafaino aõxõ tãpimisfãfe kemanifo: “Akka, ¿afeskaxõ a nõ piã nã fichitromẽ na yorafo ato pimaxikĩ nono tsoa ikama?” fanifo.

³⁴Askafaifono Jesús ato yõkani: “¿Afe tii mã pãayamẽ?” ato faito, “Siete pãa pishta, foe ichapamashtari,” fanifo.

³⁵Nãskata nã yorafo nãmã tsaonõfo Jesús aõxõ tãpimisfo ato yoini.

³⁶Nãskata Jesús siete pãa yafi foeri tsoamaxõ Apa Nios kĩfina: “Aicho Epa, mĩõxõ ã ato pimaikai. Mĩ fãsi sharafinakõiakĩ,” fata, pãa kaxketa, foeri tekenãfaxõ aõxõ tãpimisfo ato inãni nã yorafã rasi ato miniketsanõfo.

³⁷Nãskakẽ keyokõichi pikanax mãyakõinifo. A pikĩ chetefaafõ siete fẽta fospikõia ini. ³⁸Akka nã pãa piafo cuatro mil feronãfakefos inifo.

Kerofãferi fakefofaxori ato feta pinifo.

³⁹Nãskata Jesús yorafo yoini fõtanõfo ãto pexe ano. Nãskata Jesús kanõanãfã mãra naneinãkafani aõxõ tãpimisfo fe. Mã naneinãkafãta aõxõ tãpimisfo fe mai fetsa ano kani, Magdala ano.

Fariseofo feta saduceofãfe, “Tsõa atiroma keskara noko ispafe nõ mia chanĩmara fanõ,” ixõ Jesús yõkanifo
(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

16 ¹Askata Magdala mai ano Jesús nokoano fariseo fe saduceofo Jesús õifokani fonifo afara chakafamapaikani. Nãskakaxõ yoinifo: “Mĩ Niospa Fakemãkĩ tsõa atiroma keskara noko ispafe nõ mia chanĩmara fanõ,” fanifo. Nãskakaxõ Jesús afara chakafamapainifo. ²Askafaifono Jesús ato kemani: “Mã yãtapakeaino xini iki sharapakekõikai, ‘Penama oi ikima,’ mã famis. ³Akka mã penaino nai choshtakõi õikĩ, ‘Oĩ iki kiki,’ mã famis. Akka nai choshtakẽma õikĩ, ‘Oĩ ikima,’ mã famis.

Nai foiskĩ mã tãpitiro oi feyamai feima rakikĩa mã fatiro. Askafixokai nã Niospa mato yoiã keskara mã chanĩmara faima. Nãskakẽ mã ea tsõa atiroma keskara fafe, nõ õinõ mã ea famis. Akka, ¿afeskakĩ mã tãpiamamẽ Epa Niospa noko ikĩfiano?” ato askafani yoikĩ. ⁴“Na yora chakafãfe ea chanĩmara faafãfema õipaikani ã Niosxõ afara shara ã ato ispanõ. Akka ã ato õimanima. Akka Jonás fãfinõfãñẽ xeaitano fãfinõfãñẽ xaki mãra tres nia ini. Nãskakẽ Niospa Jonás kãimani fãfinõfãñẽ xãki mãranoax tsekeinõ. Nãskakẽ a tsõa atiroma keskara ã mato ispaima,” ato fata ato makinoax Jesús kani.

“Fariseofo feta saduceofãfe anorima yoimifoki ato nikayamakãfe,”
Jesús ato fani
(Mr. 8.14-21)

⁵Nãskano Jesúsxõ tãpimisfãfe okiri ãamãfã pokefaini fõkakĩ a pii foaifo shinãmakifainifo. Nãskakaxõ shinãnifo: “Kee, ¿nõ afaa piikaimẽ? A nõ piikai mã nõ shinãmakikerani,” ikanax yoinãnifo. ⁶Nãskakẽ Jesús ato yoini iskafakĩ: “Nã fariseofo feta saduceofãfe ãto pãa faraxati keskara fiyamakãfe,” ixõ ato yoini.

⁷Ato askafaito nikakani aõxõ tãpimisfo yoinãnifo: “¿Afeskakĩ Jesús noko yoimẽ fariseofo feta saduceofãfe ãto pãa faraxati fiyamakãfe noko fai? Akka nõ pãa feama. Nãskakẽ pãanoa noko yoiraka,” ikax yoinãnifo.

⁸Akka mã tãpixõ Jesús ato yoini: “¿Afeskai nõ pãayamara mã ikimẽ? Akka mã ea chanĩmara fasharama,” ato fani. ⁹“Mãkai ea tãpisharama. Akka, ¿mã shinãimamẽ cinco pãa kaxkexõ cinco mil feronãfakefo ã ato pimati? Akka, ¿afe tii fẽta pãa fospia ikitamẽ?” ato fani. ¹⁰“Askatari, ¿mã shinãimamẽ mã siete pãa kaxkexõ cuatro mil

feronāfakēfo ē ato pimati? Akka, ¿afe tii fēta texefafo mā fitamē? ¹¹Akka, ¿mā tāpimamē pāanoa ē mato yoima? Nā fariseofoya saduceofoōnoa ē mato yoi,” Jesús ato fani.

¹²Nāskakē tāpinifo Jesús ato yoiaito. Akka nā pāa faraxitiōnoa Jesús ato yoinima. Nā fariseofāfe saduceofo feta ato anorima tāpimapaiyaito Jesús ato yoini.

**“Mī Cristo mia Niospa ifini nokoki nīchixii mī nōko xanifo finakōia inō,”
ixō Pedro Jesús yoini
(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)**

¹³Askata Jesús aōxō tāpimisfo fe mai fetsa ari nokoni, Cesarea Filipino mai ano. Nānoxō aōxō tāpimisfo yōkani iskafakī: “Yorafāfe, ¿afaa ea fakanimē ē tsoamē?” ato fani.

¹⁴Ato askafaito kemanifo iskafakakī: “Fetsafāfe, ‘Juan Maotistara’ mia fakani. Fetsafāferi, ‘Elíasra’ mia fakani. Fetsafāferi mia iskafakani: ‘Nā Niospa meka ato yoimis nā Jeremíaskā, askayamai nā Niospa meka ato yoimis fetsa rakikā,’ mia fakani,” fanifo aōxō tāpimisfāfe.

¹⁵“Akka, ¿mā, ea tsoara faimē?” ato faito, Pedro kemani iskafakī: ¹⁶“Mīfi Cristoki, nā Nios nīpanakato Fakekōi,” fani.

¹⁷Askafaito Jesús kemani iskafakī: “Simón, mīfi Jonásra fakeki. Niospa mia noixō mia sharafaxōa. Akka ē Niospa Fakekē tsōa mia tāpimanama. Éfe Epa Niospa nā nai mēra ikato āa mia tāpimana. ¹⁸É mia anā yoinō. Mīfi Pedroki,” ixō Jesús yoini. Akka israeli mekapa Pedro Tokirinifā nō fatiro. Tsōa tokiri efapa pītsi itiro. Nāskaxō Jesús anā yoikī iskafani: “Mī ea yoia: ‘Mī Cristo, nā Nios nīpanakato Fakekōi,’ mī ea faa. Nā mī yoia keskaraōxō fetsafāfe arifi chanīmara faxikani. Nāskafāfe efe

yorafo ē ato imaxii. Nāskax ichanāxikani ea fanākani ekeki inimakani. Yōshi chakafāfe Nios noikaspakakī ato namapayanā ato xatemapaiiafono tosa xatetiroma. Nā ea Ifofafo xatenakafoma ea fanākani. Tokiri efapanāfā pītsikiki tsōa tararatiroma keskara ixikani. ¹⁹Akka fētsa chamisi fepoti fēpetiro yorafo pexe mēra ikimaxikī. Nāskarifiakī ē mia yoi mī yorafo eōnoa mī ato tāpimaxii ea Ifofanōfo. Akka mī ato yoiaito nikakōikanax efe yora itirofo Epa Nios fe ipaxakakī. Nāskai mī chamis keskara itiro. Nā mī ōiai fato sharakōimākī mī ato yoitiro: ‘Nā sharakōi mā atiro,’ ixō mī ato yoitiro. Nā sharakōi mī ōiai, Epa Niospari sharakōi ōi. Askatari mī ōikai fato chakamakī, mī ato yoitiro: ‘Na chaka mā atiro. Nāskara mī yoiaino, Epa Niospari nā chaka ōitiro.’”

²⁰Nāskata Jesús aōxō tāpimisfo yoini: “Tsoa yoiyamakāfe ēfi Cristoki,” ato fani.

**“Chipo ea retexikani,” Jesús ato fani
(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)**

²¹Akka anā meka fetsafaxō Jesús ato yoinima. Xafakīakōi a aōxō tāpimisfo ato yoini achiyoafomano: “É Jerusalén ano kai. Nānoxō a ato Nios kīfixomisfāfe āto xanīfofo feta a Moisés yoikī kirika kenei keskara ato tāpimamisfāferi, askatari nōko kaifāfe āto xanīfofōfāferi ea omiskōimaxikani. Ea ato retemafiafono, tres nia oxata ē anā otoxii,” ixō ato yoini. ²²Askafaino Pedro Jesús ori iyoxō yoini iskafakī: “Ifo, askayamafe. Miakai retekanima kiki,” fani.

²³Pedro askafaino Jesús texkeakekafāni. Nāskaxō iskafakī yoini: “Satanás, emakinoax katāfe. Mī ea xītipaikai a Niospa ea amapaiyai ē anōma. A Niospa shināi anori mī

shināima. Akka nā yorafāfe shināi keskara mī shināi,” fani.

²⁴Askafata Jesús aōxō tāpimisfo yoini: “Fatora fetsa ēfe inakōi ipaikī āakōi apaiyai keskara anā atiroma. Nā ē yoiai keskara nikakōitiro. Nāskakē iskatiro: ‘Ēfe Ifoxō ea retefiaifono ēkai ēfe Ifo ē potapakenakama,’ ixō shinātiro. ²⁵Akka fetsa āa shinātiro iskakī: ‘Ē Nios Ifofaito ea retetirofo. Nāskakē ē Nios Ifofaima,’ ixō shinātiro mesekī. Askara yora naax ēfe Epa ano katiroma. Akka nā ea Ifofaa, eōxō reteafono ē ifixii efe ĩpaxanō eamāi Ifofamiskē. ²⁶Akka fatora fetsa nono mai anoax kori ichapaya ikatsaxakī mā naax aya katiroma. Ea Ifofayamax koriya ifiyakatsaxakī Epa Nios ano katiroma. Nāskakē afama mīshtifoya iyopaofinixakī nā omiskōipakenakafo mēra mā kaax anā aya itiroma. Nāskakē āfe afaraforikai Nios inātiroma afe ĩpaxakī. ²⁷Akka ēfi Niospa Fakekī yorakōiri. Nāskakē sharafinakōia chaxapakefofāxii ēfe ājirifo fe nai mēranoax mai ano okī. Mēoax ē āto xanīfo finakōia ē ixii. Nāskakē nā afara shara famisfo ē ato ināsharakōixii ē atoki inimakōikī. Akka nā afara chakafamisfo afara shara ē ato ināsharakōima. Ē ato omiskōimaxii. ²⁸Ē mato yoi ē xanīfo finakōia ixii. Akka mā atirito ea Ifofaxō nayoxoma mā ōiyotiro,” ixō Jesús ato yoini.

Jesús āfe femānā fetsa keskara ini, fafekōini. Āfe rapatiri oxokōi ini
(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

17 ¹Askata seis nia mā finōano Jesús aōxō tāpimisfo tres iyonī. Pedro iyota, Santiago iyota, Santiago āfe exto Juanri iyonī. Ranāri ato nīchifaini. Nāskaxō māchi keya māmākīa ato iyoini. ²Nānoax āto ferotaifi Jesús fetsa keskara itani. Āfe femānā fafekōini xini keskara. Āfe

rapatiri oxokōi itani oa luzpa chaxa keskara. ³Nāskakē nānoa Moisés yafi Elías ōinifo Jesús fe mekaifāfe. ⁴Askaito Pedro Jesús yoini: “Ifo, sharakōi ano nō oa. Akka, ĩmī fichipaimē ē tres tapas fanō? Mia fetsafaxota, Moisés fetsafaxota, Elías fetsafaxota, ē fanō,” ixō Pedro yoini.

⁵Akka Pedro askafaino kōinī ato keyokōi maipakefofāni. Nā kōi mēranoax Nios mekaito nikanifo iskaito: “Nafi ēfe Fakeki ē fichisharapaikōi. Ē akiki inimakōi. A nikakōikāfe,” ikaito nikanifo. ⁶Nikakani Jesúsxō tāpimisfo ratekōiyanā feopakefofānifo. ⁷Askafifono Jesús ato ano kaxō ato ramāyanā ato yoini: “Finikāfe. Ratekakima,” ato fani. ⁸Nāskakē foisīnīfofākakī ano tsoa ōinīfoma, Jesús fisti nikē ōinifo.

⁹Nāskata machi keya ariax anā tisirimepakenifo mā fekani. Tisirimepakekī Jesús ato yoifeni: “A mā ōia keskara mā tsoa yoiki. Ē naax mē anā otoano mā ato yoitiroki,” ixō Jesús ato yoini.

¹⁰Nāskakē a aōxō tāpimisfāfe Jesús yōkanifo iskafakakī: “A Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfāferi iskafakī yoinifo: ‘Cristo oyoamano Elías rekē oi taexii kiki,’ ixō yoimisfo. Akka, ĩafeskakī iskara yoimē?” fanifo.

¹¹Askafāifāfe Jesús ato kemani: “Chanīma, Elías rekē oi taei nāato keyokōi itipinīsharafaiyoi āto chaka xatenōfo. ¹²Akka ē mato yoinō mā Elías ifana mākai tāpiama. Nāskakē nā apaiyai keskakakī chakafanifo. Nāskarīfakī ea omiskōimakani,” ixō Jesús ato yoini.

¹³Nāskakē aōxō tāpimisfāfe tāpinifo Juan Maotistaōnoa Jesús ato yoiaito.

Jesús feronāfāke naetapa nīafaka chaka pōtaxoni
(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴Askata Jesús a aōxō tāpimisfo fe mā māchifā ariax fotoano yorafā rasi akiki

fenifo. Akka feronãfake fistichi ratokonõ mai chachipakefofã Jesús yoini: ¹⁵“Ifo, êfe fake shinãfe. Êfe fake nõsoi omiskõimiski. Nãskakê chii naki pakeyanã faka mēra pakemiski. ¹⁶Akka mĩ inafõ ano êfe fake ã efefekẽ mĩ inafãfe êfe fake ea sharafaxomisfoma,” fani.

¹⁷Askafaito Jesús kemani: “Ooa. Mãkai ea tãpisharama. Mã afara shinãmis. Akka afetiãkai ã matoki onima. ¿Afetiãkai mã ea tãpimẽ? Niri nã fake efekãfe,” Jesús ato fani.

¹⁸Nãskakê Jesús nã feronãfake naetapa makinoa niafaka chaka potani. Nãskax sharakõi itani nã feronãfake naetapa.

¹⁹Nãskaxõ aõxõ tãpimisfãfe Jesús yõkanifo: “Akka, ¿afeskakĩri nõ niafaka yõshi chaka potatiromamẽ?” ixõ yõkanifo.

²⁰Askafaifono Jesús ato yoini: “Akka mã ea nikaima. Ë mato yoinõ, ea nikakapo. Akka mã ea pishta nikaxõ mã na machi, ‘Nonoax tsekekainax mai fetsa ari katãfe,’ mã faino na machi tsekekaitiro. Ea nikakõixõ mã mã apaiyai keskara mã atiro. ²¹Akka na keskara niafaka chaka mã foni tenekĩ Nios shinãkĩ mã Epa Nios kĩfiyanã mã potatiro,” ixõ Jesús ato yoini.

Anã Jesús ato yoini:
“Chipo ea retexikani,” ixõ
(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²²⁻²³Askata aõxõ tãpimisfo fe Galilea ano ichanãxõ ato yoini: “Ea achikaxõ ãto xanifofo ano ea iyoxikani, afãfe ea retenõfo. Akka ea retefiafono tres nia oxata ã anã otoxii,” ixõ Jesús ato yoini. Ato askafaito nikakani aõxõ tãpimisfo shinãmitsakõinifo.

Nã Nios kĩfĩti pexefã ano
yonomisfãfe ato kori yõkanifo

²⁴Askata Jesús aõxõ tãpimisfo fe Capernaúm ano nokoaino a Nios kĩfĩti

pexefã anoxõ ato kori fiamisfãfe Pedro õifokaxõ yõkanifo: “¿Mĩ Ifãfe kopifaimamẽ na Nios kĩfĩti pexefã nã ato kori fixomisfãfe?” Pedro fanifo. ²⁵“Ëje, kopifai,” Pedro ato fani.

Askata Pedro pexe mēra ikikainaito Jesús yoini iskafakĩ: “Simón, ¿afe keskara mĩ shinãimẽ? ¿Xanifãfe nã maitio anoa ãfe kaifo kori fiaimẽ, askayamakĩ yora fetsafo ato fiaraka?” ixõ Jesús Pedro yõkani.

²⁶Askafaito Pedro kemani: “Yora fetsafo fiatiro,” fani. “Ëje, chanĩma,” Jesús ini. “Akka ãfe kaifãfe kopifatiroma. ²⁷Akka nokoki õitifishkiyamanõfo ãa ano kaxõ mĩshkimãtãfe. Nã mã fafi mĩshkimãna ãfe axfa mēranoa mĩ kori exe fichikai. Nãskakê nã Nios kĩfĩti pexefã kori fixomisfo nõ ato kopifaikai,” ixõ Jesús Pedro yoini.

“Akka, ¿tsoakaimẽ sharafinakõia?” inifo
(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

18 ¹Akka nãskatari aõxõ tãpimisfo fõkaxõ Jesús yõkanifo: “Akka, nõ mia Ifofamiski, ¿fatomẽ finakõia?” ixõ yõkanifo.

²Askata Jesús fake yome kenaxõ ato nẽxpakĩa nĩchini. ³Nãskaxõ ato yoini: “Ë mato pãraima. Iskara mã shinãtiroma: ‘Ë keyokõi finõfakĩ,’ mã itiroma. Akka fake yome kakapaitiroma. Akka mã shinã fetsafaax na fake yome keskara mã itiro. Mã askayamaxõ mã Nios Ifofatiroma. ⁴Akka Nios Ifo sharakõi faax mã Nios nikakõiaifo fake yome keskarafõ, askatari, ‘Nõ tsoama,’ ixõ shinãifo nãskarafõ sharafinakõiaifo. ⁵Akka fatora fetsa ãfe aneõxõ na fake yome noikĩ nãatorĩ ea noisharakõi,” ixõ Jesús ato yoini.

Noko fẽtsa afara chakafamaino
ãfenã mesekõi itiro
(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

⁶Jesús anã yoini iskafakĩ: “Akka mã ea rama Ifofai fetsafãfe ato afara

chakafamaino òikí, nā keskarafato achixò tokirinifāya tenextifaxò fakafā noa mēra potatirofo āsanòfo fetsafo anā ato afaa chakafamayamanòfo. Nā keskara shara ikerana,” ato fani.

⁷Askafata Jesús aòxò tāpimisfo yoini iskafakí: “Mēxotaima ea chanīmara faafāfema yorafo chakafamapaimisfo. Akka fētsa fetsafo chakafamax omiskòifinakòixikani.

⁸⁻⁹“Akka mào mēkemā mato afara chakafamatiro, askayamākí mào tae mato afara chakafamatiro, askayamākí mào fēro mato chakafamatiro. Nāskaino mào chaka xatekòitakāfe anā chakafayamaxii. Oa mào mēke xateta pota keskara itaxikakí, oa mào tae xateta pota keskara itaxikakí, oa mào fero fetoshimea keskarakòifinaxikakí afaa mā chakafayamanò. Akka mā mā mēke fisti potax anā afaa chakafayamai mā Epa Nios fe isharapakenakaki. Nā keskara sharakòifinaxikakí. Nā mào mēke mā xateama keskaraxò mā aò chakafaino, nā omiskòipakenakafo mēra mā kanaka ari chiifā nokanakama mēra. Nā mātonā chaka finakòia ixii. Nāskatari mào tae fisti xatea keskara mā sharafinaxikakí mā isharapakekòitiro. Nāskax, mā askayamaino nā omiskòipakenakafo mēra mā ipanakaki ari chiifā nokanakama mēra. Nāskatari mào fēro chakafaino, mā fetoshimeax mā isharapakenakaki. Mā askayamax fero rafeyax nā omiskòipakenakafo mēra mā kaxii nā chiifā nokanakama mēra,” ato askafani.

**Oveja fenoañoa Jesús meka
fetsafaxò ato yoini
(Lc. 15.3-7)**

¹⁰Anā Jesús ato yoini iskafakí: “Nā rama ea Ifofañoa fakefo keskara shinākí iskafayamakāfe: ‘Na rama Jesús Ifofaafokai afaafoma,’ ixò yoyimakāfe.

È mato mēstekòifinaxikakí. Epa Niospa āfe ājirifāfe nā rama ea Ifofañoa ato kexesharafafāimis. Nā ājirifo Epa Nios fe imisfo. Nāskakē āfe fakefo kexesharamis. ¹¹Akka nā yorafo fenoafo è āto chaka soaxoniyoifinaxikakí è oni isharapakexanòfo.

¹²“Akka, ¿afaa mā shināimē? Feronāfake fetsa cien ovejaya itiro. Nāskakē fisti a makinoax fenoafo nā noventa y nueve anā kaimatiroma nā fenoa fenakí. ¹³È mato chanīma yoinò. Mā oveja fisti fichiay inimaifinaxikakí. Akka nā fenoamafoki inimatama nā fenoitaki mā fichiay inimaifinaxikakí. ¹⁴Nāskarifiay Epa Nios nā nai mēranoato nā rama Ifofañoa keyokòifinaxikakí ato noisharai ato òikí. Askatari tsoa pishta fenopaima āfe fakefo,” ato fani.

**Jesús chanīmara faa fētsa
mia chakafaito mī raefatiro
(Lc. 17.3)**

¹⁵Anā Jesús ato yoini iskafakí: “Akka meka fetsa è mato yoinò. Ea chanīmara famis fētsa mia chakafakē mī yoitiro iskafakí: ‘Yamā, mī ea chakafaa,’ ixò mī yoitiro. Mī askafaito mia nikaxò, ‘Èje. Ea mīa chakafa. Ea anā raefafe,’ ixò mia yoiaito mī afe rae faatanātiro. ¹⁶Nā mī askafafaito mia nikakaspaito feronāfake fisti kenafe, askayamakí rafe kenafe nā rafetari nikanòfo mia chanīmara faimākai. ¹⁷Nāskatari atori nikayamaito nā ea Ifofañoa ichanāfo anoxò ato yoife mia tāpinòfo. Nā ichanāfo anoxò mī yoiaito mia nikayamaito mī iskafakí yoitiro: ‘Na feronāfāke Epa Nios Ifofafiyax nā Nios Ifofaafoma keskara ika. Nāskatari nā ato pāraxò ato kori fiamisfo keskarakòifinaxikakí,’ ixò mī yoitiro.

¹⁸“È mato chanīma yoi. Nā mā òiai fato sharakòimākí mā ato yoitiro: ‘Nā sharakòifinaxikakí. Nāskara nò atiro,’ ixò ato yoitiro. Nāskara mā sharakòifinaxikakí òi Epa

Niospari shara òi. Askata mā òikai fato chakamakī, mā ato yoitiro: ‘Na chaka. Nāskara nō atiroma,’ ixō ato yoitiro. Nāskara mā òikī chakamakī, ‘Na chaka nō atiroma,’ ixō mā yoiaino, Epa Niospari nā chaka òitiro.

¹⁹“Askatari fetsari ē mato yoinō, ea nikakōikapo. Fatora mā rafeta nono mai anoxō mā shināsharaxō, mā Epa Nios afara yōkaiyanā mā kīfaiato ēfe Epa nai mēranoato mato afara ināsharaxii. ²⁰Akka rafe iyamakani tres yora ea shinākani eōnoax ichanākaxikani ēri ato fe ichanāxii,” ixō Jesús ato yoini.

²¹Askata Pedro akiki kaxō Jesús yōkani: “¿Ifo, oato ea noikaspakī ea chakafamis, afe tii fakī ē yoitromē ē raefaxiki? ¿Siete fakī ē yoitromē?” faito, ²²Jesús kemani: “Maa. Siete fakī mā yoitroma. Mēxotaima mā yoitiro,” fani.

**Jesús anā meka fetsafaxō ato yoini
feronāfake fētsa a afeta yonomis
raefapainima**

²³Anā Jesús ato yoini: “Nō Epa Nios Ifofaxō nō fetsafo raefatiro, Epa Niospa mato raefamis keskafakī. Nā ē mato yoiaino keskara nikakapo mā tāpinō mā rae faatanāino. A xanīfāfe ato yonomamis kenani ato yoixii afe tii mā nimiamakī. ²⁴Xanīfāfe taefakī afe rafea kenani ichapakōi nimiano. ²⁵Akka a nimia koriya inima afaa kopifatiroma ini. Nāskakē xanīfāfe iskafani: ‘Mī koriyama mī kori nokotiro ma mī ea kopifapanā. Akka ē mia xanīfo fetsa ināi mī āfe ina inō ea kori inānō. Mia ināta mī āfi ināta mī fakefo ināta mī afama mīshifto keyokōi ea ināi mī ea aō kopifanō,’ ixō xanīfāfe yoini. ²⁶Nāskakē āfe inapa ratokonō mai chachipakefōfā yoini: ‘Ifo, ea manayofe. A ē mia nimia ē mia chipo kopifaikai,’ ixō yoini.

²⁷“Askafaito nikakī xanīfāfe shinākōini. Nāskaxō yoini: ‘Rateyamafe.

A mī ea nimia ē anā shināima. Mī ea nimia ē keyokōi sofai mī anā ea niminōma. Kasharatāfe,’ ixō yoini. ²⁸⁻²⁹Nāskakē xanīfāfe pexe mēranoax kakī, āfe yama fichini, nāato ichapama pishta nimia ini. Nāskakē fichixō testopa achixō temo temosayanā yoini: ‘Mī ea nimia ea kopifarisafāfe,’ fani. Mā eneano ratokonō mai chachipafōfā yoini, ‘Ea manayofe ē mia inānō,’ fani. ³⁰Askafaito nikakaspakī karaxa mēra ikimani a mēraxō kopifanō. ³¹Nāskakē ranāri shināmitsakōikakī a òiaifo āto xanīfo yoifokani fonifo. ³²Nāskakē xanīfāfe kenaxō mā oano yoini: ‘Mī chaka finakōia. Akka ē mia askafatima mī ea nimifiano, “A ē mia nimia ē mia kopifanō ea manayofe,” mī ea faito, ³³akka mīri mī yama mī shinākerana nā ē mia noikī shināti keskafakī,’ ixō xanīfāfe yoini. ³⁴Nāskax òitifishki finakōikī xanīfāfe nā āfe ina karaxa mēra ikimani anoxo omiskōi finakōinō nā nimia kopifayanā.

³⁵“Ēfe Epa nai ari ikato matori askafaxii fetsafo mā raefayamaito mato omiskōimaki,” ixō Jesús ato yoini.

**Feronāfake āfe āfi fe enēnātirofoōnoa
Jesús ato yoini
(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)**

19 ¹Mā ato yoikī keyota Jesús aōxō tāpimisfo fe Galilea anoax kakī faka Jordán pokefainax Judea mai ano nokoni. ²Nāskakē yorafā rasichi chīfāfāinifo. Nārixō nā isinī ikaifo ato sharafapani.

³Nāskakē fariseofo akiki fēkaxō chakafakī mekamapainifo. Nāskaxō yōkanifo iskafakī: “Nōko xinīfāfe Niospa meka yoikī kenenifo keskafakī, ¿feronāfāke āfe āfi enepaikī enetromē afeskaraito?” ixō yōkanifo. ⁴Askafaifono Jesús ato kemani: “¿A Moisés kirika keneni mā òimismamē? Iskafakī keneni: ‘Niospa

keyokōi onifani. Feronāfake yafi kēro onifakī taefani. ⁵⁻⁶Mā askafaxō iskafakī yoini: “Feronāfake mā āfiyax āfe apa yafi āfe afa makinoax pakxatiro āfi fe fianāxiki. Nāskakē āfe āfi fe yora fisti keskara itirofo,”’ ixō Niospa yoinino Moisés keneni. Nāskakē anā yora rafema, yora fisti keskara ikani āfe āfi fe. Nāskakē feronāfake āfe āfi enetiroma Niospamāi ato fianāmano,” ixō Jesús ato yoini.

⁷Ato askafaino yōkanifo: “Akka, ¿afeskalī Moisés yoinimē iskafakī? ‘Feronāfake āfe āfi eneyoxoma kirika kenexō yoitiro iskafakī: “Ē anā mia fipaima. Ē mia enei,”’ ixō yoitiro Moisés fani,” fariseofāfe Jesús fanifo.

⁸Askafafono Jesús ato yoini: “Akka māri mātō xinifo keskara mā Niospa meka nikakaspmis. Akka Moisés yoini nō kēro enetiro. Akka Niospa taefakī anori shinānima. ⁹Ē mato yoinō. Akka fētsa āfe āfi enetiroma fetsa fe chotanāyamafiano. Akka fētsa āfe āfi enexō kēro fetsa fia askara sharama, chakafai. Askatari a kēro fenē enea fētsa fia askarari sharama, chakafai,” ixō Jesús ato yoini.

¹⁰Askara nikakakī Jesús a aōxō tāpimisfāfe yoinifo: “Akka nā mī noko yoiyai keskara nikakanax, fianāfoma askara shara itirofo,” ikaxō yoinifo.

¹¹Askafafono Jesús ato kemani: “Na ē yoiyai keskara atirifāfe nikasharatirofoma. Akka nā Niospa ato shināmanai titos shinākanax nāfo shara itirofo fianākanamax. ¹²Akka yōshikōi káiāx mā yosiax āfiyatiroma. Akka fetsafori ato oxkofixotirofo āfiyanōfoma. Akka fetsafāferi Epa Nios fisti nikakōipaikakī, nā fisti nikakōitirofo. Nāskakē afo āfiyapakenakafoma,” ixō Jesús ato yoini.

Jesús fakefo chishtoxō ato māmāyanā

Epa Nios kīfixopakeni

(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

¹³Ato askafaino yorafāfe āto fakefo Jesúski efenifo ato māmāpakeyanā ato

Nios kīfixonō. Akka a Jesúsxō tāpimisfāfe ato iskafanifo: “Mātō fakefo efexō nōko Ifo fekaxtefayamakāfe,” ato fanifo.

¹⁴Ato askafafono Jesús ato yoini: “Ato enekāfe nā fakefo ekeki fenōfo. Ato nētefayamakāfe. Ēfe Epa Nios xanīfo ika ari na fakefo keskarakōifoki,” ixō ato yoini. ¹⁵Nāskaxō fakefo māmāpaketa Jesús nānoax kani.

**Feronāfake naetapa kori ichapayax
Jesús fe mekani**

(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

¹⁶Feronāfake naetapa fistichi Jesús oikaxō yōkani: “Maestro, mī sharaki, ea yoife afaa shara ē afeska fatiromakī Nios xanīfo fe ipaxaki,” ixō yōkaito, ¹⁷Jesús kemani: “¿Afeskalī sharara mī ea faimē? Akka Nios fisti sharafinakōia. Nios xanīfo fe mī ipaxapaikī a Moisés yoini keskara mī nikasharakōitiro,” faito, ¹⁸“¿Fatomē ē nikanō?” faito, Jesús yoini iskafakī: “Nā Moisés yoini keskarakōi mī nikakōitiro. Iskafakī yoini: ‘Ato reteyamakāfe. Askatari mātō āfima chotayamakāfe. Askatari atoki yometsoyamakāfe. Askatari chanī yoiyamakāfe. Askatari kaxpa ato parayamakāfe. ¹⁹Askatari mātō epa yafi mātō efa nikasharakōikāfe, ato sharafakāfe. Askatari a mā chaima nikari noisharakōikāfe a mā mā noimeai keskafakī,” ixō Jesús yoini.

²⁰Askafaito a kori ichapayato kemakī iskafani: “Nā mīa yoiyai keskara mē nikakōimis. Akka, ¿afaa fetsari ē nikamamē?” faito, ²¹Jesús kemani: “Mī isharakōipaikī, mī afama mishtifo ato minitāfe. Kori fixō nā afaamaisfo ato ināketsatāfe. Nāskakē nai mēranoax afama mishtifoya mī ixikai. Mā mī kori ato ināketsata anā oxō ea Ifofasharafe,” ixō Jesús yoini.

²²Askafaito nikai nā feronāfake shināchakakōi tooxinima kori

ichapayamāiyaxō ato inākaspai. Nāskax Jesús makinoax kani.

²³Nāskaxō Jesús aōxō tāpimisfo yoini: “Ē mato pāraima, fekaxkōi yora kori ichapayato Epa Nios Ifofapaia. ²⁴Akka anā ē mato yoinō meka fetsafaxō. Camello akoja kini mēra ikipaiifi ikitiroma, fekaxkōi, efapamāiax. Nāskarari yora kori ichapayato Nios Ifofapai, fekaxkōi āfe afama mīstifomāi potakaspakī,” ixō Jesús ato yoini.

²⁵Ato askafaito nikakakī a aōxō tāpimisfāfe tāpipayainifo. “iKee! ¿Afeskax nō Nios fe ipaxatiromē?” ikanax yoinānifo.

²⁶Askafāfe oikī Jesús ato yoini: “Yorafokai āa ifimetirofoma. Nios fistichi yorafo ifitiro. Niospa afama mīstiffo fatiro, yorafāfe atiroma keskara,” ixō ato yoini.

²⁷Ato askafaito nikakī Pedro yoini: “Ifo, nō mefe okī nōko afama mīstiffo nō oiferani nō mefe oni. Akka, ¿afaa nō fiimē?” fani.

²⁸Askafaito Jesús ato kemani: “Ē mato pāraima. Keyokōi ē ato ikināno sharafinakōia ea oixikani, ēfe Epa Nios keskara sharakōi ē ikaito. Akka māmāi ea Ifofasharakatsaxakī nai mēranoax mā ēfe xanīfofo ixii. Mā nōko kaifo israelifāfe āto xanīfiro mā ixii. Nā doce nofe yorafo israelifo mā ato ikipakenakakī. ²⁹Akka yora fētsa eōxō ēfe meka sharaōnoa ato yoikakī āfe pexe oīfaini, askatari āfe onefetsafori oīfaini, āfe poifori oīfaini, āfe apari oīfaini, āfe afari oīfaini, āfe āfiri oīfaini, āfe fakefiri oīfaini, āfe tareri oīfaini, akka nāato afama mīstiffo fixii. Nāskatari mā naax Nios fe ipanaka.

³⁰Akka iskaratīa yora ichapafāfe ato finōpaikani, nō finakōiara ikaxō, akka chipo fenotiromo. Akka a ato finōpaiyamaifo iskaratīa Niospa ato finakōia imaino Nios fe ipanakafo,” ixō ato yoini.

A yonomisfokiri yoikī meka fetsafaxō Jesús ato yoini

20 ¹Anā Jesús ato yoini: “Afe keskaramākī Epa Niospa keyokōi ato ikinā mā Ifosharafaino, ē

anā meka fetsafaxō ē mato yoinō. Ea nikasharakāfe. Nā tare ifo mā fakishparikōi kani yorafo fenaikai āfe tare ano yonoxonōfo. ²Ato fichixō ato yoini iskafakī: “Ē mato pena fisti yonomapai. Akka nā ē ato kopifamis tii mā pena fisti yonoano ē mato kopifai, ¿nāskara sharamē?” ato faito, ‘Ēje, shara,’ fanifo. Nāskaxō āfe tare ari ato nīchini. ³Askata rama xini keyaino tare ifo anā kakī oia plaza anoxō ranārīto manaifono yonopaikakī tsōa ato yonomayamaino. ⁴Askafono tare ifāfe ato yoini: ‘Māri ēfe tare ano yonopaimē nā ē ato kopifamis keskafakī ē mato kopifanō?’ ato faito nikakata atiri fonifo yonoi fokani. ⁵Askata tare ifo anā xini keya kaxō oia ranārīto mananifo yonopaikakī. Nāskakē afori nīchini āfe tare ano. Askata mā xini kaino anā kaxō oia ranārītori manaifono. Nāfori nīchini yonotanōfo. ⁶Askatari yātapishtakōi plaza ano anā kaxō oia nānoa ranārī ato fichitoshini yonopaiyafāfe. Nāskaxō ato yōkani: ‘¿Afaa nonoxō mā afeskafaimē yonokima?’ ato faito kemanifo, ⁷“Tsōa noko yonomayamaino nō iki,’ fanifo. Askafafono ato yoini: ‘Māri ēfe tare ano yonotakāfe,’ ato fani.

⁸“Nāskata mā fakishano nā tare ifāfe afe xanīfo yoini iskafakī: ‘Ea yonoxonaifo ato kenafe ato kopifanō. Nā rama ikiafo ato kopifakī taefafe. Askata nā iki taeafō chipo ato kopifaxiki,’ fani. ⁹Akka yātapishtakōi ikikaxō yonoafo nāfo ato kopifani nā pena fisti yonoafo kopifamis keskafakī. ¹⁰Akka nā yonoi iki taeafāfe shinānifo: ‘Nō kori ichapa fira,’ ikaxō, askafikaxō nā fetsafāfe fiaitiri finifo. ¹¹Nāskakē mā ato kopifaino, nā tare ifo mekafakakī yōachēpenifo. ¹²Iskafakī yoinifo: ‘Akka nā rama fēkaxō yonoafo mā ato kopifaa nā mā noko kopifaa keskafakī. Akka nō xini pae meeyanā nō yonoa nīskayanā nā pena tii,’

fanifo. ¹³Akka nã tare ifãfe fisti kemañi: ‘Efe yorashta, ã mia chakafakĩ mekafaama. Akka mẽ mia kopifaa nã mĩ pena fisti yonoa. Nã pena fisti ã ato kopifamis tii ã mato kopifai ã mato faaki. Nã sharaki mã ea faaki,’ fani. ¹⁴‘Akka ã mia kopifano, nakĩa mĩ kori. Katãfe mĩ pexe ano. Akka nã rama ikikaxõ yonoafo nã ã mia inãĩ keskafakĩ atori ã inãĩ. ¹⁵Nã ã inãpaiyai keska fakĩ ã ato inãtiro, ãfe korimãiyakẽ. Akka, ¿afeska mĩ ekeki õitifshikimẽ ã fetsafo inãsharaino?’ ixõ yoini. ¹⁶Nãskarifikĩ Epa Niospa nã taefakĩ chanĩmara faafo ato inãĩ keskafakĩ nã rama chanĩmara faifo nãfori ato inãsharaxii. Akka Epa Niospa yora ichapa kena a ika ano fonõfo. Nãskakẽ Epa Niospa ato kenafiaito tsõa nikayamaito nã ifofaafos ato ifixii,” ixõ Jesús ato yoini.

Anã Jesús ato yoini: “Mã chaima ea retekanira,” ixõ
(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

¹⁷Askata Jesús Jerusalén ari fãĩ kakĩ a aõõõ tãpimisfo kenaxõ ato yoini iskafakĩ: ¹⁸“Ea nikakãfe. Mã mã õikai iskaratĩa Jerusalén ano nõ mãpei kaikai. Nãnoxõ ea achikaxõ ea ato inãkani, a Nios ato kifixomisfãfe ãto xanĩfofo, askatari a Moisés yoikĩ kirika kenenĩ keskara ato tãpimamisfo anori ea iyoxikani. Nãnoxõ, ‘Mã mĩ naikai,’ ixõ ea yoixikani kiki. ¹⁹Nãskakaxõ yora fetsafo nõko kaifoma ea inãkani ea kamaketsayanã ea koshaketsakani. Nãskakaxõ ifi cruz ikaki ea mastakani. Akka ea askafafono tres nia oxata ã anã otoxii Epa Niospa ea otoaano,” ixõ ato yoini.

Ãfa ãfe fake rafe Jesús yoixoni
(Mr. 10.35-45)

²⁰Zebedeo fake rafe Juan fe Santiago ini. Nã rafe ãto afa fe Jesús ano fonifo. Mã Jesúsiki nokoxõ nã kãromã ratokonõ mai chachipakefofãni Jesús afara shara

yõkapaikĩ. ²¹Askafaito Jesús yõkani: “¿Afaa mĩ fichipaimẽ ã mia axonõ?” faito, nã kãromã yoini: “Ifo, nã mĩ xanĩfo finakõia ikaitĩa ãfe fake raferi mefe xanĩfo inõfo ato xanĩfo imafe. Nã xanĩfãfe tsaoti ano mĩ tsaoano ãfe fake rafe takairafe mefe ketaxamei tsaonõfo,” fani.

²²Askafaito Jesús nã kãromã fake rafe yoini: “Mã tãpiama a mã ea yõkai keskara. ¿A ã omiskõixiai keskara mãri omiskõitromẽ?” Jesús ato faito kemañifo: “Ëje, nõri tenetiro,” fanifo.

²³Askafaiãfe Jesús ato yoini: “Chanĩma, mãri mã omiskõixii. Akka ãkai tsoa yoitiro, ‘Efe ketaxamei tsaofe efe rafexii’ ixõ. Akka ãfe Epa Nios fistichi yoitiro. Nã Niospa ato katoafos nãfo afe ketaxamei tsaotirofo efe rafexikakĩ,” ixõ ato yoini.

²⁴Nãskakẽ a aõõõ tãpimis rafeta askafakĩ yõkaifãfe a aõõõ tãpimisfo fetsafãferi nikakakĩ, “¿Afeska oa iskai rafe mekakanimẽ?” ikaxõ a rafe meepainifo. ²⁵Askaifono Jesús ato kenaxõ ato yoini: “Mã mã tãpia yora fetsafãfe ãto xanĩfofo afe keskarafofãkĩ. Nã xanĩfãfe mitsisipakõixõ ato yonomamis. A xanĩfo fe rafeafãferi ato yoimisfo iskafakakĩ: ‘Nõri mãto xanĩfo. Nõ mato yoiaito mã noko afara axorisafatiro,’ ixõ fãsikõĩ ato yoimisfo. ²⁶Akka mã ranã askayamakãfe.

Askatamaroko fatora fetsa mã xanĩfo ipai ato yonoxomis keskara mã itiro. ²⁷Askatari fatora fetsari xanĩfo ipaikĩ iskafakĩ shinãtiro: ‘Ëkai afaama. Nãskakẽ ã fetsafo axosharapai. Nã apaiyai fo keskara ã ato axosharai,’ ixõ shinãtiro. ²⁸Akka ãri anori shinãima, ãfe Epa Nios ariax ã nãmã fotoni feronãfakekõĩ ixiki, ã Niospa Fakefekẽ ea afara axonõfo ã onima. Askatamaroko fetsafo ã ato afara sharafaxoxiki ã oni. Ë atoõnoax naxiki ã

oni Satanás chaka áto ifo inōma,” ixō Jesús ato yoini.

Jesús yora fēxo rafekōi sharafani

(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

²⁹Askata Jericó anoax Jesús aōxō tāpimisfo fe kaino yorafā rasichi chífafainifo. ³⁰Akka fai kesemē fēxokōi rafe tsaonifo. Nānoxō Jesús fāi kaito nikakaxō nā rafeta kenanifo iskafakakī: “Ifo, David fenapa, noko shināfe,” fāsikōi fanifo.

³¹Askafaifono nā yorafā rasichi ato iskafanifo: “Nōko Ifo fekaxtefayamakāfe,” ato faifono, akka nā fēxokōi rafe fāsikōi kenanifo: “Ifo, David fenapa, inoko shināfe!” fanifo.

³²Askafaifono Jesús nēteakekafani. Ato kenaxō ato yōkani nā fēxokōi rafe: “¿Afaa mā fichipaimē ē mato axonō?” ixō ato yōkani.

³³Ato askafaito kemanifo: “Ifo, nō fēro ōisharapaikōi,” fanifo. ³⁴Jesús ato shināki áto fero mēeni. Áto fero mēeaino nā fēxokōi rafeta áto fēro ōirisafatanifo. Nāskakaxō Jesús chífafainifo.

Jesús nokoni Jerusalén ano

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

21 ¹Nāskata mā Jerusalén chaima fokanax pexe rasi Betfagé ano nokonifo machi Olivos ano. Nānoxō Jesús a aōxō tāpimis rafe nīchini, ²ato iskafayanā: “Mēstekōi fotakāfe oa ono pexe rasi ano. Nānoa burro nexekē mā fichi kaikai áfe fake fe nexekē. Nāskakē tēpexō ea efexotakāfe. ³Anoxō yora fētsa mato yōkaito: ‘¿Afeskakī mā burro tēpeyoamē?’ mato faito, yoikī iskafakāfe: ‘Nōko Ifāfe fichipaiyaito nō ifixoniyoa. Akka samama nō mia nīchixoniyoi kai,’ fakāki,” a aōxō tāpimis rafe fani.

⁴Nā Niospa meka yoimisto kirikaki kenekī yoini keskakōini Jesús. ⁵Iskafakī keneni:

Pexe rasi Sión anoafao ato yoikāfe iskafakī: “Ōikapo. Māto xanifokōi mā matoki oi kiki. Xanifofiax afama keskara oi kiki. Burro fake kamaki tsaao na feronāfakakai kakapaimisma,”

ixō Niospa meka yoimisto kirika keneni.

⁶Nā Jesúsxō tāpimisfāfe mā fōkaxō nā ato yoa keskara fanifo. ⁷Nāskata burro fake yafi áfe afa iyonifo. Nāskaxō burro kate kamakī áto sama fanifo. Nāskakē Jesús a kamaki tsaoinākakāfani. ⁸Yora ichapakōi inifo. Nāfāfe áto rapatifo kakafa fonifo fai nēxpakā. Ranāritori epe pei xatekaxō kakafanifo. ⁹Akka nā rekē foaifo fe a acho foaifo fāsikōi mekafonifo. Tai tai fokani. “¡Aicho! iNōko xanifo David áfe fena nokoki oi kiki! iSharafinakōia nokoki oi kiki Niospa nīchiano nai mēraxō! iNōko Ifo Nios sharafinakōia!” ikanax tai taifonifo.

¹⁰Nāskata Jesús Jerusalén ano kaito ōikani yorafo ratei fetsenifo ōiakefaikani. “¿Tsoamē na?” ikanax āa ranā yōināi fetsenifo. ¹¹Askaifāfe nā Jesús fe foafāfe ato kemanifo: “Nafi Jesúski Niospa meka ato yoimis. Nazarete ano Galilea mai ano imis,” ixō ato yoinifo.

Jesús a Nios kífiti pexefā mēraxō a ato ināifo ato potani

(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹²Mā fotoax Nios kífiti pexefā mēra Jesús ikitoshini. Ikikaixō ōia a mēraxō yorafāfe áto afama mīstiffo ato miniketsakani inifo kori fikani. Askafaifāfe ōikī Jesús ato pōtaketsani a ato afama mīstiffo miniaifo, a ato fīaifori potani. A kori fīanōnāifo anoari áto mīsa pōtakī ato nāpakaketsani. Askatari a ato rifi miniaifori áto tsaotifori ato pōtaketsani. ¹³Askafata ato yoini iskafakī: “Niospa shināmanaino

Isaías Niospa meka keneni iskafakī: ‘Mā ēfe pexefā mēraxō mā ea kīfitiro,’ ixō keneni. Akka nā yometsofāfe pexe keskara mā famis,” ixō Jesús ato yoini.

¹⁴Ato askafaino a Nios kīfiti pexefā ano fēxofo, chatofa Jesúski fenifo. Nāskakē anoxō Jesús ato sharafani.

¹⁵Jesús askarafo ato sharafaino ōikani. Akka nā Nios ato kīfixomisfāfe āto xanīfofo feta a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfāfe ōinifo afama mīstiffo Jesús akaito. Askatari fakefo Nios kīfiti pexefā mēranoaxri tai tai ikaiifāfe nikanifo iskaifāfe, “iAicho! iNā Jesús David āfe fena sharafinakōia!” ikaiifāfe nikakani ōitifishkinifo.

¹⁶Nāskakakī Jesús yoinifo iskafakakī: “¿Oaiskai mī nikaimē yoiaifo keskara faifāfe?” Jesús ato kemani: “Ēje, mē nikai,” ato fani. “Akka a kirika keneano, ¿mā ōimismamē? Iskafakī kenenifo, Niospa ato shināmanaino:

Fake yomefāfe mia fanākani, mī ato fanāimaino, ixō kenenifo,” Jesús ato fani.

¹⁷Askafakī ato yoita ato makinoax kani pexe rasi ano Betania ano. Nāno oxafistishini.

**“Fana higuera, mī anā
fimiyanakama,” Jesús fani
(Mr. 11.12-14, 20-26)**

¹⁸Mā penano Jerusalén ano anā okī Jesús meea fonāikōini. ¹⁹Mā anā kakī Jesús ōini a fana higuera fai kesemē nikē. Nāskakē akiki kaxō āfe fimi fenani pipaikī. Akka fimiya inima, āfe pei fisti ini. Nāskakē yoikī iskafani: “Anā mī fimiyanakamaki,” faino koshikōi nā higuera xanarisatani.

²⁰Askaito ōikakī aōxō tāpimisfāfe yōkanifo: “Kee, ¿afeskai na ifi xanarisatanimē?” ikaxō, ²¹yōkaifono Jesús ato kemani: “Ē mato pāraima mā ea nikakōixō māri atiro na ē ifi higuera

xanafaa keskafakī. Nāskarifikakī na machiri mā yoitiro iskafakī: ‘Nonoax tsekekainax fakafā mēra paketāfe,’ mā faino fakafā mēra paketiro. ²²Mā Epa Nios chanīmara fakōixō mā afara kīfaiato mato inātiro,” ixō ato Jesús yoini.

**“¿Tsōa mia nīchinimē mī xanīfo inō?” ixō
Jesús yōkanifo anoxō achipaikakī
(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)**

²³Ato askafata Nios kīfiti pexefā mēra ikikaini. Nā Nios kīfiti pexefā mēraxō ato tāpimanaino, nā ato Nios kīfixomisfāfe āto xanīfofo fe judeo anifofo fonifo. Akiki fōkaxō yōkanifo iskafakakī: “¿Tsōa mia nīchinimē? ¿Tsōa mia yoiamē mī iskafanō?” ixō yōkanifo.

²⁴⁻²⁵Askafaifono Jesús ato kemani: “Ēri mato yōkanō. Ea yoikapo ē nikanō. ¿Tsōa Juan nīchinimē ato maotisafakī ato faka mēra ikimapakenō? Niospa nīchiyamakī yorafāfe nīchiniforaka. Akka mā ea kemaito, ēri mato yoikai tsōaōxō ē iskafaimākai.”

Ato askafaino, āa ranā mēenāpai fetsayanā. Shinānifo iskakakī: “Niospa Juan nīchini nō faito noko yoikī iskafatiro: ‘¿Akka afeskakī mā Juan nikamismamē?’ noko fatiroki,” ikanax yoinānifo. ²⁶“Akka nō iskafatiroma: ‘Yorafāfe Juan nīchinifo,’ nō fatiroma. Nō yorafoki mesei keyokōichi shinākani Niospa shināmanaino Juan ato yoipaoni,” ikanax xanīfofo yoinānifo.

²⁷Nāskakaxō Jesús yoinifo iskafakakī: “Nō tāpiama,” faifono Jesúsri ato kemani iskafakī: “Ēri mato yoima tsōa ea nīchinimākī ē iskafanō,” Jesús ato fani.

**Meka fetsafaxō feronāfake
rafeōnoa Jesús ato yoini**

²⁸Jesús ato yoini: “Meka fetsafaxō ē mato yoinō. Feronāfake fisti fake

naetapa rafeya ini. Nāskaxō āfe fake iyoa yoini: ‘Ēfe tare ano kaxō ea yonoxotāfe,’ fani. ²⁹Askafaito āfe fāke kemani: ‘Ē kapaima,’ fani. Askafiax mā shināx kani.

³⁰“Askata āfe fake chipokori yoini iskafakī: ‘Mīri kaxō ēfe tare ano ea yonoxotāfe,’ fani. Askafaito nāato kemani iskafakī: ‘Ia, epa. Ē yonotanōkī,’ fafiax kanima. ³¹Akka, ĉfatoto a āfe āpa fichipaiyai keskafakī axonimē?” ato faito, “Iyoato axoni,” fanifo. Nāskaxō Jesús ato yoini: “Ē mato pāraima. Nā xanīfo kori fixomisfo fe, nā kēro chotaferomafo āto chaka xatekanax mā Epa Nios Ifofakōikani. Akka mā afaa afeskafaxoma mā Epa Nios Ifofaama. ³²Akka Juan ato maotisafamis oni ato tāpimaxiki afeskax mā itromāki, Niospa fichipai keskara. Akka mā kai Juan nikamisma. Akka nā xanīfo kori fixomisfo feta nā kēro chotaferomafāfe nikakōinifo. Akka māto chaka mā xateama mā afara fetsafo shināmīs,” ixō Jesús ato yoini.

Meka fetsafaxō Jesús ato yoini a ato yonoxomis chakafoñoa
(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

³³Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Ea nikakapo ē mato meka fetsafaxō yoinō. Tare ifāfe āfe tare ano uva fanani. Fanaxō akiki keneakeni. Nāskaxō mai pōkini a mēraxō uva tsinīxiki. Askatari pexe keya fani anoxō kexexiki tsōa mēeyamanō. Mā askafakī fetsaxō ato ināni nā uva tare kexenōfo. Nāskata mai fetsa ari kani. ³⁴Akka nā fimimistia mā āfe fanafo pachiaino, a yonoxomisfo nīchini a kexexonafo ato yōkaxō nā āfenā tiiri fixotanōfo. ³⁵Akka nā tare kexexonafāfe a xanīfo yonoxomis achikaxō fisti seteketsanifo. Askatari fetsari retenifo. Askatari fetsari tokirinī tsakaketsanifo. ³⁶Nāskakē tare ifāfe anā

āfe inafō ichapakōi nīchini. Mā foafono nā tare kexemisfāfe ato askari fanifo.

³⁷“Mā ato askafapaxō āfe fakekōi nīchini aōnoa shināchakatama, ‘Ēfe fake nikatirofokī,’ ixō. ³⁸Akka mā āfe fake kaito fichikanax nā tare kexemisfo aa ranā yoinānifo: ‘Nato āfe apa naano na fanafo fixii kiki. A nari retekape na āfe fanafo nōkonā inō,’ inifo. ³⁹Nāskakata achinifo. Mā achikaxō tare pasotai iyokaxō retenifo. ⁴⁰Akka, ĉmā tare ifo oxō a tare kexemisfo ato afeskafatiromē?” ixō Jesús ato yōkani.

⁴¹Ato askafaito kemanifo: “Ato retetiro ato noitama yora chakafokē. Nāskaxō tare ifāfe yora fetsafo āfe tare inātiro, nāfāfe inānōfo nā āfenā tiiri mā āfe fana fimifo pachiano,” ixō yoinifo.

⁴²Nāskata Jesús ato yoini meka fetsafaxō: “ĉNa kirika kenea anoa mā anemismamē? Iskafakī kenenifo:

Tokiri pexe fapaikakī nā pexe famisfāfe na tokiri chakara ixō potafiafono, fetsafāfe fichikaxō na tokiri sharakōi ikaxō akiki pexe fatirofo. Nāskarifiakī xanīfofōfāfe, ‘Nakai afama,’ ikaxō Niospa Fake ōikaspamisfo. Askafafiaifono Niospa āfe Fake katonī nōko Ifo inō. Nāskakē nō akiki inimakōi, ixō kirika ano kenenifo,” Jesús ato fani.

⁴³“Nāskakē ē mato yoi, taeyoi Nios fe rafexō āfe meka mā ato yoiyomis. Askafixō mā ea nikakaspai. Nāskakē Epa Niospa fetsafo yoi āfe meka ato tāpimanōfo afeska faxō Nios Ifo sharakōifatiromakī. ⁴⁴Akka tokiriki fetsa pakeki aō xao teketiro. Akka tokiri yoraki pakekī yamakōi fatatiro. Nāskarifiakī ē Niospa Fakekōixō a ea nikakaspaifono ē ato omiskōimaxii,” ixō Jesús ato yoini.

⁴⁵Akka nā Nios ato kīfixomisfo āto xanīfofo feta fariseofāfe nikanifo Jesús meka fetsafaxō ato yoiato. Nāskakaxō

tāpinifo Jesús atoōnoa yoiaito.

⁴⁶Nāskakaxō achipainifo. Akka achipaifikani mesenifo yorafāfemāi chanīmara faifono Jesús Niospa meka ato yoimiskē. Nāskakē achinifoma achipaifikakī.

**Meka fetsafaxō Jesús ato yoini a
feronāfake āfiyaino inimayanā
piaifoōnoa yoikī**
(Lc. 14.15-24)

22 ¹Anā Jesús meka fetsafaxō ato yoini iskafakī: ²“A Epa Nios xanīfo ika ano iskaraki ē mato yoinō. Nikakāfe. Nā xanīfāfe āfe fake āfi fiaino fista axoxiki. ³Akka xanīfāfe a yonoxomisfo nīchini ato yoitanōfo fenōfo. Akka mā fōkaxō ato yoiāifono fekaspanifo. ⁴Nāskaxō anā a yonoxomis fetsafo nīchini ato iskafayanā: ‘Ato yoikī iskafatakāfe: “Mā xanīfāfe āfe fāke āfiyaino mā itipinīsharakōi faa pixiki. Āfe fakka efapa mā ato retemana. Askatari fakka fake xoakōiari ato retemana. Mā keyokōi itipinīsharafakī, kookāfe pixikakī,” ’ ato fani. ⁵Akka ato askafaifono ato fe fekaspanifo. Fetsa āfe tare ari kani. Fetsari kani āfe afama mīshti minikai. ⁶Atirifāfe nā xanīfāfe inafō ato achikaxō ato seteketsayanā ato retenifo. ⁷Nāskakē xanīfo ōitifishkifinakōini. Nāskaxō āfe sorarofō nīchini a retemitsamisfo ato reteyanā āto pexefori ato kōakī mītōkakōitanōfo. ⁸Nāskaxō xanīfāfe a yonoxomis fetsafo yoini ato iskafakī: ‘Mē itipinīshara faa ēfe fāke āfiyaino pixiki. Akka nā chakafo ē ato kenamanafō fekaspakōiafokī. ⁹Akka māri fotakāfe nā pexe rasi ano. Nāria ato fichixō nā mā ōiaifo ato yoikāfe fenōfo pii fenōfo, ēfe fāke āfiyaino,’ ixō ato yoini. ¹⁰Nāskakē a yonoxomisfo fai fetsa fonifo. Mā fōkaxō yora ichapafo fichikaxō ato efenifo. Yora sharafo efeta yora

chakafori efenifo. Nāskakē xanīfāfe āfe fāke āfiyaino yorafo pexe fospikōinifo.

¹¹“Nāskakē xanīfo pexe mēra ikikaini yorafo feaito itipinīsharafaxō ato rapati sharakōi ato ināketsani safenōfo āfe fāke fista akaino. Xanīfo ikikaini ato ōikai mā sharakōi safeketsafomakī. Akka fistichi rapati shara safea inima, chapokōi safea fichini. ¹²Akka a rapati shara safeama fichixō yoini: ‘Āfeskakī mī rapati sharakōi safeax mī oamamē ēfe fāke āfiyafaiaino?’ Askafaino nā feronāfake tooxinima. ¹³Nāskaxō xanīfāfe a yonoxomisfo yoini: ‘Na feronāfake otekere ata metexkeraxō fakishifā mēra potakāfe, anoax omiskōipakexanō eaiyanā,’ ixō ato yoini. ¹⁴Nāskarifiāi Epa Niospa yora ichapa kenai a ika ano fenōfo nā āfe Fake Ifofaifo tii afe ipanakafo,” ixō Jesús ato yoini.

**“ĀXanīfo nō kori inātiromē noko
yōkaito?” ixō Jesús yōkanifo**
(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵Nāskata mā Jesús ato yoiaito nikakata mā fōkanax fariseofo yoinānifo: “Āfeskaxō nō Jesús afara chaka yoimatiromē? Afara chaka noko yoiaito nō yōaxiki,” ikanax yoinānifo. ¹⁶Nāskafakata āto inafō nīchinifo, Herodes āfe inafōya iskafakī yoitanōfo: “Maestro, mā nō tāpia mī chanīmākōi yoimis. Nā Epa Niospa noko shināmapaiyai keskarakōi mī noko yoimis yorafāfe mīōnoa afara chaka yoifiaifono. Afara mī yoipai mī ranomisma. Keyokōi nāskarafos mī ato yoimis. ¹⁷Nāskakē noko tāpimasharafe. Akka chanīmamakī noko yoife na romanō xanīfo nō kopifatiromakī askayamakī nō kopifatiroma rakikā,” fanifo. Jesús chakafamapaikakī askafanifo.

¹⁸Askafaifāfe ōikī Jesús tāpini feparapaiyāifāfe. Ato yoini: “Feparamisfāfe, āfara chaka mā ea

yoimapaime eñoa afara chaka yoipaikī? ¹⁹Akka mato kori exe ea ispakāfe a aō mā xanīfo kopifamis,” ato fani. Ato askafaito kori exe fisti fōxonifo. ²⁰Nāskaxō Jesús ato yōkani: “¿Tsōa femānā na keskaramē? ¿Tsōa aneri na kori exe ano keneamē?” ixō ato yōkaito, ²¹kemanifo iskafakakī: “Nōko xanīfo César keskara,” fanifo. Nāskakē Jesús ato yoini: “Akka na kori exe Césarnākē César inākāfe, akka Niosnākē Niosri inākāfe,” ixō Jesús ato yoini.

²²Ato askafaito nikakani, ratekōiyanā. “Kee. Āfe mekakai tsōa finōtiroma,” ikanax a makinoax fonifo ōifaikani.

**“¿Yora naax anā otoax afeskatiromē?”
ixō Jesús yōkanifo**

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³Nāskatari afia pena fisti saduceofo fenifo Jesús ōifekani. Nā saduceofāfe yoimisfo iskafakakī: “Yora naaxkai anā afeskax ototiroma,” ixō shināmisfo. Nāskakaxō Jesús yōkai fevani fenifo iskafakakī: ²⁴“Maestro, Moisés yoini iskafakī: ‘Feronāfake naano āfe āfi feta fake akamax, one fētsa nā kēro fitiro, āfe āfi inō. Mā fixō afeta fake atiro āfe ōchi fake inō,’ ixō Moisés noko yoikī keneni.

²⁵Akka nō mia yoikī taefanō. Noko nikafe chipo noko yoixiki. Akka nā nane tii siete inifo, feronāfake. Āto ochi iyoa āfiyai taeni. Mā āfiyax afeta fake akamax nani. Mā āfe ochi naano chipokoto fini. ²⁶Nāskarifiyai nā chipokori nani afeta fake akamax. Nāskatari chipoko fētsari fini, nāri nani afeta fake akamax. Nāskakanax akikinoax nai keyonifo afeta fake akanamax. ²⁷Nāskata mā nai keyoafono nā kērori chipo nani. ²⁸Akka, ¿a yorafo mā otokaxō nai mēraxō, fatoto nā kēro fixiimē, nā fistimāi fipakaxō?” ixō yōkanifo.

²⁹Askafaifono Jesús ato kemani: “Mākai afaa tāpiama. Nā kirika ano Niospa meka yoikī kenenifokai mā

tāpiama. Nāskaxori Niospa akai keskara āfe sharaōxō ari mā tāpiama. Na mā ea fanīrira yoiai,” ato fani. ³⁰“Akka yorafo nakanax anā otokanax anā āfiyatirofoma. Kērofori anā fenyatirofoma. Nāskakanax ājirifo keskara itirofo nai mēranoax. ³¹Akka, ¿a yorafo naax otokiaifo Niospa yoini keskara, a kirika keneano mā ōimismamē? ³²Iskafakī Niospa yoini: ‘Ēfi mī xinifāfe āto Nioskōiki, Abraham ikaino Isaaca ikaino Jacobo ikaino,’ ixō Niospa yoini. Akka yorafo mā nafiafono naafoma keskara Epa Niospa ato ōimis. Niospa yoini iskafakī: ‘Ēkīa āto Nioskōi,’ ixō Niospa yoini.” Nāskara Jesús keyokōi ato yoini.

³³Saduceofāfe nikanifo Jesús ato askafaito, “¡Aira! ¡Nikakapo! Jesús sharakōi yo,” ikanax yoinānifo.

**“Akka, ¿fato meka sharafinakōiamē,
nā Niospa shināmanaino Moisés ato
yoiniraka?” ikaxō fariseofāfe
Jesús yōkanifo
(Mr. 12.28-34)**

³⁴Nāskakē saduceofo Jesús ato meka xatemanaito nikakaxō fariseofo ichanākanax Jesús ano fenifo. ³⁵Akka feronāfake fisti a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamis ini. Nāto Jesús fanīrira kemamapaikī yōkani, ³⁶“Maestro, ¿fato meka sharafinakōiamē, nā Niospa shināmanaino Moisés keneniraka sharafinakōia?” faito,

³⁷⁻³⁸Jesús yoini iskafakī: “Moisés yoikī taefani iskafakī: ‘Nōko Ifo Nios noikōikāfe nōko ōitifyaxō, nōko māpori shināsharakōita, nōko yōshi sharafoyaxori.’ Nā mekafi sharafinakōiakī nā Moisés yoini keskara. ³⁹Nāskatari nā ē mato taefakī yoia keskarakōiri nāno fetsari, a mia chaima nikari noisharafe a mīa mī noimeai

keskafakī ixō Moisés keneni. ⁴⁰Moisés noko yoini keskai afeskax nō shara ititromākī. Askatari a Niospa meka yoisimifāfe yoinifo keskai afeskaxri nō askatitromakī. Akka nō askasharapai nā meka rafe nikakōisharax nō askasharakōitiro,” ixō Jesús ato yoini.

“Akka, ¿tsōa fenamē Cristo?”

ixō Jesús ato yōkani

(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

⁴¹Fariseofo afe ichanāyoafono, ⁴²Jesús ato yōkani: “Akka, ¿nā Niospa katoa nā Cristoōnoa, afaa mā shināimē? ¿Tsōa fenamē?” ato faito kemanifo: “David āfe fenakīa,” fanifo. ⁴³Nāskata Jesús ato yoini: “David Niospa Yōshi Sharapa shināmanaino nōko Ifo Cristoōnoa kirikaki keneni iskafakī Cristo oyoamano. Ē mato yoinō mā shinākōinō:

⁴⁴Epa Niospa ēfe Ifo yoini

iskafakī: ‘Mī efe xanīfokōi ipanakaki.

Akka nā mia noikaspaifo mī ato finōkōinō ē ato mīnāmā nīchikai,’ ixō Epa Niospa yoinino David kirika keneni.

⁴⁵“Akka, ¿afeskai Cristo David āfe fena ititromē, nā David Cristo ēfe Ifora fafiapaonino?” Jesús ato fani.

⁴⁶Ato askafaino nikakakī tsōakai pishta kemanima. Nāskakē akiki ranokakī anā tsōa afaa pishta yōkanima.

Jesús ato yōani fariseofoya a Moisés yoini keskara ato tāpimamisfo

(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

23 ¹Mā askafata Jesús yorafo yoini aōxō tāpimisfoya: ²“A Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfo feta fariseofāfe a Moisés yoini keskara mato tāpimakani. ³Akka ato nikakāfe. Nā mato yoiāifo keskara akāfe. Akka nāfāfe nā yoiāifo keskara akanima. Nāskakē nā yoiāifo keskara

akātama afara fetsafo amisfo. Nāskakē māri ato keskara iyamakāfe. ⁴Āto patoronō ato yoitiro iskafakī: ‘Na efekōi pefexō fōtakāfe,’ ato fafiāxō ēri foyoikanō ato fatiroma. Nāskarifiakī a Moisés keneni ato tāpimamisfo feta fariseofāfe mato afara fekaxkōi yoisimisfo afeskax Epa Nios fe mā ititromākī Epa Nios matoki inimanō ikaxō. Nāskafikaxō mato afara axosharamisfoma. ⁵Afaa mīshiti sharafo apaikani yorāfāfe noko ōinōfora ikaxō kakapaiyanā. Niospa meka kirikaki kenekata koiro kafo pishta fakāta a mēra Niospa meka nanekaxō āto fishpi ano nētamisfo. Askatari āto pōya anori nētamisfo. Askatari tari kepanātia chainipa safemisfo sharakōira noko fanōfo ikaxō. ⁶Askatari sharakōi anoxō pipaimisfo, askatari tsaoti sharakōi anori tsaopaimisfo ichanāti pexe anoax, keyokōichi noko ōinōfora ikanax. ⁷Nāskakata nā yora ichapa rasi ano fopaikani noko finōkakī noko yoisharakakī, ‘Maestro noko fanōfora,’ ikanax.

⁸“Akka mā, ‘Maestro, noko fakāfe,’ ato fayamakāfe. Akka keyokōi mā yora fisti keskara. Tsoa fetsakai finama. Akka mato Maestro fisti finakōiaki. ⁹Nāskakē iskaratīa nono mai anoxō tsoa Ēpa fayamakāfe. Akka nōko Epa Nioskōi nai mēra ikaki. Nā fisti Epa nō fatiroki. ¹⁰Askatari tsoa ifofayamakāfe. Akka nā Epa Niospa katonī fisti na Cristo fisti mā Ifofatiro. ¹¹Nā fatora fetsa xanīfo ipai nā ato yonoxomis keskara itiro. Nāskaxō ato afara axosharatiro. ¹²Akka fatora fetsa ato finōpaiyato a keskara Niospa ato nāmā nīchitiro anā afaa inōma. Akka a shināi iskai: ‘Ēkai afama, ē fetsafo finōpaima, ē ato keskarama,’ ixō shināito Niospa fetsafo finōmainīfofā sharakōi nīchitiro,” ixō Jesús ato yoini.

¹³Nāskata Jesús a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfoya

fariseofo yoini iskafakī: “Moisés meka ato tāpimamisfāfe, māri fariseofāfe ea nikasharakāfe. Māfi ato pārापaimiski. Mākai a mā yoia keskara mā ato yoimisma. Mā ato xītimis Epa Nios Ifofayamanōfo. Māri mā Nios Ifofamisma. Nā Nios Ifofapaiyaifo mā ato xītimis. iOoa! Epa Niospa mato fāsi omiskōimaxii.

¹⁴“iOoa! Mā omiskōikai, Moisés meka ato tāpimamisfāfe fariseofo fe. Mā ato yoimiski iskafakī: ‘Nō mato afara shara faxōira,’ ixō mā ato pārāmis. Akka kēro ifomafa mā pāraxō mā pexe fiamis. Nāskaxō mā Nios kīfikī mā chaikōi kīfimis yorafāfe sharakōi shinānōfora ixō. Nāskakē Epa Niospa mato fāsi omiskōimaxii.

¹⁵“iOoa, a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfāfe, mā omiskōixii fariseofo fe! Akka mā judeofoma ari kafāsamis ato yoikai noko keskara inōfora ikax, nō mato Niospa meka tāpimanōra ixō. Askafixō mā ato yoisharamisma. Nāskakē mato nikakanax mato keskarari ikani kiki. Mā chakakōifo nāfori chakafinakōia ikani kiki. Nāskakē mā nakanax Epa Nios ari foxikanima. Mato fe nā omiskōipakenakafo mēra foxikani.

¹⁶“iOoa! Niospa mato omiskōimaxii, mā ato mēstekōi yoimiskēma. Mā tāpīamafixō mā ato paramiski ato tāpīmapaikī. Mā fēxo keskarakī fēxo afe fēxo iyoikai nā rafe fenotirofo. Nāskarifiakī Niospa meka anoriyamafiano mā ato paramiski iskafakī mā ato yoikī: ‘Ē mato paraima. Nāskakē ē mato yoi, nā ē mato yoioya keskara ē ayamaito Nios kīfīti pexefānē ea omiskōimatiro,’ mā imis. ‘Akka nā Nios kīfīti pexefā aneōxō mā yoioya keskafakī mā ato axoyamaxō shināchakayamakāfe. Askafixō nā Nios kīfīti pexefā mēranoa oro aneōxō mā

ato yoioya keskafakī ato axokāfe,’ ixō mā ato yoimis. ¹⁷Mā tatimakōifo, askatari mā fēxo keskarakōifo. Akka, ¿fato sharafinakōiamē? Nā Nios kīfīti pexefā mēranoa oro raka sharafinakōia, askayamai Nios kīfīti pexefā raka sharafinakōia. Akka oro ares rakax shara itiroma. Akka Nios kīfīti pexefā mēramāi rakax shara itiro.

¹⁸“Nāskarifiakī, ‘Nā ē mato yoioya keskara ē ayamaito nā a kamakixō yoinā koati mīsamāfānē ea omiskōimatiro,’ ixō yoimisfo. Akka mā fariseofāfe, anorima mā ato yoikī iskafamis: ‘Nā mīsamāfā aneōxō mā ato yoioyomis keskafakī mā ato axoyamafixō shināchakayamakāfe. Askatari nā mīsamāfā kamakixō yoinā koaki nā yoinā aneōxō mā ato yoioyomis keskara akāfe,’ ixō mā ato yoimis.

¹⁹“Akka mā fēxo keskarakōi. Akka, ¿fato sharafinakōiamē? Nā afarafo mā Nios ināi raka sharafinakōia, askayamai a kamakixō yoinā koati mīsamāfā raka sharafinakōia. Akka nā yoinā ina ares shara itiroma. Askafīax nā shara, māmāi mā Nios ināno mīsamāfā anoxō koakī. Nāskakē nā yoinā inapa nā koati mīsamāfā finōama. ²⁰Akka nā koati mīsamāfā aneōxō afara yoiaito nā koati mīsafā fīstīōnoa aneima. Akka nā mīsamāfā kamaki rakaōnoari yoi. ²¹Akka nā Nios kīfīti pexefā aneōxō afara yoikī Nios kīfīti pexefā fīstīōnoa yoima. Akka Niosri a mēra ikano mā yoi. ²²Akka nā nai aneōxori mā afara yoikī, nai fīstīōnoa mā yoima. Nā Nios Xanīfo nai mēra ika anoafori mā yoi.

²³“iOoa, a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfāfe fariseofo feta! Ea nikakapo. Māfi ato parapaimiski. Māto afama mīstīfo mā Nios ināpaifīkī a Niospa afara fetsa yoia keskara mā shināmisma. Mā māto fana mīstīfo nā korātorofo fana fetsa mīstīfori mā Nios

ināmis. Akka fetsafo mā ato yonomaxō afara fichipaifaifāfe mā ato noikima mā ato afaa ināmisma. Epa Niospa yoini keskafakī mā ato noima. Akka a mā yoiai keskara tsōa māto meka chanīmara fatiroma. Nāskaxō māto fana mīshtifo mā Nios ināfikī a Niospa yoia keskara mā shināima. ²⁴Akka mā nā fēxo afe fēxo iyotiroma keskarafo. Nāskarifiakī māri mēstekōi shināsharaima yorafo Niospa meka tāpimapaifikī. Nāskaxō afara sharakōifo mā ato tāpimasharamisma. Akka afara sharama mā ato tāpimamis. Akka nāpe pishta māto kecho mēra naneano, mā fixō mā potamiski. Akka nā camello efapakōi mā potakaspakī mā ayamis.

²⁵“iOoa, a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfāfe fariseofo feta! Mā ato parapaimiskōi. Akka māto kecho yafi māto sapa femākīa fisti chokasharafikī, oke mērakai mā chokasharamisma, nachoshtax pisikōi itiro. Nāskarifiakī mā yorafo ōimapai nafo sharafora noko fanōfora ixō. Akka māto shinā mēraxō mā shara shināyamafikī, oa choshta pisi keskaraxō. Nāskaxō afafo mā ato fiamis fetsafo ratexō. Askatari mareshkōi mā shinākī, ichapakōi fichipaikī mā icha icha famis. Nāskakē Epa Niospa mato omiskōimakōixii. ²⁶Fariseofāfe, māakai mēstekōi shināsharamisma. Akka iskaratīa māto shinā mēraxō shināsharakāfe, isharakōixikakī. Anā afaa chaka shinākakima. Nāskaxō mā yorafo ikisharakōitiroki.

²⁷“iOoa, a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfāfe, fariseofo feta! Māfi ato parapaimiski. Māfi nā mafa kini keskaraki. Akka mafa kini femākīa oxo sharakōi nō ōifiaino oke mēra sharama. A namisfāfe āto xaofa fospikōia pisia fetsa fetsatapafa. ²⁸Nāskarari shara keskara yorafāfe mato

ōikani. Akka māto shinā mēraxō mā shara shināima. Afara chakakōifo mā shināmis, ato mā parakōimis.

²⁹“iOoa, a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfāfe, fariseofo feta! Mā ato parapaimis. Nāskakē Niospa mato omiskōimakī finakōixii. Nā māto xinifo a Niospa meka yoimisfo fetsafāfe ato retenifo mairafo ano mā tokiri famis a māto xinifo namisfo ato shināxikī. Nāskaxori a mairafo mānāo charofori mā famis yorafāfe ōikakī na mēra sharakōira fanōfora ixō. ³⁰Nāskaxō mā yoimis iskafakī: ‘Nōko xinifāfe a Niospa meka ato yoimisfo retenifo keskafakī nōri niyoxō nō ato retekeranima,’ ixō mā yoimis. ³¹Akka nā mā yoiai keskara chanīma. Māto xinifāfe ato chakafakī ato retenifo. Māri ato keskarakōifo. ³²Nā Niospa matoki nīchiari mā retexii. Akka nā mā apaiyai keskafakī ayotakāfe.

³³“Mā afara chakafa fafafaīni. Nāskakē mā rono keskarafo. Mā chakafa fafafaīni. Mā rono paekapato fake keskarakōifo. Nāskakē mā omiskōipakenakafo mēra mā kaxii. Akka afeskax mā faki ichotiroma. Askatari tsōakai mato nētefatiroma. ³⁴Nāskakē a Niospa meka yoimis ē matoki nīchikai. Askatari a Niospa meka tāpisharakōixō shināsharakōimisno ē nīchikai. Nāskatari a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfori ē matoki nīchixii. Nāskakē atiri mā ato retexii. Askatari fetsafori ifi cruz ikaki mā ato mastaxii nanōfo. Askatari fetsafori māto ichanāti pexe mēraxō mā ato koshaxii. Nāskakī mā ato omiskōimakōixii. Nāskaxori fetsafori mā ato chīfafafāsa faxii ato omiskōimayanā. ³⁵Nāskakē Epa Niospa matori omiskōimaxii nā māto xinifāfe nā yora sharafo retenifono. Akka taefakī nā Abel sharafiano āfe ōchi reteni. Askatari fetsafori sharafafono ato retenifo. Chipori mā xini ichapa finōano nā Zacarías,

Berequías fake, mǎto xinifáfe retenifo. Nǎ Zacarías feronǎfake sharafiano Nios kífiti pexefǎ chaimashtaxō koati mǎsamǎfǎ nakirafexō retenifo. Nǎskakē Niospa atoōxō mato omiskōimaki finakōixii.

³⁶Akka chanǐma ē mato yoinō. Na yorafo iskaratǐa niyoafo Niospa ato omiskōimaki finakōixii,” ixō Jesús ato yoini.

Jesús Jerusalén anoafo ato shinǎi oiáni
(Lc. 13.34-35)

³⁷Anǎ Jesús ato yoini iskafakǐ: “iOoa, Jerusalén ano ikafáfe! Mǎfi a Niospa meka yoimifso mǎ ato retemiski. Askatari aōnoa áfe meka shara yoitanōfo Niospa mato ano nǐchiafori mǎ ato tokorinǐ tsakakǐ retemis. Oa takaranǎ áfe fakefo áfe pei nǎmǎ onetiro keskafakǐ ē mato kexepaifaito mǎ ea nikakaspamis. Mǎfi ekeki omismakǐ ē mato ikipanǎ. ³⁸Akka oikapo, iskaratǐa anǎ tsōa mato kexeima nǎ mǎ imis ano. ³⁹Ē mato yoinō, iskaratǐakai mǎ ea anǎ oima. Nǎ ē oaitǐa mǎ ea oixii. Nǎ ē nai mēranoax ē oaitǐa mǎ yoikǐ iskafaxii: ‘Nafi Niospa nokoki nǐchia. Fǎsi sharafinakōia Epa Niospa na shara fapanaka,’ ixō mǎ eōnoa yoixii,” ixō Jesús ato yoini.

Jesús ato yoini: “Na Nios kífiti pexefǎ pǎoixii,” ixō
(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

24 ¹Nǎskata Jesús Nios kífiti pexefǎ mēranoax tsekekainaino, aōxō tǎpimisfo akiki fēkaxō yoinifo iskafakakǐ: “Ifo, oipo. Nōko Nios kífiti pexefǎ sharakōi,” fanifo. ²Askafaifono Jesús ato yoini: “Na mǎ oiai, akka ē mato pǎrayima anǎkai tokirifo petsanǎmēxima, keyokōi pǎoixii. Na tokirifori maoi fetsexii,” ato fani.

Afaa afeskaximǎkai mǎ chaima nōko mai keyoaino Jesús ato yoini
(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³Askata fonifo mǎchifǎ Olivos ano. Nǎno Jesús tsaoni. Nǎskakē aōxō

tǎpimisfo akiki fonifo yōkaxikakǐ iskafakakǐ: “Nō tǎpipai mǐ noko yoinō afetǐa iximē a mǐ yoiai keskai. Afeskaxō nō tǎpitromē a mǐ anǎ oxiai mǎ mai keyoaino noko yoife,” fanifo.

⁴Askafaifono Jesús ato kemani: “Kexemesharakani mǎ ato nikaino mato afara chakafamatirofoki. ⁵Yora ichapa fēkaxō, ‘Ē Cristora,’ ixō mato paraxikani. ⁶Nǎskaxori mǎ nikaxii yorafo retenǎifáfe chai inoax. Nǎskatari nonoaxri askaxikani retenǎkani. Askara oī, rateyamakáfe. Nǎ ē mato yoimif keskakōi kiki. Nǎskafiax nōko mai fena keyoxima kiki, chipo ixii. ⁷Akka yorafo mai fetsa anoax mēenǎpaiyaifono yora fetsafori mai fetsa anoax retenǎxikani. Askatari fonǎiki finakōixikani afaa pikanima. Nǎskatari nǎ mai fetsa anoax mai naya naya ixii. Askatari pae finakōia fetsa fetsatapafo nokoxii kiki. ⁸Akka taei nǎ omiskōiaifo, askai fetsexii.

⁹“Nǎskata mato achikaxō fetsafo mato inǎxikani mato omiskōimanōfo. Nǎskaxō mato retenōfo. Nǎskaxō keyokōi nǎ mai tio anoxō eōxō mato noikaspaxikani. ¹⁰Nǎskatari yora ichapafáfekai ea anǎ chanǐmara fakanima. Nǎskakanax áa ranǎ noikaspa faatanǎxikani. Nǎskakaxō yora fetsa yōsixikani ato achinōfo. ¹¹Nǎskatari yora ichapafo áa chanǐxikani iskakani: ‘Ea Niospa shinǎmani kiki ē Niospa meka mato yoinō,’ iki áa chanǐxikani. Nǎskaxō yora ichapafo ato pǎraxikani. ¹²Nǎskaxō ato chakakōi faxikani. Ato noimifso keskafakǐ atirififáfe anǎ ato noisharaxikanima. ¹³Akka nǎ ea shinǎmakixoma ea shinǎkōiai nǎfi ēfe Epa Nios fe ipaxatiroki. ¹⁴Nǎskakē na meka shara Jesúsnoa nikaxakani Jesús noko nǎxonikē Epa Nios xanifo anoax nō afe ipaxanō. Na maifo tii ano ato yoiaifono, chipo nōko mai keyoxii.

¹⁵“Nā Niospa meka yoimisto Daniel a inōpokoai yoikī keneni iskafakī: ‘Nios kīfīti pexefā mēra afara chakakōi faxikani,’ ixō kirika keneni. Nāskakē na kirika kenea anexō tāpikāfe. ¹⁶Nā chakafinakōia ōikanax, nā Judea anoafō machi keya ano ichorisatakāfe.

¹⁷Askatari āfe pexe māmākīa tsaoxō ato fichiax koshikōi fotopakekafā āfe afaa fiamax ichtiro. ¹⁸Askatari a āfe tare ano yonoaito anā oxō āfe rapati fitiroma. ¹⁹Askatari a kēro fake naneafō fe a fake yome pishta chocho amaifo omiskōixikani māmāi yorafo omiskōifinakōiaifono. ²⁰Akka Epa Nios kīfīkāfe iskafakī: ‘Epa Niosi, noko omiskōimayamafe nōko pena tenetiāa askayamai yōtaino matsi meexikākīma,’ ixō yoikāfe. ²¹Askatari a omiskōiaifo nokoxii, taeyoi askakatsaxākīma. Nā Niospa yora onifakī taefanitīa tsōa askara ōiyomisma. Askatari anā tsoa chipo omiskōinakama. ²²Akka a omiskōiaifo nōko Ifāfe xateyamaano, tsoa nikeranama nai keyokeranifo. Akka afe yorafo ato noikī omiskōinōfoma xateni atomāi katonixakī.

²³“Akka fētsa mato yoikī iskafaino: ‘Ōikapō, nakīa Cristo,’ mato fayana, ‘Oa onokīa, ōikapō,’ mato faito nikayamakāfe. ²⁴Akka nā chanīmisfo fekani, ē Cristora ixikani, nāfo nō Niosxō nō mato yoirā ikani. Nāskakaxō tsōa atiroma keskara fakani Satanās yōshixō mato parapaikakī. Nā Niospa ato katoafori nāfo ato parapaikani. ²⁵Mē mato yoikai iyoamano shināsharakāfe. ²⁶Nāskakē mato parapaikani: ‘Cristo mā tsōa istoma ano oa,’ ikaxō. Nāskakē ari foyamakāfe. Askatari mato iskafakani: ‘Ōikapō, na Cristo na pexe mēra,’ mato faifāfe ato nikayamakāfe. ²⁷Akka nā kana peikī fafetanaito nō ōitiro keskara, nāskarifiāi ē oxii xafakiākōi ea ōixikani ē oaito. ²⁸Akka nā naafo ano ishpifo

ichanātiro. Nāskari fakī keyokōichi ea tāpixikani ē oaito,” ato fani.

“Niospa Fake fotoaino afe keskara iximākai,” ixō Jesús ato yoini
(Mr. 13.24-37; Lc. 17.26-30, 34-36; 21.25-33)

²⁹Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Akka nā penatari, nā omiskōiaifo mā keyoano, xini fakishkōi ixii, ōxeri anā chaxaxima. Fishifori nai mēranoax pakei fetsexii, askatari nā nai mēranoafō naya naya iki fetsexii. ³⁰Nāskatari ōixikani nai mēranoax afara afeskaraito mā tāpinō ē fotoaitīa. Nāskatari keyokōi nā maitio anoax ratei fetseyana ōiaxikani. Nāskatari ea ōixikani ē nai mēranoax nai kōinī fotoiyōaito. Ē sharafinakōia ēfe sharaōnoax ē fotoaito ea ōixikani. ³¹Nāskatari ēfe ājirifori ē yoixii āto maneti fāsikōi manekakī chāi chāisafanōfo a nikakanax efe yorafo a ē ato katoa ichanānōfo. Chai inoax fisti rasi efe yorafo fexikani nāno fistiāx ichanāxikakī.

³²“Akka shinākapo ē mato yoinō. Mā yōkkafaino mā tāpitiro āfe pei sirikiāito. Nāskakē āfe peifo keyopakeaito ōikī mā tāpitiro māmāi chaima xiniāito. ³³Nāskarifiakī afarafo afeskaraito ōikī mā tāpitiro mē chaima oaino askai fetsexii. ³⁴Ē mato pāraima ē mato yoikōi, na ē mato yoiai keskara nono mai anoxō yorafāfe nayokaxoma ōiyokani. ³⁵Akka nai fe mai keyoi. Akka ēfe meka fisti keyonakama, nā ē mato yoiai keskakōi.

³⁶“Afetāra nai mēranoax ē oxii tsōakai tāpiama. Nā ājirifāfe nai mēra ifiakaxō tāpiafoma. Ērikai tāpiama. Ēfe Epa Nios fisticchi tāpia. ³⁷Akka nā Noé niyoano ini keskai, nāskarifiāxii ē anā oaino. ³⁸Nāskata fakafānē ato maiyoamano, Noé kanōanāfā mēra ikini, yorafo pikāta, ayakāta fianākāta ikaifono. ³⁹Akka tsōa shināyamaino mā

faka faipafaxō keyokōi ato āsakī mitokōini. Nāskarifiāxii ē oaino ea shinātama afara chakafaifono.

⁴⁰Nāskatari feronāfake rafeta āto tare ano yonokani. Fetsa ea ari kai yamarisatatiro. Akka fetsa nētetirotō nā omiskōipakenakafo mēra kaxiki.

⁴¹Nāskarifiāi kēro rafeta xiki renekani. Fetsa ea ari kai yamarisatanaino akka fetsa nētetirotō nā omiskōipakenakafo mēra kaxiki.

⁴²“Nāskakē itipinīsharakāfe oa mā moinākakafanai keskakāfe. Akka mā tāpiamaki afetiāra ē anā oxikai.

⁴³Nāskakē māri nā keskara tāpisharakāfe. Akka pexe ifāfe mā tāpixō afetiā yometso nokoimākai ixō āfe pexe itipinīshara fatiro mā moixō, a mēra ikiāx yometsoyamanō.

⁴⁴Nāskarifiāi māri itipinīsharakāfe. Akka oimara ixō mā ea manayamaino ē matoki nokorisatani,” ixō Jesús ato yoini.

Ina shara yafi ina chakaōnoa Jesús yoini
(Lc. 12.41-48)

⁴⁵Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Ē mato yoinō afe keskaramākī a yonoxomis shara mā tāpinō. Xanīfāfe mai fetsa ari kakī, a yonoxomis āfe pexe ano nīchifaini nānoxō a yonoxomis fetsafo a piaifo pena tii ato ināfafainō.

⁴⁶Mā mai fetsa ari katani oxō ōitoshini a yonoxomisto mā yonoxosharakōiano. Nāskakē akiki inimakōini a yonoxomistri inimakōini māmāi yonoxosharakōiax.

⁴⁷Ē mato paraima. Nāskaxō āfe xanīfāfe mā xanīfo imaxō āfe afama mīstiffo kexexonō inātiro. ⁴⁸Akka nā yonoxomis chakapa shinātiro: ‘Ēfe xanīfo fena oimara,’ ixō. ⁴⁹Nāskaxō a yonoxomis fetsafori ato seteketsani. Askatari nā pāemisfo fe rafexō ato feta piyanā askatari ato feta ayayanā. ⁵⁰Iskaratīa ēfe xanīfo oimara ixō manasharayamaino

nā penata āfe xanīfo nokorisatani. ⁵¹Mā oxō nā yonoxomis omiskōimaxii. Nā yora keparanāmisfo fomisfo mēra potaxii. Nāskakē anoax oiāianā omiskōipakenaka,” ixō Jesús ato yoini.

Meka fetsafaxō Jesús ato yoini diez xotofake xomayaōnoa

25 ¹Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Ē mato yoinō meka fetsafaxō mā tāpinō ē anā oxii a Nios Ifofafoōnoax afe keskara ixikanimākai. Akka nā diez xotofake xomayafāfe āto rāpari fifaikani fonifo. Feronāfāke rama āfiyaino afe fista mēra foxikakī manai fokani fonifo. ²Akka nā cinco xomayafāfe shināsharanifoma, itipinīnifoma. Akka nā cincofāferi shināsharanifo. ³Akka nā shināsharaifāfema āto rāpari foyyakakī āto kirosī fonifoma anā fospifaxikakima. ⁴Akka nā shināsharakōiaifāfe āto manishomoki kirosī fonifo. Askatari āto rāpari fonifo. ⁵Akka feronāfake fena nokoyamaino, mā fakishaino, oxakatsa ikani. Nā kēro xomayafo oxanifo. ⁶Nāskakē yame nakekafanaino nikanifo kenaiifāfe iskaifono: ‘iMā nā feronāfake oi kiki! iMoinīfofākāfe, ifixikakī!’ ato faifono. ⁷Nāskakē nā kēro xomayafo moiniifōfākata itipinī fakī fetsanifo āto rāparifo ōtaketsakakī. ⁸Nāskata nā cinco xotofake shināsharaifāfema nā cinco xotofake shināsharaifo āto kirosī pishta yōkanifo: ‘Noko kirosī pishta inākāfe. Nōko rāpari otasharaima kiki,’ ato fanifo.

⁹“Ato askafaifono nā xotofake shināsharaifāfe ato kemanifo ato iskafakakī: ‘Maa. Nō mato inātiro, nōri afaa otatiroma. Akka mā kaxō fitiro a kirosī miniaifo anoa fitakāfe mātonā faxikakī,’ ato fanifo. ¹⁰Akka nā cinco xotofakefāfe kirosī fiifōfāfono nā manaifo feronāfake nokoni. Nāskakē nā

cinco xotofakefo shara shināmisfo nā feronāfake mā nokoaino afe pexe mēra ikiniño afeta fista ayanā pixikāki. Nāskakaxō pexe fepti feponifo.

¹¹Nāskano nā xotofakefo kirošī fitakani anā fenifo. Mā fēkaxō iskafakī yoitoshinifo: ‘Xanīfo, noko fepti fēpexōfe nō ikikanō,’ faifāfe, ¹²ato kemani: ‘Maa. Ēkai mato ōimisma, ē mato ikimatiroma,’ ato fani.

¹³“Nāskarifiakī māri isharakōixō ea manasharakōikāfe. Afetiara ē anā matoki oxikai tsōa tāpiamaki,” Jesús ato fani.

Meka fetsafaxō koriōnoa Jesús ato yoini
(Lc. 19.11-27)

¹⁴Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Ē anā mato yoinō Nios xanīfo iskaraki. Feronāfake mā mai fetsa ari kakī a yonoxomis kenaxō yoini āfe kori kexexonō. ¹⁵Akka a yonoxomis fetsa ināni cinco mil. A yonoxomis fetsari ināni dos mil, fetsari ināni mil. Akka nā kori kexekī tāpia ichapa ināni. Akka a kori kexekī tāpisharafomari ichapa ato inānima. Nāskax kani mai fetsa ari.

¹⁶Akka āfe ina fetsa nā cinco mil fiato nā kōri afama mīshti fini. Nāskaxō anā cinco mil fini āfe afama mīshtiōxō.

¹⁷Nāskafakīri nā dos mil kori fiato nāatori nāskarifani afianā dos mil kori fikī. ¹⁸Akka nā mil kori fiato nāato kori oneni āfe xanīfo mekexokī. Mai kini mēra maifani.

¹⁹“Akka mā samarakax anā oni āto xanīfo. Mā oxō a yonoxomisfo nā tres ato yōkani afe tii kori fixofafomākī. ²⁰Nāskakē nā cinco mil kori fini akiki oi taeni. Nāskaxō āfe xanīfo kori ināni iskafakī yoivanā: ‘Xanīfo, mī ea cinco mil kori ināti. Akka ē finōmainīfofā anā cinco mil faxō ē fia. Ōipo. Nakīa mī kori,’ fani.

²¹“Askafaito āfe xanīfāfe yoini: ‘Aicho, mī ea yonoxomis sharakōi. Nā pishta ē

mia ināoxō mī yonosharakōia. Nāskakē ēfe afama mīshtifo ichapakōi ē mia anā ināni mī ea kexexonō. Nāskakē nā ē inimai keskariai mīri inimafe,’ ixō yoini.

²²“Nāskatari a yonoxomis fetsari chipo oni, nā dos mil kori fini. Oxō yoini iskafakī: ‘Xanīfo, mī ea dos mil kori ināni. Akka ē finōmainīfofā anā dos mil faxō ē fia. Nakīa mī kori,’ fani. ²³Nāatori askafaito āfe xanīfāfe yoini: ‘Aicho, mī ea yonoxomis sharakōi. Nā ē mia ināoxō mī yonosharakōia. Nāskakē ēfe afama mīshtifo ē mia anā kexemani. Nāskax mīri nā ē inimai keskariai mīri inimafe,’ fani.

²⁴“Nāskata a yonoxomis fetsari oni nā mil kori fini. Mā oxō āfe xanīfo yoini: ‘Xanīfo, ē tāpia mī feronāfake mitsisipakōi. A mī fanama ano a mī fimis. Askatari a mī saakama ano afori mī fimis. ²⁵Nāskakī ē mesekī ē mia kori maifaxōa. Nakīa mī kori,’ faito āfe xanīfāfe kemani: ²⁶‘Mī ea yonoxomis chakakōi. Askatari mī xanikōi. Akka, ĩmī shināmē a ē fanama ano afori fita, a ē saakama ano afori ē fimis?’ ²⁷Nāskakī nānori mī shinākī mī kori banco ano ea fāxōama anā oxō ē kori ichapa fikerana mā ēfe kori ichapano ē anā fikerana,’ fani. ²⁸Nāskaxō nā ano afori ato yoini: ‘Nā feronāfake nā mil kori fiakāfe fetsa ināxikakī nā kori diez milya,’ ato fani.

²⁹Akka nā afara ichapaya ichapayakōi itiro. Nāskaxori āfe afara ranāri anā meketiro. Akka nā afaa ichapayama āfe afara fiatiro anā afaa ichapaya iyamanō. ³⁰Nāskata a yonoxomis chaka mā potaxō fakishifā mēra nīchini nā fakishi mēranoax oiayanā omiskōipakexanō,” ixō Jesús ato yoini.

Mā mai keyoaino nā omiskōipakenakafoōnoa Jesús ato yoini

³¹Anā Jesús ato yoini iskafakī: “Ē mato anā yoinō, ea nikakapo. Ē nai mēranoax oni. Ē Niosfiar feronāfakekōi ē oni. Ē anā nai mēranoax fotoyoi, ē xanīfokōi oxii ēfe

ājirifo fe keyokōi ē oxii, ea kemataima mapoi fetsexikani. Askatari efe xanīfāfe tsaoti ano tsaoxikani. Keyokōi sharafinakōia ōixikani. ³²Nāskatari yorafo keyokōi nā maitio anoafō ēfe ferotaifi ichanāxikani. Nāskakē ē ato paxkanā faxii nā oveja kexemisto āfe ovejafōya āfe cabrafo paxkanā fatiro keskafakī. ³³Nā āfe inafō kexemisto āfe inafō paxkanā fakī āfe ovejafōs āfe pōya kayakai aōri nīchixii. Askatari āfe cabrafoi āfe pōya mishkiori nīchixii. Nāskarīfialkī ē yorafo keyokōi ē paxkanā faxii. Nā ea Ifofaafos ēfe pōya kayakai aōri ē ato nīchixii, akka a ea Ifofaafomafori ēfe pōya mishkiori ē ato nīchixii. ³⁴Nāskaxō mē xanīfoxō ē ato yoixii nā ēfe pōya kayakai aōrianoafō ekeki fekāfe, ēfe Epa Niospa mato inīmamamiski. Nāskakē ēfe Epa Xanīfo ano mā afara fikai nā mai onifaitīa mato yoiyoni keskara. ³⁵Akka ē fonāikaito mā ea pimamis; ē nōamāikaitori mā ea ayamamis; ē pexemaisax kafāsaitori, ‘Nono ēfe pexe ano ofe nono oxaxiki,’ mā ea famis. ³⁶Askatari ē rapatimaiskē mā ea ināmis; ē isinī ikaitori mā ea kexesharamis; ē karaxa mēra ikikēri kaxō mā ea ōimis.

³⁷‘Ē ato askafaito ea yōkaxikani iskafakākī: ‘Ifo, ħafetīa nō mia ōimismē mī fonāikaito, akka mī fonāikaito nō mia pimamis? Askatari, ħafetīa nō mia ōimismē mī nōamāikaito, akka mī nōimāikaito nō mia ayamamis? ³⁸Askatari, ħafetīa nō mia ōimismē pexemaisax mī kafasaito, akka nō mia pexe ināmis ano mī oxanō, askatari mī rapatimaiskē akka nō mia rapati ināmis? ³⁹Askatari, ħafetīa mī isinī ikaito nō mia ōimismē? Askatari, ħafetīa karaxa mēranoa nō mia ōikamismē?’ ixō ea yōkaxikani.

⁴⁰‘Ea askafaifono ē ato kemaxii: ‘Ē mato paraima, nā fetsafo omiskōiaino mā tanaima isharaxō eōxō mā axomis.’

⁴¹‘Askatari na ēfe pōya mishkiorinoa ē ato yoikī iskafaxii: ‘Na ēfe pōya mishkiorinoa emakinoax fotakāfe mā

chakakōikī. Chii xoisai mēra fotakāfe anoax omiskōixikaki. Nā ē chii xoisai itipinī fani mēranoax Satanás chaka fe āfe yōshi chakafori anoax afe omiskōinakafo. ⁴²Akka ē fonāikaito mā ea pimamisma. Askatari ē nōamāikaito mā ea ayamamisma. ⁴³Askatari ē pexemaisax kafāsaito, ‘Nono nōko pexe mēra ife,’ mā ea famisma. Askatari mā ea rapati ināmis. Askatari karaxa mēranoa mā ea ōikamisma. Askatari ē isinī ikaito mā ea ōikamisma,’ ixō ē ato yoixii.

⁴⁴‘Ato askafaito yorafetsafāfe yōkaxikani iskafakākī: ‘Ifo, ħafetīa nō mia ōimismē mī fonāikaito, askatari a mī nōiamāikaito, askatari mī pexemaiskē, askatari mī rapatimaiskē, askatari a mī isinī ikaito, askatari a mī karaxa mēra ikikē nō mia tanamisma nō mia ōikaspamis?’

⁴⁵‘Ea askafaifono ē Xanīfokōixō ē ato kemaxii iskafakākī: ‘Ē mato paraima. Nā omiskōiaifō mā ato tanamisma nafokai afaafoma ixō askatari eari mā tanamisma,’ ixō ē ato yoixii. ⁴⁶Nāskakē nāfo nā omiskōipakenakafo mēra foxikani. Akka nā ea Ifofaafō efe nīpanakafo,’ ixō Jesús ato yoini.

“Ĥafeskaxō nō Jesús retetiromē?”
ixō shinānifo

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

26 ¹Nāskata mā ato yoikī keyota Jesús aōxō tāpimisfo yoini: ²‘Mā mā tāpiakī oxa rafeta Pascua fista ikiki. Nāskatari Pascua fistaīa ea achikani fetsafāfe ea mastanōfo,’ ixō Jesús ato yoini.

³Nāskakē a Niospa meka yoimis xanīfofo fe a judeo anifofo ichanānifo Caifás pexe anoax. Nā Caifás ato Nios kīfixomisfāfe āto xanīfo ini. ⁴Nāno ichanākanax yoinānifo: “Ĥafeskaxō nō Jesús achitromē paraxō retexiki?”

ikanax yoinānifo. ⁵Nāskakanax yoinānifo: “Fistatīakai nō achitiroma yorafā rasi mekai fetsekani nokoki ōitifishkitirofo,” ikanax yoinānifo.

Kēromā Jesús shinākī āfe mapoki pirofomā nachini
(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶Nāskata Jesús Betania ano ini Simón pexe ano. Nā Simón “Rashkishiai” fapaonifo. ⁷Jesús nānoxō piaino kēro fisti akiki kani pirofomā manishomo sharakōikī foikai nā manishomo āfe ane alabastro. Akka nā pirofomā kopikōi ini. Jesús mīsa ano tsoxō piaino, nā kēromā āfe mapoki pirofomā nachini.

⁸Askafaito ōikani Jesúsxō tāpimisfo ōitifishkiyanā iskanifo: “¿Afeskakī nā pirofomā shara mī nachimē?” ⁹Mī ato minixō mī kori ichapa fixō a afaamaisfo mī ato inākerana,” fanifo.

¹⁰Askafaiāfe nikakī Jesús ato yoini: “¿Afeskakī na kēro mā fekaxtefaimē? Na ea iskafai sharakī,” ato fani. ¹¹“Akka nā afaamaisfori mato fe ipanakafo. Akka eakai mēxotaima mā ea anā ōima.

¹²Akka na kēromā ea iskafakī ēfe yoraki pirofomā nachia ea itipinīsharafakī ea iskafa ea maifasharaxinōfo. ¹³Ē mato pāraima, fanīxōra na meka shara eōnoa yoikakī nā mai tio anoxō na kēromā ea iskafaōnoa yoixikani. Askatari na kēroōnoa shināpakenakafo, shināmakiyamaxikakī,” ixō Jesús ato yoini.

Judaspa aōxō tāpifikatsaxakī Jesús ato achimani

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

¹⁴Nānori Jesús ato yoiaino a aōxō tāpimis fetsa, āfe ane Judas Iscariote, nā kani nā ato Nios kifixomis xanīfofo ano.

¹⁵Mā kaxō ato yoini: “¿Afe tii mā ea kori inātīromē ē mato Jesús achimanō?” ato faito yoinifo: “Treinta nō mia

inātīro,” fanifo. ¹⁶Nāskaxō Judaspa shinākī taefani: “¿Afeskakomāi ē Jesús ato achimanō?” ixō shināni.

Mā chaima reteafono Jesús aōxō tāpimisfo feta yātapake pini

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹⁷Akka nā Pascua fistatīa pāa faraxatimais pipaonifo. Nāskata mā fista pakeano aōxō tāpimisfo akiki fokaxō yōkanifo: “¿Fani mī fichipaimē ano kaxō nō itipinī fanō, anoxō Pascuatīa yātapake pixiki?” fanifo.

¹⁸Askafafono Jesús ato kemani iskafakī: “Oa pexe rasi ano fotakāfe. Nānoa feronāfake fetsa fichixō yoitakāfe iskafakī: ‘Nōko Ifāfe noko yoia nō mia yoioyō iskafaki: Mē chaima naikai. Nōko fistatīa mī pexe anoxō eōxō tāpimisfo feta ē pii kaikai,’ ixō yoitakāfe,” ato faano, ¹⁹nāskafakī yoinifo nā āto Ifāfe ato yoia keskafakī. Nānoxō itipinī fanifo Pascua fistatīa pixikakī.

²⁰Jesús mā fakishaino pexe ano nokoax mīsa ano tsaoni a aōxō tāpimiskōifo fe. ²¹Nānoxō piyanā ato yoini: “Ē mato pāraima, fatora mā fētsa ea mā ato achimafainaka,” ato fani.

²²Ato askafaito nikai shināmītsakōinifo. Nāskaxō yōkaketsanifo: “¿Ēraka, Ifo?” fakī fetsanifo.

²³Askafafono Jesús ato kemani: “Nā efeta sapakinoa pāa momoxō piatio nāato ea ato achimaxii. ²⁴Ē Niospa Fakekōifiax ē yorakōi. Nā eōnoa yoikī kirika kenenifo keskakōi fakī ē asharakōitiro. Akka nā feronāfake ea ato achimafiax akairi omiskōikōixii. Akka nā feronāfake shara ikerana fakeyamanixakī,” ixō Jesús ato yoini.

²⁵Nāskakē Judaspa nā ato achimanaito yōkani: “Maestro, ¿ēraka?”

faito, “Ēje, nā mī yoiyai keskarakīa,” Jesús fani.

²⁶Nāskakaxō piaifono Jesús pāa tsomainīfofā Apa Nios kīfini. Mā Apa kīfita pāa kaxkeketsaxō aōxō tāpimisfo ināni ato iskafayanā: “Na ěfe nami keskara pikāfe,” ato fani.

²⁷Ato askafata kechokinoa fimi ene tsomainīfofāxō Apa Nios kīfini. Nāskaxō aōxō tāpimisfo ato ayamani ato iskafayanā: “Na fimi ene ayakāfe,” ato fani. ²⁸Nāskaxō ato yoini: “Nafi ěfe imi keskaraki. Akka nā ě mato yoyoni keskai mē nai. Nāskakaxō ěfe imi ōikaxō tāpitirofo Epa Niospa yoyoni keskafakī yora ichapafo ě ato chaka soaxonō. ²⁹Akka anā ě mato yoinō ě anā mato feta fena na fimi ene ayaima. Mā mā nai mēra kano ě mato feta anā fimi ene ayaxii ěfe Epa xanīfo anoxō,” ixō Jesús ato yoini.

“Ē Jesús ōimisma,”

Pedro ixiaino Jesús ato yoini

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

³⁰Nāskakata mā fanāiki xatekata machi Olivos ano fonifo. ³¹Nānoxō Jesús ato yoini: “A na fakishi keyokōi mā ea shināmaki fetsei. Nānori kirika kenenifo iskafakakī: ‘Āfe ifo reteaifono, āfe ovejafo ichoi fetsetirofo,’ ixō kirika kenenifo,” ato fani. ³²“Akka ea retetiafono ě otoax ě Galilea ano rekē kai mā kayoamano,” ato faino, ³³Pedro kemani: “Keyokōi shināmakiaifono, akka ěkai mia shināmakima,” fani.

³⁴Askafaito nikakī Jesús yoini: “Ē mia pāraima na fakishi takara fene keofamano, ‘Ē Jesús ōimismara,’ mī ea fai tres fakī,” fani.

³⁵Askafaito nikakī anā Pedro kemani: “Maa. Mia retetiafono ě mefe nai. Ē ōimismara ě mia faima,” fani. Pedro askafaito nikakakī keyokōichi aōxō tāpimisfāfe askafakī fetsanifo.

Getsemaní anoxō Jesús Apa Nios kīfini

(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶Nāskata Jesús kani aōxō tāpimisfo fe Getsemaní ano. Nānoxō ato yoini: “Nono tsaokāfe onī chaimashta kaxō ě Epa Nios kīfityotanō,” ato fani.

³⁷Akka Pedro iyoni, Zebedeo fake rafe yafi. Nāskaxō āfe yora meeni shināmitsakōiyanā fekaxteaito. ³⁸Anoxō ato yoini: “Ēfe yōshi shināmitsai napaiyaito ě meikai. Nono nētekāfe oxakakima māri efeta ōisharaxikakī,” ato fani.

³⁹Ato askafata Jesús ares fisti ori chaimashta kani. Nānoax maikiri fepepakekafata āfe fishpi mai tiisani. Nāskaxō Apa kīfini iskafakī: “Epa, na ě omiskōiai ekeki nokoyamafe. Akka nā ě apaiyai keskafakima. Nā mī ea amapaiyai keskafafe,” fani.

⁴⁰Nāskata anā anoris oni aōxō tāpimisfo ano. Oxō ato ōia oxafo inifo. Nāskaxō Pedro yoini: “¿Mā efeta pishta oxa tenetromamē?” ato fani.

⁴¹Nāskafata anā yoini: “Moikaxō Epa Nios kīfikāfe Satanás chakata mato chakafamapaiyai keskara axikakima. Chanīma, nā Epa Niospa mato amapaiyai keskara mātō shinā mēraxō mā apaifikī mā atiroma. Akka mātō yora pachikōikī,” ato fani.

⁴²Ato askafata anā kani Apa Nios kīfikai iskafakī: “Epa, ea mīa omiskōimayamakī ea mīa omiskōimatiroma. Akka nā mī ea amapaiyai keskafafe,” fani.

⁴³Nāskata anā oxō ato fichitoshini aōxō tāpimisfo oxafono, oxa paemei fetsoafono. ⁴⁴Nānoa ato ōifaini kaxō anā Apa Nios kīfini, afia yoitana keskafakī.

⁴⁵Nāskata Jesús anā oni aōxō tāpimisfo ano. Mā oxō ato yoini: “¿Aimā oxamē tenekōiyanā? Akka iskaratīa a ea ato achimaniyoai mā chaima oi kiki. Yora

chakafāfe ea achifenōfo ato efei kiki.

⁴⁶Fininīfofākāfe nō kanō. Mā chaima oi kiki a ea ato achimaniyoai,” Jesús ato fani.

Jesús achinifo

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷Jesús ato yoiaino Judas nokoni, nā Judaspa Jesúsxō tāpifikatsaxakī, yorafā rasifo fe oni. Nā yorāfo kenofoya ifi xatefoya fenifo, a ato Nios kīfixomisfāfe āto xanīfofo feta judeofāfe āto xanīfofōfāfe ato nīchiafono. ⁴⁸Judaspa nā ato efeaito ato yoiyoni iskafakī: “A ē kokoki tsoo akaito ōikī achirisafaxikāki,” ato fani.

⁴⁹Mā Jesús ano nokoxō Judaspa iskafakī yoini: “Maestro, ūmīmē?” fatishoni. Nāskaxō kokotoshini.

⁵⁰Askafaito ōikī Jesús kemani: “Efe yora, nā mī apaiyai keska farisafafe,” fani.

Askafaito ōikakī nā Judas fe foafāfe Jesús achinifo. ⁵¹Akka Jesús achiaifāfe ōikī a aōxō tāpimis fētsa āfe kenno chainipa tsekainifōfā a ato Nios kīfixomisfāfe āto xanīfāfe ina paxteni.

⁵²Askaito ōikī Jesús yoini: “Mī keno fafe. Akka nō kenopa retenāino kenopari noko retetirofo. ⁵³ŪMī tāpīamamē Epa Nios ē yoiaito iskaratīa āfe ājirifo ichapakōi ea nīchixotiro ea kexei fenōfo?” fani. ⁵⁴“Ē iskaratīa ājiri kenano ea kexeaifono ē naima. Akka nā Niospa meka yoikī kirika kenekī yoinifo keska ē naikai,” Jesús ato fani.

⁵⁵Askaifono ōikī Jesús yorāfo yōkani: “Āfesikai kenofoya ifixatefoya mā oamē ea achiyoi oa ē yometso keskarakē? Pena tii ē mato fe itiani Nios kīfiti pexefā mēraxō ē mato tāpimani, akka māakai ea achipaimisma. ⁵⁶Akka nā eōnoa yoikī kenenifo keskafakī mā ea achi,” ixō Jesús ato yoini.

Ato askafaino aōxō tāpimisfo Jesús ōifaikani. Ichoi fetsenifo a makinoax.

Xanīfo finakōiafo ano Jesús iyonifo

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55, 63-71;

Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷Mā Jesús achikaxō a ato Nios kīfixomisfāfe āto xanīfo Caifās āfe pexe ano iyonifo. A xanīfofo fe a Moisés yoikī kirika keneni keskara ato tāpimamisfo fe a judeo anifofo fe nā tsoafo ano Jesús iyonifo. ⁵⁸Pedro chai ixō ōini faki Jesús iyoi fokanimākai. Nāskaxō ato chīfafoni. Nāskata nā ato Nios kīfixomisfāfe āto xanīfāfe pexe emāiti ano Pedro nokoni. Mā nokoax nāno tsaoni nā pexefā kexemisfo fe anoxō Jesús afeska fakanimākai ōixiki.

⁵⁹Nā Nios kīfixomis xanīfofo feta a ato fe rafeafāfe Jesús noikaspakakī, “Āfaa nō fatiomē Jesús afaa chakakōi faamakī nō retexiki?” ixō shinānifo. ⁶⁰Akka Jesús afaa chakafayamafiano, yora ichapafāfe āa chakafakakī mekafanifo parakī. Akka aōnoa afaa chaka nikanifoma. Nāskakē feronāfaka raferi mekafai fekani fenifo. ⁶¹Nā rafeta yoinifo: “Mā nō nikaita Jesús iskaito: ‘Ē na Nios kīfiti pexefā ē pāo fatiro. Nāskata tres nia oxata ē anā pexefā fatiro,’ ikaito nō nikaita,” fanifo nā rafeta āa parakakī.

⁶²Askafaino a ato Nios kīfixomis xanīfo fininīkafāta Jesús yōkani: “ŪMī kemamitsaimamē afamē na mīōnoa meka chaka yoiaifo?” ixō yoini.

⁶³Akka Jesús tooxinima. Nā Nios ato kīfixomis xanīfāfe yoini iskafakī: “Nā Nios nīpanakato mia ōi kiki mī yoikai chanīmākōi, noko yoife mīmākī Cristo Niospa Fake,” fani.

⁶⁴Askafaito nikakī Jesús kemani: “Nā mī ea yoiai keskarakīa, ēkīa Niospa Fake. Ē mato yoinō. Akka mā ea ōixii ēfe Epa ketaxamei āfe pōya kayakai aōri ē tsāokē xanīfo finakōia ēfe Epa fe. Askatari mā ea ōixii nai kōi mēranoax ē anā fotofaito,” Jesús ato fani.

⁶⁵Ato askafaito nikakakī a Nios ato kīfixomisfāfe āto xanīfāfe āfe rapati faxteni yorafāfe tāpinōfo Jesús yoiato nikakaspakī. Askafata yoini: “Na feronāfāke āfe meka chakakōi Nios chakafakī mekafai. Mā nōakōi nō nikakī noko anā tsōa yoitromaki nō tāpinō,” ato fani. ⁶⁶“¿Afe keskara mā shināimē?” ato faito keyokōichi kemanifo: “iNanōki!” fanifo.

⁶⁷Mā fenekaxō āfe femānāki kemo mechoketsayanā koshaketsanifo. Atirito fepasketsanifo. ⁶⁸Iskafakī yoiyanā: “Mīkai Cristomākī, noko yoife tsōa mia koshaketsamakī,” fanifo.

“Ē Jesús ōimisma,” Pedro ini

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62;

Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹Pedro nāno ato fe pexefā emāiti tsaoano, nāno kēro xomaya a xanīfo yonoxomis akiki kaxō yoini: “Mīri Jesús fe kafāsamis Galilea anoax,” faito, ⁷⁰Pedro kemani, yorafāfe ōiaifono iskafakī: “Ēkai Jesús ōimisma. Ēkai afaa tāpiama tsoaraōnoa mī yoi,” fani.

⁷¹Nāskafata pexe fepoti ano kani. Nānoa kēro xomaya fētsari fichixō fetsafo yoini: “A nari Jesús fe Nazarete anoax kafāsamis,” fani.

⁷²Askafaino anā Pedro kemani: “Maa, nā mī yoiat keskara Niospa tāpia ē na feronāfāke ōimisma,” fani.

⁷³Nāskafaino nā anoafāfe Pedro ano fōkaxō yoinifo: “Chanīma, mīri Jesús fe rafemis mā nō mia nikai mī mekaito, nā keskara,” fanifo.

⁷⁴Nāskafaiyono Pedro ato yoikī taefani iskafakī: “Ē mato paraima, Niospa ea ōi ē chanīkē Niospa ea omiskōimatro. Niospa tāpia ē mato yoikōi nā feronāfāke ē ōimisma,” ixō ato yoini.

Pedro askaino takara keoinākfani.

⁷⁵Nāskaino Pedro shināni nā Jesús yoita keskara. “Takara keoyoamano mī ato

yoikī tres faxii: ‘Ē Jesús ōimismara,’ mī ixii,” ixō Jesús yoita keskara Pedro shinātani. Nāskata Caifás pexefā mēranoax kākainax oiai finakōini.

Pilato ano Jesús iyonifo

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

27 ¹Nāskata mā penaino keyokōi a ato Nios kīfixomis xanīfofo fe judeo anifofo yoinānifo: “¿Afesaxō nō Jesús retetiomē?” ikanax yoinānifo.

²Nāskakaxō metexkere akaxō Jesús iyonifo Pilato ano. Nā Pilato āto xanīfo yora fetsa Roma anoa ini.

Judas nani

³Judaspa Jesús ato achimaxō reteaifāfe ōikī shināmitsayanā ato treinta kori exe ināni, a ato Nios kīfixomis xanīfofoya judeo anifofo. ⁴Ato iskafayanā: “Ē chakafaa, Jesús afaa chakafayamafiamiskē. Paraxō ē ato achimana retenōfo,” ato faito kemanifo: “Nōkai aōnoa afaa shināchakaima. Mīa mī shināchakakōi,” fanifo.

⁵Askafaiāfe nikai nā Nios kīfiti pexefā mēraxō ato nāmā kori exe saafaini kaax āari tenexemeax Judas nani.

⁶A ato Nios kīfixomis xanīfofofāfe anā kori finifo iskayanā: “Na kori exe imi foano mā chakanaki. Nāskakē a kori fati mēra nō nanetromaki,” ikax yoinānifo.

⁷Nāskakanax yoinānifo: “A na kōri nō mai finō ano yora fetsafo maifaxiki. Nā neo kesho fakakī neo fimisfo anoa nā mai nō finō,” ikanax yoinānifo.

⁸Nāskakē nā mai anekī fetsafanifo. “Imi Mai,” fanifo. Akka iskaratīari, “Imi Mai,” famisfo. ⁹Nāskakē nā Niospa meka yoimisto Jeremías a inōpokoai yoikī kirika keneni keskakōini. Iskafakī yoikī keneni:

Kori exe treinta fixikani nā israelifāfe yoinifo keskafakī.

¹⁰Nāskakē nā kōri kesho faxii mai

fimisfo anoa nã mai finifo nã Niospa ea yoiyoni keskafakã, ixõ Jeremías keneni.

Pilato xanifãfe Jesús yõkani

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

¹¹Jesús iyonifo Pilato xanifo ano. Mã iyoafono nãnoxõ yõkani iskafakã:

“¿Mimẽ judeofãfe xanifo?” faito Jesús kemani: “Ëje, nã mĩ ea yoiai keskarakã,” fani.

¹²Akka nã ato Nios kifixomis xanifofo feta judeo anifofofãfe, “Mĩ chakakõi famis,” pãrakĩ fanifo. Askafafono Jesús ato kemanima. ¹³Nãskakẽ Pilato yõkani: “¿Mĩ nikaimamẽ mia chakafakĩ mekafafãfe?” fani.

¹⁴Askafaito nikakĩ, Jesúskaĩ pishta kemanima. Nãskakẽ xanifo Pilato, “Kee, ¿afeskai ea kemaimamẽ?” ixõ shinãni.

Pilato ato yoini Jesús retenõfo

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

¹⁵Akka Pascua fistatã xanifo Pilato yora fisti karaxa mẽranoa kãimapaoni. Nã yorafãfe kãimapaiyaifo ato kãimaxopaoni.

¹⁶Akka nã karaxa mẽra ika feronãfake chakakõi ini, ãfe ane Barrabás ini.

¹⁷Nãskakẽ yorafo ichanãfono Pilato ato yõkani: “¿Fato mã fichipaimẽ ã mato kãimaxonõ? ¿Barrabás iyamai Jesús nã Cristo nã Niospa nĩchini ã kãimatiromẽ?” ato fani.

¹⁸Akka mã Pilato tãpia ini judeo xanifãfe shinãchakaito nõ anã xanifo itiromara ixõ, a ano Jesús iyoaifono.

¹⁹Nã xanifãfe tsaoti kamaki tsaoxõ Pilato shinãino, ãfe ãfinĩ ãfe ina nĩchini Pilato yoitanõ: “Mĩ ãfinĩ ea yoia ã mia yoinõ iskafakã: ‘Na feronãfake afaa chakafamismakĩ afeska fayamafe. Ëfe namapa aõxõ chakakõi ã namakĩ,’ mia faa,” ãfe inapa fani.

²⁰Akka nã ato Nios kifixomisfãfe ãto xanifofo feta judeo anifofofãfe ãfe

yorafo ato yoinifo iskafakã: “Jesús kãiyamanõ. Akka Barrabás kãinõ. Jesús ato retemanõ Pilato yoikãfe,” ato fanifo. ²¹Askafãfe xanifo Pilato anã ato yõkani: “Fato mã fichipaimẽ ã mato kãimaxonõ ea yoikãfe,” ato faito, “Barrabás kãimafe,” fanifo.

²²Anã Pilato ato yõkani: “Akka, ¿ẽ Jesús nã Cristo famisfo ã afeska faimẽ?” ato faito, keyokõichi kemani: “iifi cruz ikaki mastamafe!” fanifo.

²³Askafafãfe nikakĩ Pilato ato yoini: “Akka, ¿naato afaa chakafamẽ?” ato fani.

Ato askafaito nikakãkã fãsikõĩ yoinifo: “iMastafe!” fanifo.

²⁴Akka Pilato õia tsõa nikakanima inifo. Yorafã rasi fãsikõĩ mekanifo. Nãskakẽ ãfe ina faka fixotanõ nĩchini. Askata mechokomeni yorafãfe ferotaifi õinõfo ato iskafakã yoianã: “Ëkai afaamaki na feronãfake ã retepanã. Mã mã apaikai akãfe. Eõnoax naima kiki. Matoõnoax nai kiki,” ato fani.

²⁵Ato askafaito yorafãfe kemani: “Akka nõ akikai retetekĩ nõ tenetiroma nokoõnoax nai. Nõko fakefoõnoaxri nai,” fanifo.

²⁶Nãskakẽ Pilato Barrabás ato kãimaxoni. Nãskata mã Jesús ato koshamata ifi cruz ikaki mastatanõfo ato yoini.

²⁷Askata sorarofãfe Jesús iyonifo xanifãfe pexefã ano. Nãnoax sorarofõ ichanãkanax Jesús kemataima niakenifo. ²⁸Nãskakaxõ ãfe rapati pëkakaxõ, rapati õshi nana safemanifo, xanifãfe tari keskara. ²⁹Nãskatari moxa chainipafo maiti fãkaxõ maimanifo. ãfe mẽke kaiyakai aõriri ifi chati tsomamanifo. Nãskakaxõ ãfe ferotaifi ratokonõ mai chachipakefofã ãto xanifo feyakanakõĩ keskarakaxõ kaxemetsamakõĩ fanifo, iskafakã: “Mĩ sharakõĩ. Mifi judeofãfe ãto xanifo,”

fanifo kaxefakakī. ³⁰Nāskakata akiki kemo mechokata, afia ifi xate tsoma fiakaxō aō mapoki koshanifo. ³¹Mā kaxemetsama fakaxō, tari ōshi fiakata, Jesús āfe rapatikōi safemakaxō iyonifo mā mastai fokakī.

Jesús ifi cruz ikaki mastanifo

(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

³²Anoax fōkakī, feronāfake fisti fichinifo āfe ane Simón. Nā Simón Cirene anoa ini. Nāskaxō yoinifo: “Na Jesús ifi cruz ika foxōi afe,” fanifo.

³³Nāskakata nokonifo machi āfe ane Gólgota ano. (Nā āfe ane fetsa Mapo Xao fanifo.) ³⁴Nānoxō fimi ene moka osia Jesús ayamapainifo. Akka Jesús mā meexō ayakaspani.

³⁵Nāskata mā Jesús mastakaxō āfe rapati fīanifo. Sorarofāfe makex tokoronō tsakaketsakaxō nāskakaxō sakka sakka anifo kanānōnākakī. Nā kanāto Jesús tari fōani. Nāskaxō Jesús rapati fetsa fīanifo. ³⁶Mā Jesús mastakanax nāno tsaonifo anoxō kexexikakī. ³⁷Nāskaxō āfe mapo mānāori tafaraki kenexō mastanifo. Mā retexō kenekī iskafanifo: “Jesúsfi judeofāfe xanīfokī,” ikaxō kenenifo.

³⁸Jesús yafi yometso rafe mastanifo, fetsa āfe pōya kayakai aōri ata, fetsari āfe pōya mishkiori anifo. ³⁹Nā ano finōfāifāfe īchayanā āto mapo rafe rafeanifo. ⁴⁰Iskafakī yoinifo: “Mī yoimis ē Nios kīfīti pexefā pāofaxō ē tres nia oxata ē nā axii pexefā fakī mī imiski, akka mī ifimetiromākī mīa ifimefe. Mī Niospa Fakemākī na ifi cruz ikakinoax fotopakekafāfe,” fanifo.

⁴¹Nāskariakani akiki kaxemetsamanifo a ato Nios kīfīxomisfāfe āto xanīfofo fe a Moisés yoikī kīrika kenenī keskara ato tāpimamisfo a judeofāfe āto xanīfofori āa ranā yoinānākani iskanifo: ⁴²“Naato

fetsafo ififitiroxakī, akka āakai ifimeima. A nafi israelifāfe ato xanīfokī, akka ifi cruz ikakinoax fotoano nō chanīmara fai. ⁴³A naato Nios shināmis. Mēxotaima noko yoimis: ‘Epa Nios ēfe Epakōira,’ noko famis. Akka chanīmamakī Niospa noikī ifimākai nō ōinō,” ixō mekafakī chakafanifo.

⁴⁴Nāskaxō nā yometso rafeya mastafono fetsa chakafakī mekafakī īchani.

Jesús nani

(Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

⁴⁵Nāskata xini keya nā mai tio fakishifākōi itani. Nāskax mā xini kaino anā penani. ⁴⁶Nāskata mā penano Jesús fāsikōi āfe mekapa kenai iskanī: “Elí, Elí, ¿lema sabactani?” Nōko mekapa iskafakī yoini: “Ēfe Nios, Ēfe Nios, ¿afeskakī mīa ea potamē?” fani.

⁴⁷Nāskaito nā ano niafāfe nikakakī iskafanifo: “Nikakapo, nā ato Niospa meka yoipaoni Elías kenai kiki,” fanifo.

⁴⁸Nāskaito nikafaini fetsa ichoni xapo keskara fiikai. Nā xapo keskara fimi ene kachaki momoxō tafa xate kaxkexō akiki aō nētāxō ayamapaini. ⁴⁹Askafaito ranārīto yoinifo: “Enefe. Elías nai mēranoax fotoxō ifimākai nō ōinō,” fanifo.

⁵⁰Anā Jesús fāsikōi ea ini. Nāskax nani. ⁵¹Mā Jesús natanaino, sama nami Nios kīfīti pexefā mēranoax naki rafekōi faxtepakekafāni fomākīanoax. Nāskatari mai naya naya ini. Tokirinīfāfori kaxkei fetseni. ⁵²Nāskakē a maiafo anoax kini fepekemetani. Akka a Nios Ifofafo nakatsaxakakī otōinīfofānifo.

⁵³Nāskakata maiafo anoax fonifo. Mā Jesús otōitano, Jerusalén ano fonifo. Nānoxō yora ichapafāfe ōinifo.

⁵⁴Nāskata soraro xanīfāfe a afeta Jesús kexeafo feta ōinifo mai naya naya ikaito afarāfori afeskara ikaito. Nāskakē

ratekōiyanā yoinānifo iskayanā:
 “Chanīma, na feronāfake Niospa Fake
 ika,” fanifo.

⁵⁵Kērofāferi chaimashta nikaxō ōinifo.
 Kēro ichapafāferi Jesús fe fopaoonifo
 Galilea anoax ato afara axosharamisno.
⁵⁶Nā tiixō Jesús ōinifo. María
 Magdalena ikaino María fetsari ikaino,
 nā María Jacobo feta José āto afa ini.
 Askatari kēro fetsari ini Zebedeo āfe āfi.
 Āfe fake rafe Santiago fe Juan ini.
 Keyokōichi Jesús ōinifo chaimashta
 nikaxō.

Jesús makex kini mēra maifanifo

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷Akka mā fakishaino feronāfake kori
 ichapaya fisti kani āfe ane José. Nā José
 Arimatea mai anoax ini. Nāatoro Jesús
 Ifofamis ini. ⁵⁸Nā José xanīfo Pilato ano
 kaxō Jesús āfe yora yōkani maifai axiki.
 Nāskakē Pilato ato yoini Jesús āfe yora
 inānōfo. ⁵⁹Nāskata José mā Jesús yora
 fixō, sama oxosharakōipa rakoni.
⁶⁰Nāskaxō makex kini a tsoa
 maiyomisma mēra ratani. Nā makex
 kini fakī José ayoni. Nāskata nā Jesús
 maifaa ano makex kini tokirinīfanē
 fepofaini kani. ⁶¹Akka María Magdalena
 fe María fetsa nāno nētekanax a Jesús
 maia ano tsaokaxō ōinifo.

Sorarofāfe Jesús maia ano kexenifo

⁶²Mā askaitano, judeofo āfe pena
 tenetitīa a ato Nios kifixomisfāfe āto
 xanīfofo fe fariseofo fonifo Pilato
 ōifokani. ⁶³Mā fōkaxō yoinifo
 iskafakakī: “Xanīfo, mā nō shināi na
 feronāfake chanīmisto nayoxoma yoikī
 iskafamis: ‘Ē naax tres nia oxata ē
 otoxii,’ ixō yoimis. ⁶⁴Nāskakē mī
 sorarofō nīchife a maia ano kexeyonōfo
 tres nia aōxō tāpimisfo fakishi fēkaxō
 āfe yora fiyamanōfo. Fiakaxō yorafo
 yoitirofo iskafakī: ‘Mā Jesús otoaki,’ ato

fatirofoki. Akka ē otoxira ikax a
 chanīmiskī. Nāskakē mā otoara ikaxō
 ato parakī finakōitirofoki,” fanifo.

⁶⁵Askafaifono Pilato ato yoini: “Nakīa
 sorarofō. Ato iyotakāfe. Fokaxō mafa
 kini kexesharatakāfe nā mā apaiyai
 keskakakī,” ato fani. ⁶⁶Nāskakanax
 fonifo. Mā fōkaxō itipinī fanifo nā mafa
 kini. Nāskata nā aō fepoa tokirinīfā
 sichopa marakka fanifo. Nāskakaxō ano
 sorarofō nīchitakani fenifo anoxō
 kexesharanōfo.

Jesús otoni

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

28 ¹Judeofāfe āto pena teneti
 safaro mā finōano, nāskata
 nomikonō fakishparikōi fonifo a Jesús
 maia ano. María Magdalenanō María
 fetsanō fonifo a Jesús maia ano
 ōifokani. ²Nāskata samamakōi fāsikōi
 mai naya naya ini, nōko Ifo Niospa āfe
 ājiri nai mēraxō fotomanaino. Mā fotota
 a Jesús maia ano kaxō, a aō fēpoita
 tokirinīfā fepeta a kamaki tsaoni. ³Nā
 nōko Ifo Niospa āfe ājiri fafekōini, nā
 kana peeikai keskara. Āfe rapati
 oxofinakōi ini. ⁴Askaito ōikani sorarofō
 choayanā ratekōinifo. Nāskakanax oa
 naa keskara nāmā pake pakefōfanifo.
⁵Akka nā nōko Ifo Niospa āfe ājirinī nā
 kēro rafe yoini: “Rateyamakāfe. Mē
 tāpiakī mā Jesús fenaiyoaki a
 mastaitafo,” ato fani. ⁶“Nonomaki, mā
 otoaki a mato yoimis keskai. Ōifekapo,
 a rātaitafo ano. ⁷Koshikōi fōkaxō aōxō
 tāpimisfo yoirisafatakāfe iskafakī: ‘Mā
 otoaki. Galilea ano kai kiki mā
 kayoamano. Nānoa mā ōikaikai ato
 yoitakāfe. Mē mato yoikai
 shināmakiyamakāfe,’” ato fani.

⁸Ato askafaito nikafaikani nā kēro
 rafe koshikōi fonifo nā Jesús maita
 anoax. Ratefiyanā āto shinā mēra
 inimakōinifo aōxō tāpimisfo

chanifai fokani ichonifo. ⁹Ichoaifono Jesús atoki nokorisatani nã kero rafeki. Nãskaxõ, “Mê oi,” ato fani. Ato askafaino nã kero rafe Jesúski fõkaxõ akiki inimakakĩ ratokonõ mai chachipakefõfã áfe fitax ano achinifo. “Mĩ sharakõi,” fanifo. ¹⁰Nãskaxõ ato yoini: “Rateyamakãfe. Fokaxõ êfe extofo ã yoyomis keska fakĩ ea ato yoixotakãfe Galilea ano fotanõfo. Nãnoa ea fichifokani kiki,” ixõ ato yoini.

Sorarofãfe ato yoinifo

¹¹Mã nã kero rafe foaifono, nã Jesús maia ano kexekanax soraro ranãri fonifo pexe rasi ano. Mã fõkaxõ a ato Nios kifixomis áto xanifofo yoinifo nã õiafo keskara. ¹²Nã xanifo ano fonifo. Nã anifofo fe mekai fokani, ato fe yoinãsharaxikaki. Nãskakaxõ sorarofõ kori ichapakõi inãnifo. ¹³Ato iskafanifo: “Ato iskafakakĩ yoitakãfe: ‘Nõ fakishchã oxano Jesús áfe inafõ fõkaxõ áfe yora yometsoanafo,’ ato fatakãfe. ¹⁴Mã ato askafaito xanifãfe nikaxõ mato afara faito, nõ yoisharanõ mato afeska fanõfoma,” ato fanifo.

¹⁵Nãskakaxõ sorarofãfe mã kori fikaxõ, mã fõkaxõ nã ato yoiãfo keskafakĩ ato yoinifo. Nãskakẽ nã maitio anoxõ nikaketsanifo. Iskaratĩari a keskara chanĩmara famisfo judeofãfe.

Jesús aõxõ tãpimisfo yoini aõxõ keyokõi yoifofãsafatanõfo
(*Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23*)

¹⁶Nãskakanax Jesús aõxõ tãpimisfo once fonifo Galilea ano, nã Jesús ato yoiyomis keskai fonifo mãchifã ari. ¹⁷Nãskakata Jesús õikakĩ, “Aicho, mĩ nõko Ifo Jesús nõ mia noikõi,” fanifo. Akka Jesús otoano ranãrito chanĩmara fanifoma. ¹⁸Nãskaifono Jesús atoki kaxõ ato yoini: “Êfe Epa Niospa ea yoia nai mẽranoafoya nono mai anoãfori ã ato yoinõ. ¹⁹Akka nã maitio ano yorafoki fotakãfe ato yoixikakĩ ea Ifofasharanõfo. Nãskaxõ êfe Epa aneõxõ ato maotisafapatakãfe. Êfe aneõxori ato askafatakãfe, áfe Yõshi Sharaõxori ato askafatakãfe. ²⁰Nãskaxõ ato yoisharakãfe nikasharakõinõfo nã ã mato yoia keskara. Akka ã mato fe mẽxotaima ipanakaki,” Jesús ato fani.